

Raport de cercetare

Identificarea barierelor formale si informale care determina separarea copiilor de familie

Studiu de caz: Judetul Neamt

Strigătul disperat al unei fetețe din satul Gălțești, comuna Puiești, jud. Neamt:

„Vă rog, vreau să am o turtă, nu mai vreau să-mi fie foame! Vă rog, ajutați-ne”!

Sursa: <https://www.vremeanoua.ro/strigatul-disperat-al-unei-fetite-va-rog-vreau-sa-am-o-turta-nu-mai-vreau-sa-mi-fie-foame-va-rog-ajutati-ne-foto/>

Material realizat de asociatia Sastipen-Centrul Romilor pentru Politici de Sanatate, necesar in procesul de fundamentare a unei cereri de finantare in cadrul apelului de proiecte “Servicii comunitare pentru copii și familii în vederea prevenirii separării și în vederea susținerii reintegrării în familie a copiilor proveniți din sistemul de protecție specială”, program “Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021 – 2027”, prioritate: P05. Reducerea disparităților dintre copiii la risc de sărăcie și/sau excluziune socială și ceilalți copii, obiectiv specific: ESO4.11. Lărgirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și la prețuri accesibile, inclusiv servicii care promovează accesul la locuințe și îngrijire orientată către persoane, inclusiv asistență medicală Modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială, acordând o atenție deosebită copiilor și grupurilor defavorizate Îmbunătățirea accesibilității, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități, precum și a eficacității și rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung (FSE+).

-IULIE 2024-

Cuprins

1. Contextul general national si descrierea infrastructurii nationale disponibile pentru copiii expusi riscului de separare de familie

2. Descrierea metodologiei de cercetare

- 2.1. Scopul cercetarii:
- 2.2. Obiectivele cercetarii
- 2.3. Universul cercetarii, intrebarile cheie si rezultatele asteptate
- 2.4. Colectarea datelor

3. Interpretarea rezultatelor

- 3.1. Prezentare generala judetul Neamt
- 3.2. Cauzele separării copilului de familie
- 3.3. Analiza serviciilor disponibile la nivelul judetului Neamt pentru copiii expusi riscului de separare de familie
- 3.4. Servicii de asistenta sociala acreditate si livrate din intermediul autoritatilor publice locale (primarii municipii, orase, comune) si a furnizorilor privati.

4. Concluzii finale si recomandari

- 4.1. Concluzii cu privire la cadrul general national
- 4.2. Concluzii cu privire la principalele intrebari de cercetare
- 4.3. Concluzii finale
- 4.4. Recomandari

5. Anexe – Instrumente culegere date

Acronime

ANPDCA Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție

APL Autorități ale Administrației Publice Locale

CES Cerințe educaționale speciale

CJ Consiliu Județean

CL Consiliu Local

DGASPC Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului

IRC Indicele de risc comunitar

ISJ Inspectorat Școlar Județean

ME Ministerul Educației

MFTES Ministerul Familiei, Tineretului și Egalității de Șanse

MMSS Ministerul Muncii și Solidarității Sociale

MS Ministerul Sănătății

ONG Organizație neguvernamentală

OPA Organism privat acreditat

PNRR Planul Național pentru Redresare și Reziliență al României

PNRAS Programului Național pentru Reducerea Abandonului Școlar

RNFSS Registrul Național al Furnizorilor de Servicii Sociale

SPAS Serviciul Public de Asistență Socială

SPREV Registrul Serviciilor de prevenire din comunitățile locale

UAT Unitate administrativ-teritorială

ZRM Zonă rurală marginalizată

ZUM Zonă urbană marginalizată

1. Contextul general national

În România, aproape jumătate din populație trăiește în zone rurale, iar o mare parte a acesteia este dezavantajată atât din punct de vedere al veniturilor, cât și al lipsei infrastructurii și serviciilor de bază. Sărăcia are un caracter profund localizat, nevoile comunităților afectate și ale populației fiind diverse. Este nevoie de o abordare integrată în vederea implementării de programe/proiecte menite să contribuie la incluziunea populației vulnerabile, contribuind astfel la reducerea riscurilor separării copiilor de familie. Sistemul de protecție socială din România, serviciile sociale la nivel de comunitate, în special în mediul rural și la nivelul comunităților sărace, sunt slab dezvoltate sau lipsesc. Există disparități substanțiale față de media UE, înregistrând performanța cea mai slabă sau aproape cea mai slabă. Romii prezintă un risc mult mai mare de sărăcie, indiferent de vârstă, educație sau mediul de reședință/domiciliu iar studiile de specialitate menționează faptul că familiile sărace din cadrul acestei minorități prezintă totuși factorii de risc care determină separarea copilului de familie.

Conform EUROSTAT pentru 2020, România înregistrează cea mai mare rată de risc de sărăcie sau excluziune socială dintre țările UE, de 35,8% din totalul populației, în creștere de la 32,5% (2018). În acest context, conform Raportului de țară din 2020 privind România, 1 din 3 români este expus riscului de sărăcie sau excluziune socială, cele mai expuse acestui fenomen fiind grupurile vulnerabile, inclusiv minoritatea romă. Totodată, s-a observat că accesul la serviciile primare de sănătate, sociale și de educație este limitat pentru persoanele din mediul rural față de cel urban, disparitățile existând și la nivel regional, între regiunile dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate. În aceste condiții, persoanele din mediul rural sunt mai expuse excluziunii sociale, în principal copiii și tinerii, precum și persoanele în vârstă, persoanele cu dizabilități, familiile monoparentale și cele cu mulți copii, persoanele de etnie romă. Conform raportului FRA privind situația Roma în 10 state europene, romii continuă să fie discriminați din cauza etniei în ceea ce privește accesul la educație, la locuri de muncă, la asistență medicală și la locuințe. Statisticile arată că, dintre țările UE, România a înregistrat în 2020 cea mai mare rată a copiilor expuși riscului de sărăcie sau excluziune socială, 41,5%. Totodată, în mediul urban se mențin discrepanțele privind grupurile vulnerabile, astfel încât, deși indicatorul ratei riscului sărăciei este mai mic decât în rural, categoriile vulnerabile cele mai expuse sunt aceleași ca în zonele rurale. În ultimii 15 ani, România a făcut progrese semnificative în ceea ce privește scăderea numărului de copii plasați în instituții prin dezvoltarea unor servicii alternative de tip familial. Numărul total de copii și tineri separați de familiile lor, care se află în sistemul de protecție a copilului a scăzut constant din 2010 până în 2023. Cu toate acestea, la 30 septembrie 2023, 39.224 de copii și tineri se aflau încă în sistemul de protecție specială.

În ultimii ani (2019-2021), peste 4.000 de copii au intrat anual în sistemul de protecție specială. Majoritatea acestor copii provin din familii (peste 89%, în 2021), ponderea fetelor fiind egală cu cea a băieților, majoritatea fără dizabilități (91%, în 2021) și cu vârste sub 10 ani (65%, în 2021). Cele mai frecvente cauze ale separării sunt legate de neglijare, abuz sau exploatare a copiilor (55% din totalul înregistrărilor) sau cauze sociale (26%), în special sărăcie și condiții de locuire precare, familii dezorganizate sau mame/părinți minori, împreună cu consumul excesiv de alcool sau alte substanțe și comportamentul promiscuu sau infracțional al adulților din familie. Prin urmare, în România, este esențială reducerea numărului de copii care intră în sistemul de protecție a copilului, iar în acest scop, serviciile de prevenire care oferă sprijin pentru consolidarea familiei trebuie să joace un rol cheie.

Scăderea semnificativă a numărului de copii aflați în servicii de tip rezidențial publice și private a fost consecința aplicării politicii de dezinstituționalizare a copiilor, fie prin reintegrarea lor în familia naturală sau extinsă, adopție, fie prin înlocuirea măsurii de protecție de tip rezidențial cu una de tip familial, fiind promovată ideea că dezvoltarea armonioasă din toate punctele de vedere (fizic, psihic, intelectual) a unui copil, ca și posibilitatea integrării lui în societate sunt cel mai bine realizate în cadrul unei familii. La sfârșitul lunii septembrie 2023, erau 39.224 copii în sistemul de protecție specială, din care:

- un număr de 10.664 copii (27,19%) beneficiau de măsură de protecție specială în servicii de tip rezidențial, din care: 8.553 copii se aflau în servicii de tip rezidențial publice și 2.111 copii se aflau în servicii de tip rezidențial private.
- un număr de 28.560 copii (72,81%) beneficiau de măsură de protecție specială în servicii de tip familial, din care: 15.957 copii se aflau la asistenți maternali, 9.673 copii se aflau la rude până la gradul IV inclusiv și 2.930 copii se aflau la alte familii sau persoane.

De la momentul inițial al reformei sistemului de protecție a copilului, începută în 1997, până în prezent, se pot delimita, din punct de vedere istoric, perioade în care focusul procesului de reformă a cuprins diferite paliere ale sistemului de protecție a copilului. În primii ani, concentrarea a fost pe îmbunătățirea condițiilor din sistemul rezidențial și demararea dezvoltării soluțiilor alternative (asistența maternală, plasamentul la familii, centre de zi și de recuperare etc.). La începutul anilor 2000, focusul a fost mutat pe reducerea capacității centrelor rezidențiale prin dezvoltarea soluțiilor alternative și dezvoltarea mecanismelor de prevenire a separării copilului de familie. În prezent, se poate afirma că s-au realizat progrese mari referitoare la reducerea numărului de copiii instituționalizați, închiderea instituțiilor, scăderea ponderii copiilor protejați în servicii rezidențiale, dezvoltarea serviciilor de asistență maternală și plasament la familii.

Cu toate acestea, dezvoltarea și diversificarea serviciilor de prevenire a separării copilului de familie necesită încă atenție și eforturi susținute, mai ales la nivelul comunităților rurale. Cu atât mai mult cu cât la 30 septembrie 2023 la nivel național numărul serviciilor destinate prevenirii separării copilului de familie, centrele de zi, este foarte mic în raport cu nevoia. Astfel erau funcționale 977 de servicii de îngrijire de zi, din care 487 de servicii erau organizate la nivelul comunelor, orașelor și municipiilor și 490 erau organizate de organizații neguvernamentale. Numărul total al copiilor care erau beneficiari ai acestor servicii era de 41.631, din care 23.744 de copii erau beneficiari ai serviciilor publice și 17.887 de copii erau beneficiari ai serviciilor private. În lipsa serviciilor destinate prevenirii separării copilului de familie, în anul 2023 27 % dintre copiii pentru care s-a stabilit o măsură de protecție specială au ajuns în sistemul de protecție specială, având drept cauză a separării sărăcia¹.

Documentele de specialitate și statisticile oficiale scot în evidență faptul că, în România, copii și tinerii dependenți² sunt în continuare risc crescut de sărăcie, comparativ cu media europeană. Mai mult, chiar dacă rata sărăciei înregistrează mici variații de scădere, în continuare copii dependenți se confruntă cu un risc ridicat de excludere socială.

¹ Banca Mondială, studiu « Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabile », iulie 2022, pag 9

² Se consideră copii dependenți toate persoanele în vârstă de 0-17 ani

Tabel 1 – Rata saraciei in Romania dupa grupa de varsta³

Categorie de varsta	2019	2020	2021	2022
0-17 ani	30,8	30,1	29,8	27,0
18-24 ani	31,2	28,4	25,4	26,5
25-49 ani	19,8	20,0	19,4	18,9
50-64 ani	20,3	20,1	20,7	19,6
Peste 65 ani	25,1	24,5	21,9	19,5
Populația totala	23,8	23,4	22,5	21,2

Conform INS, (Tabel 2) rata crescuta a saraciei in gospodariile cu copii dependenti, ne attentionaza asupra faptului ca in mediul rural, unu din doi copii dependenti trăiește în sărăcie. În 2022, aproximativ 53% dintre copiii din mediul rural erau afectați de sărăcie, rata diminuându-se până la 17% în cazul copiilor din mediul urban. Dată fiind această discrepanță majoră, în condițiile unei distribuții aproximativ egale a copiilor în mediul urban și cel rural, peste 74% dintre copiii săraci locuiesc în mediul rural. Alarmant este faptul că sărăcia monetară, cuplată cu lipsa accesului la serviciile sociale de bază (inclusiv de sănătate și educaționale) și cu o piață a muncii ineficientă, crește riscul ca acești copii să se confrunte cu sărăcie persistentă și când vor deveni adulți.

Tabel 2 – Rata saraciei in Romania dupa tipul de gospodarie cu copii dependenti⁴

Gospodarie cu copii dependenti din care :	2019	2020	2021	2022
un adult cu cel puțin 1 copil dependent (familie monoparentală)	39,0	29,9	28,1	23,8
2 adulți cu 1 copil dependent	15,6	11,0	11,3	11,6
2 adulți cu 2 copii dependenți	22,0	24,1	22,1	24,8
2 adulți cu 3 sau mai mulți copii dependenți	61,3	55,3	56,4	40,4
3 sau mai mulți adulți cu copii dependenți	23,7	25,9	26,2	26,3
Gospodării cu copii dependenți total	26,4	25,4	24,7	23,5

Strategia națională pentru protecția și promovarea drepturilor copilului 2023-2027 “Copii protejați, România sigură” își propune să asigure cu implicarea copiilor, realizarea efectivă a drepturilor lor, inclusiv a celor mai vulnerabili, în toate domeniile vieții, prin asigurarea deplină a accesului la servicii publice de calitate. Rezultatele așteptate sunt prezentate sub forma a 20 de ținte selectate pentru fiecare dintre domeniile strategiei, dintre care cele mai importante vizează numărul de copii afectați de sărăcie și excluziune socială (mai scăzut cu 400.000 de copii raportat la valoarea de referință din 2019 de 1.323.000 copii) precum și creșterea cu 30% a numărului de copii beneficiari de servicii de prevenire a separării de familie⁵.

În condițiile în care noua strategie acoperă perioada 2023-2027, Planul de acțiune aferent Garanției pentru Copii va asigura implementarea și aplicarea unora dintre cele mai importante măsuri ale acesteia până în anul 2030, în conformitate cu perioada acoperită de documentul european. Planul național de acțiune pentru

³ https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/dimensiuni_ale_incluziunii_sociale_in_romania_2022.pdf, pag 59

⁴ https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/dimensiuni_ale_incluziunii_sociale_in_romania_2022.pdf, pag 61

⁵ Banca Mondiala, studiu « Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabile », iulie 2022, pag 11-12.

implementarea Garanției pentru Copii, pregătit de România ca parte a obligațiilor care îi revin în transpunerea prevederilor Recomandării privind instituirea Garanției pentru Copii, reprezintă o reflectare a măsurilor și obiectivelor incluse deja în noua Strategie națională privind protecția și promovarea drepturilor copilului. Reducerea numărului de copii afectați de sărăcie și excluziune socială cu cel puțin 500 mii de copii raportat la valoarea de referință din 2021, contribuind la obiectivul european de scădere cu 5 milioane a numărului de copii afectați de acest fenomen multi-dimensional este unul dintre rezultatele prevăzute în Planul Național de Acțiune.

Conform raportului *«Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabili»* realizat de Banca Mondială (versiunea iulie 2022), se menționează faptul că în ultimii 15 ani, România a făcut progrese semnificative în ceea ce privește scăderea numărului de copii plasați în instituții prin dezvoltarea unor servicii alternative de tip familial. Numărul total de copii și tineri separați de familiile lor, care se află în sistemul de protecție a copilului a scăzut constant din 2010 până în 2022. Conform datelor din I-Progres, în perioada 2019-2021, peste 4.000 de copii au intrat anual în sistem. Majoritatea acestor copii provin din familii (peste 89%, în 2021),²³ ponderea fetelor fiind egală cu cea a băieților, majoritatea fără dizabilități (91%, în 2021) și cu vârste sub 10 ani (65%, în 2021).²⁴ Cele mai frecvente cauze ale separării sunt legate de neglijare, abuz sau exploatare a copiilor (55% din totalul înregistrărilor) sau cauze sociale (26%), în special sărăcie și condiții de locuire precare, familii dezorganizate sau mame/părinți minori, împreună cu consumul excesiv de alcool sau alte substanțe și comportamentul promiscuu sau infracțional al adulților din familie. Prin urmare, în România, este esențială reducerea numărului de copii care intră în sistemul de protecție a copilului, iar în acest scop, serviciile de prevenire care oferă sprijin pentru consolidarea familiei trebuie să joace un rol cheie.

Din punct de vedere legislativ, România este aliniată la abordările internaționale. Prevenirea separării prin identificarea și combaterea riscurilor de separare prematură a copiilor de familia lor biologică este prevăzută în legislație. Conform HG nr. 691/2015, pentru a fundamenta activitățile de prevenire a separării copilului de familie la nivelul unității teritorial-administrative, SPAS-urile trebuie să identifice copiii aflați în situații de risc care impun acordarea de servicii și beneficii. Situațiile de risc în care se pot afla copiii trebuie identificate de SPAS-uri cel puțin cu privire la: situația economică a familiei; situația socială a familiei; starea de sănătate a membrilor familiei; nivelul de educație al membrilor familiei; condițiile de locuit ale familiei (inclusiv factori de mediu); existența unor comportamente la risc identificate în cadrul familiei. Riscul de separare ce trebuie prevenit se referă la situațiile în care familiile sunt expuse simultan la o multitudine de factori care pot contribui la separarea copilului de familie. Risc de separare nu există (deci, separarea nu trebuie prevenită) în familiile cu venituri stabile și perspective de ameliorare și economisire a resurselor financiare, în care copiii trăiesc în condiții decente de locuire, primesc hrană suficientă și sănătoasă, sunt sănătoși, beneficiază de educație școlară de calitate și de alte oportunități de dezvoltare personală și sunt protejați împotriva abuzului, neglijării, exploatării și oricărei alte situații de violență.

Cel puțin la nivelul reglementărilor în vigoare în România, activitățile/programele de prevenire a separării și sprijinire a familiei ar trebui să aibă în vedere întregul complex de factori care pot cauza separarea copilului de familie. Prevenirea se referă la toate activitățile/acțiunile ce trebuie întreprinse înainte ca separarea să aibă loc, adică trebuie desfășurate când copilul trăiește alături de familia sa, în comunitate. Prin urmare, rolul principal de prevenire revine instituțiilor din comunitate. SPAS-ul este principalul responsabil pentru identificarea, evaluarea, elaborarea unui plan de servicii de prevenire și monitorizarea implementării acestui plan, pentru fiecare copil/familie cu copii aflat într-o situație de risc. Însă implementarea efectivă a planului de

servicii de prevenire nu poate fi realizată doar de către SPAS. Cel mai adesea, celelalte instituții locale – de la serviciile sociale existente la școală, medic, structura comunitară consultativă, preot și până la ONG-uri sau grupuri informale de suport – trebuie să se implice activ pentru ca implementarea planului de servicii să fie eficientă, iar separarea copilului de familie să fie prevenită.

Descrierea infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie

Serviciile de prevenire cuprind o sferă largă de structuri formale, servicii sau intervenții formale sau informale. Chiar dacă cele mai multe dintre serviciile de prevenire cunoscute fac parte din cadrul de referință al serviciilor sociale, nevoile grupului țintă, copii în risc de separare și familiile acestora, sunt diverse și necesită intervenții abordate integrat, fiind necesar sprijinul suplimentar din domenii complementare: educație, sănătate, ocupare, locuire. Din acest motiv, Registrul SPREV colectează date referitoare la întreaga listă de servicii pe care SPAS-urile ar trebui să le ia în considerare pentru planificarea intervențiilor și a noilor servicii, conform legii.

Acestea includ: (a) serviciile menite să prevină separarea copilului de părinți, precum centre de consiliere și sprijin pentru părinți etc.; (b) serviciile educaționale; (c) serviciile de asistență medicală; (d) serviciile de informare în probleme juridice; (e) servicii pentru copiii cu dizabilități, precum și (f) alte servicii cum ar fi cantine sociale, adăposturi pentru victimele violenței domestice, consiliere premaritală pentru cuplurile tinere, cabinete de consiliere pentru cetățeni etc. În plus, Registrul SPREV include informații referitoare la ONG-uri sau alte părți interesate din societatea civilă (grupuri informale, grupuri caritabile, asociații de părinți etc.) active în prevenirea separării copilului de familie sau în protecția copilului în cadrul comunității.

În plus, Registrul SPREV include și date privind specialiștii existenți la nivel local. Aceste date sunt extrem de relevante deoarece, în multe comune, nu este neapărat necesar un serviciu organizat ca un centru pentru a asigura accesul grupurilor vulnerabile la servicii.

Analizând necesarul de servicii comunitare raportat la realitățile din teren, experții Bancii Mondiale, menționează în studiul *«Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabile»* (2022) faptul că *«având în vedere numărul relativ mic de potențiali beneficiari, în multe comunități rurale nu este nevoie, de exemplu, de un centru de zi, ci de servicii de zi, nici de centru de consiliere, ci de intervenții/activități de consiliere. Aceste intervenții/activități pot fi adesea asigurate de un specialist comunitar, un voluntar sau o echipă mobilă care se deplasează din altă localitate. Mai mult, pe lângă numărul relativ mic de potențiali beneficiari, bugetele locale insuficiente fac dificilă asigurarea sustenabilității unor astfel de centre. Pentru a fi realist, un plan de dezvoltare a serviciilor la nivel de comună trebuie să ia în considerare toate aceste tipuri de servicii – centre, intervenții/activități și specialiști. În consecință, Registrul SPREV are în vedere toate aceste tipuri de resurse comunitare, atât publice, cât și private.»* Totodată, experții în domeniul menționează faptul că dintre toate tipurile de resurse comunitare care pot contribui la prevenirea separării copilului de familie, două categorii sunt considerate a fi esențiale, respectiv centrele de zi și specialiștii locali.

1. Centrele de zi pentru copii

Registrul SPREV înregistrează centrele de zi pentru copii și familiile cu copii în conformitate cu Nomenclatorul serviciilor sociale, după cum urmează⁶:

⁶ Banca Mondială, studiu *«Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabile»*, iulie 2022, pag.15

1.1.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți

Categorii de servicii sociale organizate ca centre de servicii sociale	Servicii sau activități principale
-Centre de zi pentru copiii aflați în situații de risc de separare de părinți - Centre de zi de recuperare pentru copiii cu dizabilități - Centre de zi pentru pregătirea și sprijinirea integrării sau reintegrării copilului în familie - Centre de zi pentru dezvoltarea deprinderilor de viață independentă - Centre de zi pentru orientarea, supravegherea și sprijinirea reintegrării sociale a copilului care săvârșește fapte penale și nu răspunde penal - Centre de zi de coordonare și informare pentru copiii străzii	- Consiliere psihosocială și suport emoțional - Supraveghere - Îngrijire - Educare și dezvoltare timpurie - Asistență și recuperare medicală, după caz - Alte categorii de terapii de recuperare - Suport pentru dezvoltarea abilităților pentru viață independentă - Socializare și petrecere a timpului liber - Reintegrarea familială și comunitară - Consiliere juridică, după caz - Orientare vocațională - Conștientizare și sensibilizare a populației - Alte activități : masă caldă, menaj-gospodărie, alte activități administrative etc.

1.2.Centre de zi pentru familie cu copii

Categorii de servicii sociale organizate ca centre de servicii sociale	Servicii sau activități principale
-Centre de zi pentru consiliere și sprijin pentru părinți și copii - Centre de zi pentru monitorizare, asistență și sprijin al femeii gravide predispuse să-și abandoneze copilul	- Consiliere psihosocială pentru familie și copil - Supraveghere - Informare - Consiliere familială - Consiliere juridică - Educație în puericultură - Reintegrare familială - Educație extra curriculară - Socializare și reinsertie socială - Suport emoțional - Alte activități administrative etc.

Datele din Registrul SPREV arată că, la nivel national, la 1 ianuarie 2022, doar 11% dintre UAT-urile din țară aveau cel puțin un centru de zi pentru copil sau familia cu copii. Ponderea localităților care beneficiază de cel puțin un centru de zi variază însă semnificativ de la 78% dintre municipii, la 30% dintre orașe, respectiv la doar 7% dintre comune. La fel de rare și inegal distribuite între localități sunt și serviciile educaționale de tip centru, precum școlile cu servicii educaționale de sprijin, învățământ special integrat sau învățământ special. Astfel de servicii educaționale se află în 78% dintre municipii, dar 32% dintre orașe și numai 7% dintre comune. Serviciile medicale de tip centru (altele decât cabinet de medic de familie) sunt mai numeroase. Astfel, 26% dintre UAT-

urile din țară beneficiază de cel puțin un spital, policlinică, centru medical de permanență, cabinet medical școlar sau cabinet stomatologic. Însă diferențele între tipurile de localități rămân marcante și cu privire la serviciile medicale de tip centru: 96% dintre municipii, 88% dintre orașe și doar 18% dintre comune. La nivel național, între centrele de zi pentru copii, cele mai numeroase sunt centrele de zi pentru copiii aflați în risc de separare de părinți (raportate de 184 de SPAS-uri), urmate de centrele de recuperare pentru copilul cu dizabilități (raportate de 97 de SPAS-uri). La extrema opusă, cele mai puține sunt centrele de orientare, supraveghere și sprijinire a reintegrării sociale a copilului care a săvârșit fapte penale și nu răspunde penal și centre de zi pentru copiii străzii, raportate fiecare de câte 10 localități⁷.

Centrele de zi pentru copiii aflați în risc de separare de părinți

La nivel național, conform studiului Bancii Mondiale, SPAS-urile au raportat un număr de 184 UAT-uri pe raza teritorială a cărora funcționează măcar un astfel de centru. Numărul raportat de centre de acest tip este 261, dintre care 157 în urban și 104 în rural. Spre comparație, cu un an în urmă (la 1 ianuarie 2021), erau raportate în 170 UAT-uri, cu un total de 239 de astfel de centre, dintre care 137 în urban și 102 în rural. La începutul anului 2022, centre de zi pentru copiii aflați în risc de separare de părinți se aflau în 6% dintre UAT-urile din țară, cu diferențe considerabile în funcție de tipul de localitate: aproape jumătate (47%) dintre municipii, 18% dintre orașe, dar doar 3% dintre comune. Cele mai multe centre de zi pentru copii aflați în risc de separare de părinți se găsesc în regiunile Centru, Nord-Est și Sud Muntenia, în special în județele Iași, Covasna, Harghita și Sălaj. În plus, județul Dâmbovița are un număr mai mare de astfel de centre de zi, situate în 13 localități

Centrele de recuperare pentru copilul cu dizabilități

La nivel național, conform studiului Bancii Mondiale, la 1 ianuarie 2022, un număr de 97 de UAT-uri cu un total de 149 de centre de recuperare pentru copilul cu dizabilități au fost raportate de SPAS-uri. Numerele sunt în creștere, însă creșterea este mică față de 1 ianuarie 2021: 91 de UAT-uri cu un total de 130 de astfel de centre. Dezechilibrul teritorial a rămas extrem de accentuat, căci aceste centre sunt disponibile aproape numai în urban (132 dintre cele 149), doar 17 comune cu câte un astfel de centru fiind raportate. Iar dintre cele 17 comune, doar 5 au o zonă marginalizată.

Deci se poate concluziona că majoritatea covârșitoare a copiilor din zonele marginalizate rurale nu au acces la centrele de recuperare, dat fiind faptul că nu dispun de mijloacele de a se deplasa către acestea. Dar chiar și dintre orașe, numai 9% dispun de un centru de recuperare pentru copilul cu dizabilități (20 orașe cu 22 de centre). Iar la nivelul municipiilor, numai circa jumătate (53%) dintre ele au un centru de zi de recuperare (adică 54 de municipii cu un total de 94 de centre).

În municipiul București este înregistrată situația cea mai bună, sunt 16 astfel de centre distribuite în toate cele șase sectoare. Majoritatea regiunilor din țară au 8-16 localități cu un centru de zi de recuperare pentru copilul cu dizabilități. Regiunea Centru face notă aparte, cu 26 de UAT-uri în care funcționează un total de 44 centre de recuperare. În contrast, aceste centre sunt mai puține în Ilfov (3 UAT-uri cu 3 centre) și în regiunea Sud-Vest (4 UAT-uri cu 5 centre).

⁷ Banca Mondială, studiu « Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabile », iulie 2022, pag.15

Centre de zi pentru dezvoltarea deprinderilor de viață independentă

La nivel național, conform studiului Bancii Mondiale, la finele anului 2021 erau raportate mai puține astfel de centre decât la începutul anului 2021: 53 de centre în 41 UAT-uri, la 1 ianuarie 2022, față de 55 de centre în 43 UAT-uri, la 1 ianuarie 2021. Printre localitățile cu un centru de zi pentru viață independentă se află 14 comune (0,5% din total comune în țară), 7 orașe, 18 municipii și două sectoare ale municipiului București. Mai mult, dintre cele 992 de comune cu zone marginalizate la nivel național, doar 3 comune beneficiază de serviciile unui centru de zi pentru viață independentă (în total, 5 centre). Majoritatea acestor centre sunt plasate în regiunea Centru (15 localități). În contrast, SPAS-urile din regiunea Sud-Vest nu au raportat nici un astfel de centru, iar cele din Ilfov au raportat doar două centre.

Centre de consiliere și sprijin pentru părinți și copii, inclusiv pentru femeia gravidă predispusă să își abandoneze copilul

La nivel național, conform studiului Bancii Mondiale, la începutul anului 2021 erau raportate în Registrul SPREV un număr de 66 de astfel de centre localizate în 56 localități (sau 2% dintre UAT-urile din țară). La sfârșitul anului 2021, situația raportată de SPAS-uri era aproape neschimbată: 65 de centre în 57 UAT-uri.

Centrele de zi pentru familia cu copii sunt foarte rare în rural (doar 20 comune cu 20 centre) și în orașe (numai 6 orașe cu 6 centre). Chiar și la nivelul municipiilor, doar 27 de municipii dispun de un total de 35 de centre de zi pentru familia cu copii. Mai mult, în contextele cu multe familii cu copii expuse la o multitudine de factori de risc de separare a copilului de familie – comunele cu zone marginalizate și comunele sursă pentru sistemul de protecție specială, acest tip de centre sunt aproape inexistente. Aceste centre sunt răspândite pe cuprinsul țării, dar sunt disproporționat de puține în Ilfov (1 centru) și în regiunea Sud-Vest (2 centre). Nici regiunile Sud-Est și Sud-Muntenia nu stau bine, fiecare cu câte 5-6 centre situate în 4-6 UAT-uri.

Concluzie generală cu privire la activitatea centrelor de zi pentru copii

Conform expertilor Bancii Mondiale care au cules informații cu privire la activitatea centrelor de zi pentru copii, în total, la 1 ianuarie 2022, erau înregistrate în SPREV un număr de 724 de centre de zi aflate în 344 de localități din țară. SPAS-urile din 217 de UAT-uri au raportat existența unui centru de zi pe raza lor teritorială.

- Dintre municipii, 78% dispun de cel puțin un centru de zi, dintre care 57% au între 2 și 22 centre, cu un total național de 322 de centre de zi.
- Dintre orașe, 70% nu au nici un tip de centru de zi, 21% dispun de un singur centru, iar 9% au între 2 și maxim 5 centre, cu un total național de 99 de centre de zi.
- Dintre comune, 93% nu beneficiază de nici un tip de centru de zi, 6% dispun de un singur centru și 1% au între 2 și 7 centre pe comună, cu un total național de 254 de centre de zi.
- Dintre cele 992 de comune cu zone marginalizate, circa 8% (sau 80) dispun de un centru de zi.

Centrele de zi existente se distribuie foarte inegal între regiuni. Pe de o parte, regiunile Nord-Est și Centru includ 77, respectiv 78 de localități în care funcționează cel puțin un centru de zi. Pe de altă parte, numărul de localități cu centre de zi scade la 5 UAT-uri în Ilfov, respectiv 21 de UAT-uri în Sud-Vest. În celelalte regiuni, un număr de 35-47 de localități au pe raza lor teritorială un centru de zi pentru copil și familia cu copii.

1.2. Specialiștii locali relevanți pentru prevenirea separării copilului de familie

Al doilea tip de resurse comunitare care pot contribui semnificativ la prevenirea separării copilului de familie sunt specialiștii locali din sectorul social, educație și sănătate.

Tabel – Specialiști/voluntari care furnizează servicii pentru copil și familie în comunitate

Domeniul social	Domeniul medical	Domeniul educational
Asistent social în cadrul SPAS	Asistent medical comunitar	Consilier școlar
Tehnician asistență socială în cadrul SPAS	Mediator sanitar	Mediator școlar

La 1 ianuarie 2022, doar 56% dintre localitățile din țară aveau înființat SPAS, deși legea³² prevede încă din 2011 obligația înființării SPAS în fiecare UAT, iar asistența socială este parte din pachetul minim de servicii publice, necesar și obligatoriu a fi prestate în fiecare UAT. În fapt, ponderea este de 100% dintre municipii, 87% dintre orașe, dar numai 52% dintre comune au înființat SPAS. Variațiile regionale sunt la fel de mari. Dacă în regiunea Nord-Est, 76% dintre UAT-uri raportează că au înființat SPAS, procentul se reduce la 45% dintre localitățile din Sud-Muntenia, respectiv la 43% dintre cele din Sud-Vest. Indiferent dacă au SPAS sau nu, din totalul de 3.186 de unități administrativ-teritoriale la care adăugăm și subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiului București, numai 873 de servicii publice de asistență socială au obținut certificatul de acreditare ca furnizor de servicii sociale, în baza prevederilor Legii nr. 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale, cu modificările și completările ulterioare, ceea ce reprezintă numai 27% din comunități. Motivul principal este absența resurselor financiare pentru dezvoltarea serviciilor în comunitate⁸.

Specialiștii din domeniul social (din cadrul SPAS)

Conform Raportului Bancii Mondiale (2022), asistenți sociali sunt raportați în 53% dintre UAT-urile din țară. Procentul localităților cu cel puțin un asistent social în cadrul SPAS este de 94% dintre municipii și scade la 66% între orașe, respectiv 51% dintre comune (indiferent dacă au zone marginalizate sau nu). Așadar, în circa o treime dintre orașe și o jumătate dintre comune, asistența socială se face fără asistenți sociali. Doar în municipii și orașele mai mari, orice cetățean român are șansa de a fi deservit de un asistent social. Prin urmare, există un acces inegal la servicii al cetățenilor români, ceea ce contravine prevederilor legii nr. 292/2011, conform căreia dreptul la asistența socială este unul egal pentru toți cetățenii. În total, în cele 1.495 de localități fără nici un asistent social trăiesc peste un milion de copii, marea majoritate în mediul rural (date INS, la 1 ianuarie 2021).

Diferențele între județe cu privire la prezența asistenților sociali sunt accentuate, de asemenea. Spre exemplu, ponderea UAT-urilor cu cel puțin un asistent social variază între un minim de 22% (Teleorman) și un maxim de 82% (Iași), față de ponderea națională de 53%.³⁶ Tehnicienii de asistență socială apar în Registrul SPREV în 10% dintre localitățile din țară, cu 26% dintre municipii, 16% dintre orașe și 9% dintre comune. Pe lângă discrepanțele rural-urban, comportamentele primăriilor cu privire la angajarea unui tehnician de asistență socială diferă considerabil după cum urmează:

⁸ Banca Mondială, studiu « Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabile », iulie 2022, pag.19

- În mediul rural, probabilitatea de a exista un tehnician de asistență socială este semnificativ mai mare în UAT-urile care nu au asistent social față de cele care au asistent social (13% față de 6%)
- Comunele cu zone marginalizate au probabilitate mai mare de a angaja tehnicieni de asistență socială prin comparație cu comunele fără zone marginalizate (15% față de 7%)
- UAT-urile din regiunile Nord-Est și Sud-Est au tendință mai mare de a angaja tehnicieni de asistență socială comparativ cu localitățile din celelalte regiuni, în special Sud-Vest. De altfel, 44% dintre toate UAT-urile cu cel puțin un tehnician de asistență socială provin din cele două regiuni menționate.
- Diferențele între județe sunt la fel de mari. La o extremă, Mehedinți și Harghita nu raportează nici o localitate cu tehnician de asistență socială, iar Argeș și Arad declară doar 1-2 astfel de UAT-uri.³⁷ La extrema opusă, opt județe – Bacău, Buzău, Constanța, Dâmbovița, Mureș, Sălaj, Suceava și Vaslui – raportează între 15% și 20% din total localități în județ ca având cel puțin un tehnician.

Specialistii Bancii Mondiale atraga atenția asupra calitatii serviciilor oferite de SPAS care diferă substanțial de la o localitate la alta. Calitatea serviciilor, inclusiv a celor de prevenire, este deficitară nu doar pentru că asistenții sociali lipsesc în unele localități, ci și pentru că formarea specialiștilor în asistența și protecția copilului din prezent este limitată.

Specialiști din domeniul medical

Servicii medicale primare (medic de familie și asistenți medicali) există în aproape toate localitățile din România. În plus, în 44% dintre UAT-uri sunt angajați asistenți medicali comunitari (AMC), iar în 12% sunt disponibili mediatorii sanitari (lucrători comunitari specifici comunităților de romi). Însă, și în această privință, diferențele între urban și rural sunt substanțiale, în favoarea orașelor. Astfel ponderile de localități cu AMC se diminuează de la 66% dintre municipii la 51% dintre orașe, respectiv 43% dintre comune. În mod similar, ponderile de localități cu mediator sanitar scad de la 62% la 32%, respectiv 9% dintre comune⁹.

Practicile județene privind angajarea unui AMC diferă de asemenea considerabil. Spre exemplu, în județul Brașov doar 5 localități din totalul de 58 au angajat un AMC. Situația este similară în alte județe, precum Caraș Severin, Covasna, Neamț sau Argeș. În contrast, în Botoșani, 73 din totalul de 78 de UAT-uri au cel puțin un AMC. La fel este și în Gorj sau în Tulcea. La nivel regional, ponderea localităților cu AMC variază între 70% în Sud-Vest și doar 15% în regiunea Vest¹⁰.

Localitățile în care este disponibil un mediator sanitar sunt mult mai puține și mai uniform distribuite. Principalul motiv pentru care autoritățile locale nu angajează un mediator sanitar este dat de faptul că romii nu își declara apartenența etnică și, conform legislației, o primărie nu poate angaja dacă nu face dovada existenței unui număr oficial de romi mai mare de 500 persoane. La nivelul regiunilor, ponderea UAT-urilor cu mediator sanitar este semnificativ mai mare doar în Ilfov (33%) și regiunea Centru (19%), în timp ce în Vest este deosebit de mică (5%). La nivelul județelor, există județe, cum sunt Hunedoara, Ialomița, Maramureș, Timiș sau Teleorman, în care mai puțin de 4 localități au mediator sanitar. Însă, există și județe care au fost mult mai active în angajarea de mediatorii sanitari pentru comunitățile de romi, precum Mureș, Sibiu, Vaslui, Giurgiu sau Harghita¹¹.

⁹ Banca Mondială, studiu « Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabile », iulie 2022, pag.21

¹⁰ Sastipen, Studiu « Asistența medicală comunitară pentru populația vulnerabilă din mediul rural », mai 2021, pag.14.

¹¹ Sastipen, Studiu « Asistența medicală comunitară pentru populația vulnerabilă din mediul rural », mai 2021, pag.19.

Alți specialiști cheie pentru sprijinul copiilor cu dizabilități sunt logopezii și kinetoterapeuții însă care se găsesc în 85% dintre municipii, dar numai în 39% dintre orașe și aproape 3% dintre comune. Pornind de la aceste date, experții Bancii Mondiale menționează faptul că logopezii și kinetoterapeuții sunt resurse importante pentru copii însă nu sunt suficienți care să acopere nevoile reale cu care se confruntă comunitățile locale (atât urban cât mai ales în rural).

Specialiștii din domeniul educației

Experții Bancii Mondiale consideră ca principala problemă structurală este absența, la nivelul comunităților, a învățământului adaptat pentru copiii cu dizabilități sau CES. În toată țara, doar 7% dintre comune au pe teritoriul lor o unitate de învățământ cu servicii educaționale de sprijin, învățământ special integrat sau învățământ special. Această problemă structurală constituie: (1) una dintre cauzele intrării multor copii în sistemul de protecție specială și (2) una dintre cauzele existenței fenomenului copiilor în afara școlii în rândul copiilor cu dizabilități sau CES.

A doua problemă structurală majoră este numărul insuficient de specialiști relevanți cum sunt psihologul, mediatorul școlar, consilierul școlar, profesorul de sprijin sau profesorul logoped¹². Această problemă structurală este una dintre cauzele principale ale riscului disproporționat de mare de abandon sau părăsire timpurie a școlii pe care îl au în special copiii cu dizabilități sau CES care sunt înșcriși în învățământ. În această privință, registrul SPREV arată că, la 1 ianuarie 2022, circa 40% dintre localitățile din țară aveau cel puțin un astfel de specialist care oferă servicii de prevenire și sprijin pentru acces la educație (altul decât cadrele didactice). Mai precis, aproape toate municipiile și orașele, dar numai 35% dintre comune (restul de 65% nu beneficiază de nici un astfel de specialist). Iar la nivelul comunelor, dintre tipurile enumerate de specialiști, conform declarațiilor reprezentanților autorității publice, consilierii școlari sunt cei mai răspândiți, fiind disponibili în 16% dintre comune. Mediatorii școlari sunt raportați în 11% dintre comune, 39 psihologi în 12%, 40 profesori itineranți sau de sprijin în 10%, 41 iar profesori logopezi în 2% dintre comune¹³.

Concluzie generală cu privire la tipurile de specialiști care oferă servicii de prevenire pentru copii

Din analiza de mai sus constatăm că cele șase tipuri de specialiști în sectorul social, educație și sănătate reprezintă principalii furnizori în comunitate de servicii/intervenții pentru copil și familia cu copii. Prezența acestora este cu atât mai importantă în comunitățile mai mici, cu un număr relativ mic de copii, precum și în condiții de buget local limitat care nu ar putea susține funcționarea unui serviciu de tip centru.

Studiul Bancii Mondiale menționează faptul că la 1 ianuarie 2022, în Registrul SPREV, 81% dintre localitățile din țară beneficiau de cel puțin un specialist de tipul: asistent social, tehnician de asistență socială, AMC, mediator sanitar, mediator școlar sau consilier școlar. Dintre aceste localități, 36% beneficiau de un singur tip (din cele șase) de specialist, iar 45% de două sau mai multe tipuri. Cea mai frecventă combinație este asistent social și AMC, atât în rural, cât și în urban.

Discrepanța urban-rural se păstrează, dar diminuată. Doar 1% dintre municipii și 6% dintre orașe nu dispun de nici un specialist din cele șase tipuri, în timp ce ponderea în rândul comunelor este de 20%. La nivel regional, doar regiunea Vest are o distribuție diferită de cea națională: 28% dintre UAT-uri nu au nici un specialist, 45%

¹² Conform studiului Bancii Mondiale, Profesorii logopezi sunt disponibili în 67% dintre municipii și 29% dintre orașe.

¹³ Banca Mondială, studiu « Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabile », iulie 2022, pag.21

au un singur tip de specialist, iar 27% au specialiști de două sau mai multe tipuri (din cele șase luate în considerare).

Harta serviciilor și infrastructurii disponibile

Expertii Bancii mondiale au realizat o harta a serviciilor și infrastructurii disponibile pe baza resurselor comunitare esențiale, și anume: centrele de zi pentru copii și specialiștii din domeniul social, educație și sănătate care furnizează în comunitate servicii de prevenire și sprijin.

Analiza serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, realizată de Banca Mondială arată că nevoia de intervenție este redusă la nivelul municipiilor. București alături de 81% dintre municipiile din țară dispun deja (la 1 ianuarie 2022) de resursele necesare activităților de prevenire a separării.

În schimb, nevoile sunt mult mai mari la nivelul orașelor și comunelor, bazat pe faptul că:

- Din total orașe, doar 30% au resursele esențiale (centre de zi și specialiști) pentru prevenirea separării copilului de familie. Aproape jumătate dintre orașe (48%) dispun de specialiști, dar nu și de centre de zi. În 16% dintre orașe este disponibil un singur tip de specialist, spre exemplu un asistent social sau un AMC sau un consilier școlar, iar 6% dintre orașe fac parte din categoria zonelor albe de servicii.
- Din total comune, numai 7% au resursele esențiale (centre de zi și specialiști) pentru prevenirea separării copilului de familie. Aproape trei sferturi dintre comune (74%) dispun de unul sau mai mulți specialiști din unul sau mai multe tipuri, cel mai adesea, asistent social și AMC (mediatori sanitari în comunitățile cu pondere semnificativă de romi care și-au asumat apartenența etnică, conform INS). Analiza bancii mondiale scoate în evidență faptul că 20% dintre comunele din țară se încadrează în categoria zonelor albe de servicii¹⁴.

Zonele albe de servicii pentru copiii expuși riscului de separare de familie

Zonele albe de servicii esențiale pentru prevenirea separării copilului de familie sunt reprezentate de acele comunități care nu au nici centre de zi și nici un specialist de tipul: asistent social, tehnician de asistență socială, AMC, mediator sanitar, mediator școlar sau consilier școlar.

Zonele albe de servicii includ 570 de localități, dintre care 12 orașe și 558 comune. Raportul Bancii Mondiale menționează faptul că aceste UAT-uri au tendința de a se grupa în formațiuni continue în teritoriu, situate în special la granițele între județe. Acest fapt reconfirmă o constatare a studiilor anterioare care arată că, cu cât o comună este situată mai departe de centrul administrativ al județului (mai ales în cazul comunelor care de-a lungul timpului au trecut de la un județ la altul), cu atât mai mari sunt șansele ca acea comună să fie subdezvoltată¹⁵.

Astfel, din totalul de 570 de localități în zonele albe, 399 de UAT-uri fac parte din grupări continue în teritoriu și doar 171 sunt individuale (fără nici o localitate vecină într-o zonă albă). Dintre orașele din zonele albe, 10 sunt parte din grupări continue în teritoriu și doar 2 sunt individuale. În mod similar, cele 558 comune din zonele albe sunt situate predominant în grupări (389 sau 70%). Cele 399 de UAT-uri care fac parte din grupări

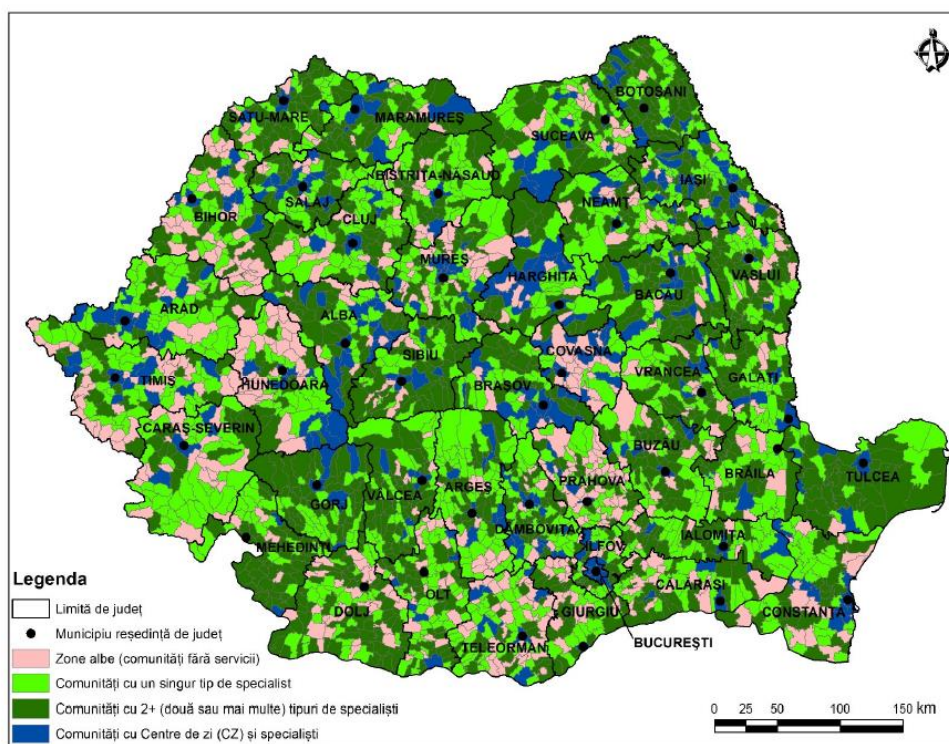
¹⁴ Zone albe de servicii - adică acele comunități care nu au nici centre de zi și nici un specialist de tipul: asistent social, tehnician de asistență socială, AMC, mediator sanitar, mediator școlar sau consilier școlar

¹⁵ Banca Mondială, studiu « *Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabile* », iulie 2022, pag.25

continue formează 91 de grupări care conțin între 2 și 28 de localități. Cele mai numeroase grupări sunt formate din două sau din trei localități alăturate (46, respectiv 10 dintre cele 91). Există însă și zone albe extinse. Cea mai mare zonă albă de servicii include 28 de localități din județele Hunedoara, Timiș și Alba. O altă zonă albă extinsă conține 20 de localități din Prahova și Buzău. Cea de-a treia ca mărime este formată din 19 localități, toate din Covasna¹⁶.

Zonele albe sunt mai răspândite în teritoriu (o pondere mai mare sunt individuale) în regiunile Nord-Est și Sud-Est. În contrast, în regiunile Vest și Sud-Muntenia predomină grupările. Oricum, nu toate UAT-urile din zonele albe de servicii sunt comunități vulnerabile. Unele comune sunt îmbătrânite și au un număr mic (și pondere mică) de copii, de unde lipsa serviciilor pentru copii. Alte comune, au mai mulți copii dar riscul de separare a copilului de familie este relativ redus la nivelul comunității. Așadar, pentru a stabili prioritățile de investiție în centre de zi, mai este necesar un pas care să identifice nu doar zonele albe de servicii, ci comunitățile vulnerabile care în același timp nu au resursele esențiale pentru activitățile de prevenire a separării.

Harta 1: Distribuția teritorială a localităților din România în funcție de serviciile esențiale pentru prevenirea separării copilului de familie (centre de zi și specialiști)

¹⁶ Banca Mondială, studiu « Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabile », iulie 2022, pag.25

2. Descrierea metodologiei de cercetare

Prezentul raport de cercetare a fost comandat de Asociația Sastipen-Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate cu scopul fundamentării unei cereri de finanțare în cadrul apelului de proiecte "Servicii comunitare pentru copii și familii în vederea prevenirii separării și în vederea susținerii reintegrării în familie a copiilor proveniți din sistemul de protecție specială", program "Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021 – 2027", prioritate: P05. Reducerea disparităților dintre copiii la risc de sărăcie și/sau excluziune socială și ceilalți copii, obiectiv specific: ESO4.11. Lărgirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și la prețuri accesibile, inclusiv servicii care promovează accesul la locuințe și îngrijire orientată către persoane, inclusiv asistență medicală Modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială, acordând o atenție deosebită copiilor și grupurilor defavorizate Îmbunătățirea accesibilității, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități, precum și a eficacității și rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung (FSE+).

2.1. Scopul cercetării:

Realizarea unei analize complexe la nivel la nivelul județului Neamț care să evidențieze nevoile de sprijin la nivel comunitar (servicii din cadrul comunității) pentru copiii aflați în situație de risc de separare de familie/copiii pentru care a fost instituită o măsură de protecție specială.

Conform Grupului European de Experți în tranziția de la îngrijirea instituțională la cea din cadrul comunității, termenul „servicii din cadrul comunității” sau „îngrijirea din cadrul comunității” se referă la serviciile care dau copiilor posibilitatea de a crește într-un mediu familial, ca alternativă la instituții. „Include serviciile generale, cum ar fi cele ce vizează locuințele, asistența medicală, educația, ocuparea forței de muncă, cultura și timpul liber, care ar trebui să fie accesibile oricăror persoane, indiferent de natura dizabilității sau de gradul de sprijin de care au nevoie. De asemenea, se referă la serviciile specializate, precum asistență personală pentru persoanele cu dizabilități, servicii de respiro și altele. În plus, termenul include îngrijirea copilului în familie sau îngrijirea de tip familial, inclusiv cea în familii substitutive, și măsuri preventive în sensul intervențiilor precoce și al sprijinului familial”.

2.2. Obiectivele cercetării

OB 1 - Identificarea numărului de copii aflați în risc de separare de familie și a copiilor care au instituit o măsură de protecție specială din județul Neamț.

OB 2 – Analiza principalelor nevoi de sprijin pentru prevenirea separării copilului de familie sau, după caz, a reintegrării copilului în familie.

OB 3 – Analiza capacității serviciilor sociale existente la nivel județean din domeniul protecției copilului de a oferi servicii specializate la nivelul comunităților locale în vederea prevenirii separării copilului de familie.

Totodată, raportul de cercetare își propune să realizeze și un set de recomandări în domeniul protecției copilului adresate autorităților naționale și județene competente care să contribuie la consolidarea serviciilor

din cadrul comunitatii¹⁷ in materie de livrare de servicii de prevenire si de sprijin la nivel comunitar in vederea prevenirii separării copilului de familie.

2.3. Universul cercetarii, intrebarile cheie si rezultatele asteptate

Universul cercetării: Studiul vizează copiii din sistemul de protecție a copilului și cei expuși riscului de separare de familie.

Esantionul cercetarii este alcatuit din :

- 234 de familii cu copiii in intretinere cu varstele cuprinse intre 0-17 ani, din cele 78 de localitati rurale din judetul Neamt, din care 78 familii romi.
- 27 autoritati locale din judetul Neamt
- 3 reprezentatii institutii judetene cu atributii in domeniul protectiei copilului si incluziunii sociale
- 12 lucratori comunitari (asistenti sociali, asistenti medicali comunitari, mediatori sanitari).

Principalele intrebari de cercetare sunt :

- Care este numarul copiilor si tinerilor din judetul Neamt (inclusiv romi) expusi riscului de exlcuziune si separare de familie ?
- Care sunt cauzele separării copiilor de familiile lor? În ce măsură sunt constientizate atat de catre beneficiari cat si de catre personalul din sistemul de protectie.
- Care sunt autoritatile responsabile de luarea deciziei cu privire la intrarea în sistemul de protecție a copilului? Care sunt serviciile disponibile la nivel judetean si comunitar pentru a elimina cauzele separarii copilului de familie ?
- Cum comunica institutiile judetene si locale in procesul de luare a unei decizii care sa vina in sprijinul copilului ?
- Exista infrastructura disponibila pentru copiii expuși riscului de separare de familie ? Specialistii cu atributii in domeniu, au capacitatea de a oferi servicii copiilor supusi riscului de separare de familie ?

Analiza include determinanții referitori la mediul favorizant (adică politici, legi, norme sociale), oferta și calitatea serviciilor (adică disponibilitatea serviciilor, personal adecvat, accesibilitatea serviciilor, standarde de calitate) și cerere (adică bariere financiare, culturale, individuale/ familiale).

Rezultate așteptate:

- Analiza cauzelor de separare a copiilor de familiile lor, cartografierea și examinarea „comunităților sursă” (rurale și urbane) din judetul Neamt.
- Analiza situației copiilor beneficiari ai serviciilor de protecție specială cu accent deosebit pe serviciile de tip rezidențial și plasamentul la membrii familiei extinse;
- O lista cu recomandari, propuneri de acțiuni ce trebuie întreprinse pentru a crește calitatea, eficacitatea și eficiența serviciilor de protecție a copilului.

¹⁷ Termenul „servicii din cadrul comunității” sau „îngrijirea din cadrul comunității” se referă la serviciile care dau copiilor posibilitatea de a crește într-un mediu familial, ca alternativă la instituții. Definitie EEG (2016) Terminologie privind dezinstitutionalizarea.

2.4. Colectarea datelor

Cercetarea a constat într-un mix de tehnici de investigare aplicate în cele 78 de localități rurale din județul Neamț incluse în programul de cercetare, cu focus în special pe cele 14 localități rurale în care nu există servicii de protecție a copilului (harta zonelor albe a județului Neamț).

Echipa coordonatoare a programului de cercetare a urmărit colectarea indicatorilor calitativi și cantitativi prin intermediul tehnicilor specifice de cercetare, respectiv:

- Cercetarea de birou (desk research).
- Sondajul de opinie (chestionar adresat părinților copiilor aflați în risc de separare).
- Aplicare chestionar autorități locale
- Interviu aprofundat cu profesioniști din sistemul de protecție – (Interviu realizat în baza unui ghid de interviu structurat).
- Observarea directă (vizite în comunitate și urmărirea dinamicii sociale la nivel comunitar).

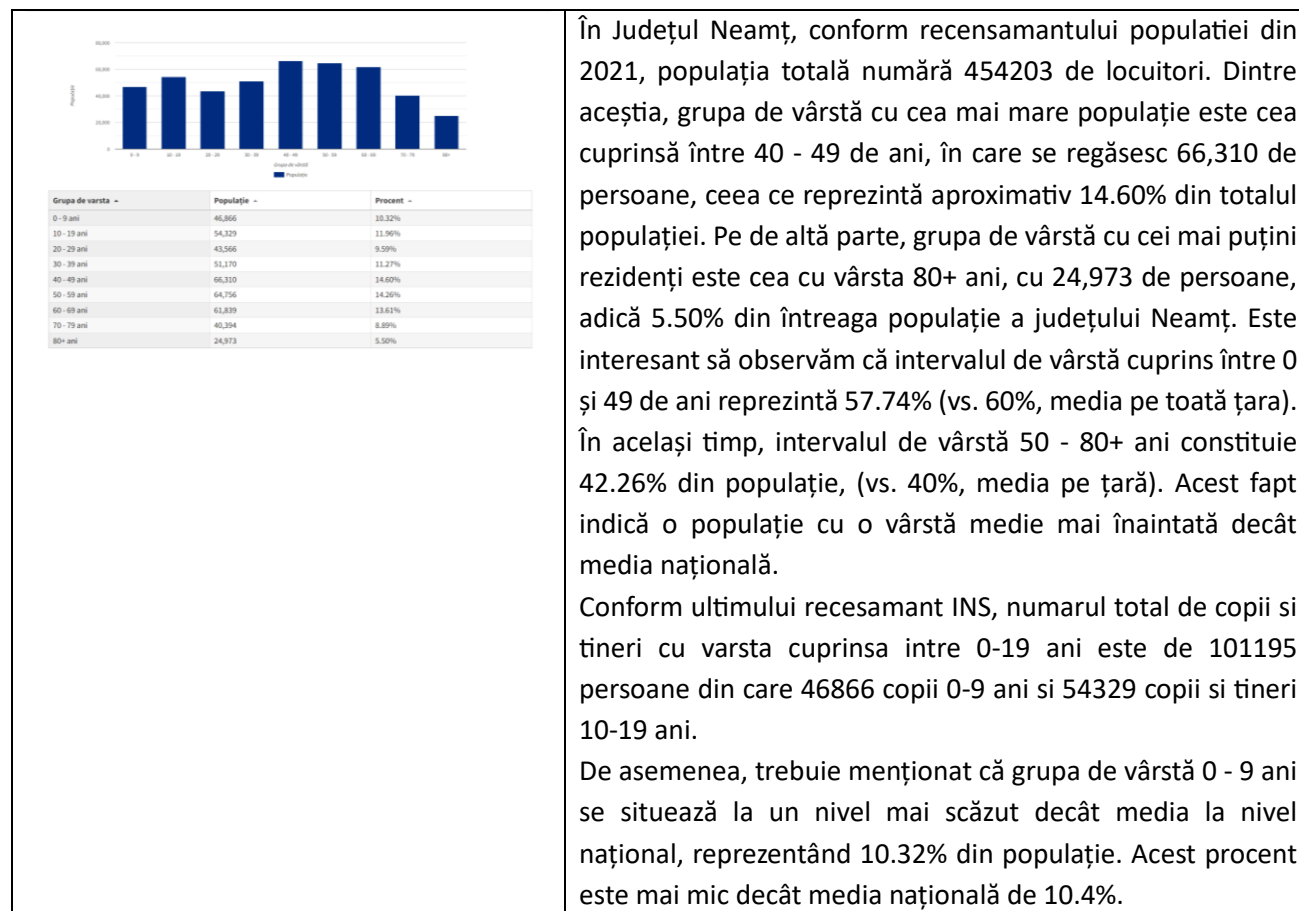
Procesul de culegere a datelor s-a realizat în perioada 15 mai – 30 iunie 2024, procesul de interpretare a datelor și formulare a concluziilor realizându-se în perioada 01-10 iulie 2024.

3. Interpretarea rezultatelor cercetării

3.1. Prezentare generală județul Neamț

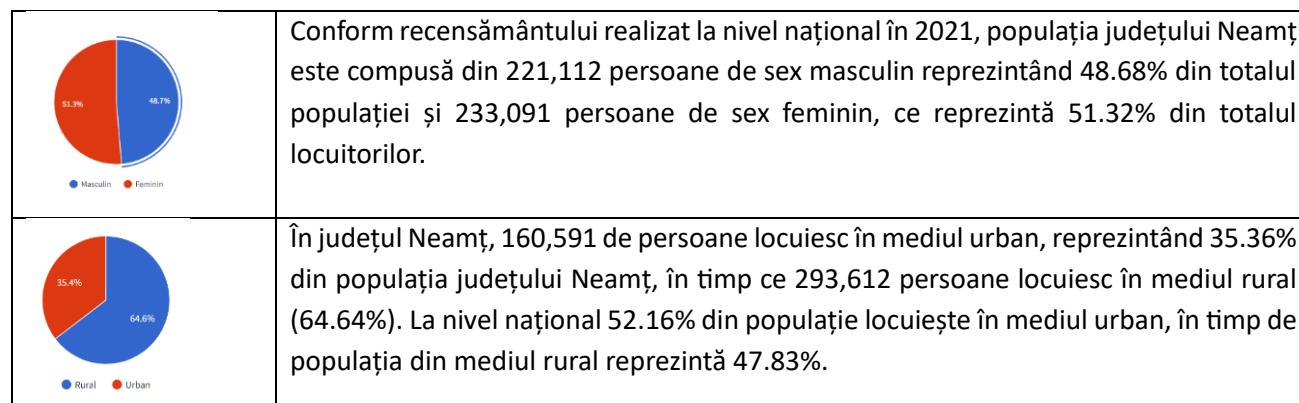
	Județul Neamț este un județ situat în regiunea Moldova, în partea de nord-est a României, având ca reședință de județ municipiul Piatra Neamț. Conform recensământului realizat la nivel național în 2022, populația județului Neamț este de 454,203 de locuitori. Față de recensământul din 2011, populația județului Neamț a scăzut cu 16,563 locuitori, ceea ce reprezintă o scădere de 3.52% a numărului de locuitori. Având o suprafață de 5.896 km pătrați, județul Neamț reprezintă 2,5% din teritoriul României. Județul are un total de 81 de localități, dintre care 2 municipii (Piatra Neamț și Roman), 3 orașe (Târgu Neamț, Bicăz și Roznov), 78 de comune și 347 sate. Dintre cele 41 județe din România, Județul Neamț se situează pe locul 16 în clasamentul județelor după numărul de locuitori. Sursa : https://ro.wikipedia.org/wiki/Jude%C8%9Bul_Neam%C8%9B
---	---

Populație Județul Neamț - Grupe de Vârstă¹⁸

Analizarea distribuției pe grupe de vârstă în Județul Neamț este de o importanță fundamentală pentru adaptarea serviciilor publice la schimbările în nevoile locuitorilor. Spre exemplu, o proporție semnificativă de copii și tineri poate implica necesitatea unor investiții mai mari în infrastructură educațională, cum ar fi școli, licee și universități, precum și în crearea de oportunități de angajare pentru absolvenți.

Populație Județul Neamț - Distribuție după Gen și după mediul de rezidență

¹⁸ <https://populatia.ro/populatie-judetul-neamt/>

Populație Județul Neamț – Etnii

Etnie ^	Populație ^	Procent ^
Români	391,640	86.23%
Informație indisponibilă	56,028	12.34%
Romi	5,761	1.27%
Maghiari	138	0.03%
Rusi-Lipoveni	136	0.03%
Italiani	119	0.03%
Alte etnie	116	0.03%
Armeni	54	0.01%
Ucraineni	46	0.01%
Germani	46	0.01%
Turci	31	0.01%
Greci	31	0.01%
Evrei	29	0.01%
Polonezi	7	0.00%
Slovaci	4	0.00%
Bulgari	3	0.00%

La nivel județean, diversitatea etnică este reprezentată în mod remarcabil. Mai jos sunt prezentate principalele etnii, împreună cu numărul de membri și procentul pe care îl reprezintă în populație:

- Români: 391,640.00 membri (86.23% din populația totală)
- Romi: 5,761.00 membri (1.27% din populația totală)¹⁹
- Maghiari: 138.00 membri (0.03% din populația totală)

Intrebarea 1 - Care este numărul copiilor și tinerilor din județul Neamț expuși riscului de excluziune și separare de familie ?

Populație Județul Neamț – Copii și tineri²⁰ sfârșitul anului 2022

Grupa de vârstă	Total	Urban	Rural
0-4 ani	21439	7660	13779
5-9 ani	25256	8620	16636
10-14 ani	27262	9381	17881
15-19 ani	27085	8743	18342
Total	101042	34404	66638

Documentele de specialitate și statisticile oficiale scot în evidență faptul că, în județul Neamț, copii și tinerii dependenți sunt în risc crescut de sărăcie, comparativ cu media națională. Comparativ cu media națională (27,0) pentru copii 0-19 ani, înregistrată în 2022, la nivelul județului Neamț pentru aceeași perioadă este înregistrată valoarea de 29,6, valoare ce scoate în evidență necesitatea de a interveni și de a implementa o serie de măsuri care să vină în sprijinul copiilor și tinerilor din județul Neamț necesare combaterii riscului de excluziune socială, promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții²¹.

Pentru a identifica comunitățile vulnerabile cele mai expuse riscului separării copilului de familie din județul Neamț, echipa de cercetare a elaborat o metodologie structurată ca intersecție a două dimensiuni, anume:

- Indicele de risc comunitar elaborat după modelul UNICEF;
- Existența unei zone rurale marginalizate pe raza comunei (conform Atlasului zonelor rurale marginalizate elaborat de Banca Mondială în 2015).

Indicele de risc comunitar (IRC) este un indice compozit construit folosind următorii șapte indicatori:

1. Numărul de copii (0-17 ani) cu domiciliul în localitate (date INS)
2. Tip de localitate (urban/rural)

¹⁹ Numărul romilor este mult mai mare comparativ cu datele oficiale. Reprezentatul BJR Neamț, menționează că la nivel județean populația de etnie romă reprezintă cca 15% din total populație, cu un procent foarte mare de copii și tineri până în 18 ani.

²⁰ INS-Direcția Națională de Statistică Neamț, Anuarul statistic al județului Neamț-2023, pag 35

²¹ INS-Direcția Națională de Statistică Neamț, Anuarul statistic al județului Neamț-2023, pag 99

3. Ponderea copiilor din totalul populației localității (date INS- anuarul statistic 2022)
4. Riscul sărăciei relative (AROPE) (date INS pentru 2022- anuarul statistic, la nivel de macroregiuni)
5. Ponderea beneficiarilor de VMG în totalul populației (date INS pentru 2022- anuarul statistic, la nivel de județ)
6. Rata șomajului înregistrat (date INS pentru 2022- anuarul statistic, la nivel de județ)
7. Rata abandonului școlar (date INS pentru 2022- anuarul statistic, la nivel de județ)

În baza IRC, din numărul total de 78 de comune din județul Neamt, 32 % au un risc comunitar scăzut, 49% au risc mediu, iar 19 % au un risc ridicat. Un IRC ridicat indică o nevoie disproporționat de mare de dezvoltare a serviciilor sociale și educaționale în comuna respectivă.

Localitățile din județul Neamt incluse în Harta zonelor albe de servicii esențiale pentru prevenirea separării copilului de familie (risc ridicat- necesitate interventie urgenta)

Zonele albe de servicii esențiale pentru prevenirea separării copilului de familie sunt reprezentate de acele comunități care nu au nici centre de zi și nici un specialist de tipul: asistent social, tehnician de asistență socială, AMC, mediator sanitar, mediator școlar sau consilier școlar.

Localitate²²	Numar copii 0-9 ani²³	Numar copii 10-19 ani²⁴
Comuna Piatra Soimului	736	824
Comuna Petricani	778	859
Comuna Baltatesti	303	412
Comuna Agapia	286	360
Comuna Grinties	158	204
Comuna Tibucani	360	394
Comuna Razboieni	156	193
Comuna Urecheni	357	496
Comuna Doljesti	706	885
Comuna Poienari	154	184
Comuna Trifesti	423	483
Comuna Secuieni	269	274
Comuna Români	316	416
Comuna Ruginoasa	97	146
Total	5099	6130

Daca analizam in comparatie cu datele statistice oficiale inregistrate la nivelul județului Neamt, constatam ca un procent de 10,87% (5099 copii din total de 46866) dintre copii cu varstele cuprinse 0-9 ani si 11,28% (6130 copii din total de 54329) dintre copii si tinerii cu varstele cuprinse intre 10-19 ani, sunt in risc major de separare de familie datorita lipsei totale a serviciilor comunitare esențiale pentru prevenirea separării copilului de familie.

²² Banca Mondiala, studiu « Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabile », iulie 2022, pag.25

²³ <https://populatia.ro/populatie-comuna-ruginoasa-judetul-neamt/>

²⁴ idem

Analiza situațiilor de risc și a nevoilor neacoperite confirmă vulnerabilitatea comunităților rurale și în mod deosebit a comunităților sursă. În toate tipurile de comune, există o pondere de 6-7 % dintre copii care necesită o atenție deosebită, căci sunt la risc ridicat de separare de familie (cumulează peste 10 riscuri/nevoi neacoperite). Acești copii aparțin de 4-6 % dintre familiile cu copii, la nivelul tuturor celor 78 de comune din județul Neamț.

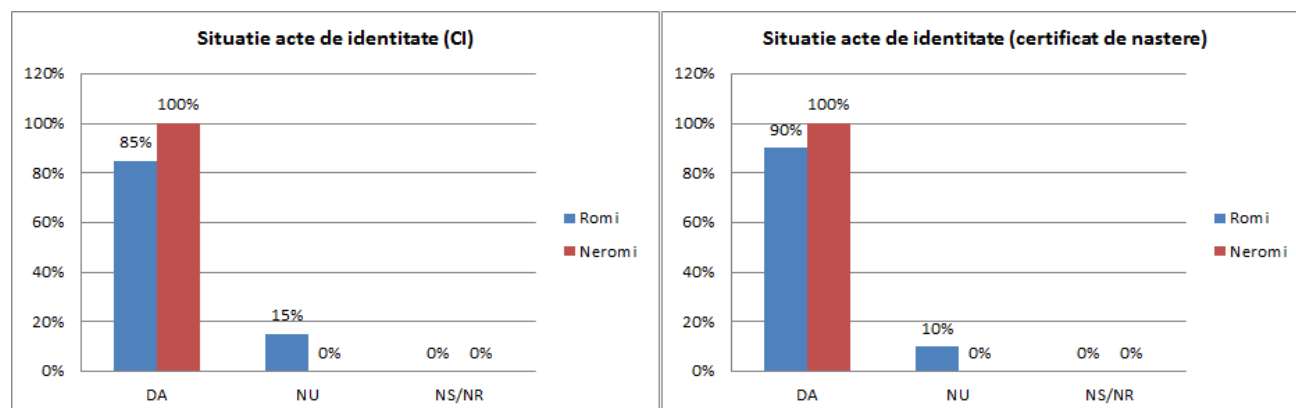
Riscurile și nevoile neacoperite cele mai frecvente se referă la:

- Riscurile economice: Dintre familiile cu copii din eșantionul cercetării, peste 60% sunt expuse riscului de sărăcie monetară sau extremă sau de intensitate redusă a muncii.
- Familiile în sărăcie (monetară sau extremă) care nu primesc beneficii sociale adresate sărăciei (VMG, ajutor încălzire, ajutor de urgență, cantină socială, ajutor în alimente de la UE) sunt mult mai numeroase în comunele incluse în Harta zonelor albe de servicii esențiale pentru prevenirea separării copilului de familie, care cuprind comunități mari de romi.
- Riscurile sociale referitoare la familii incomplete afectează 35 % din total familii în cele 78 de comunități vulnerabile. Familiile incomplete sunt în cea mai mare parte de tipul mamă singură cu copii, tatăl fiind, cel mai adesea, fie divorțat/separat și mutat, arestat, fie plecat la muncă în străinătate.
- Dizabilitate este prezentă în 12% dintre familiile cu copii. În 5% dintre familii există un copil cu dizabilități, iar în celelalte 7% dintre familii, copiii trăiesc alături de o mamă, un tată, o bunică, un alt adult cu dizabilități.
- Situațiile de risc privitoare la starea de sănătate a membrilor familiilor care afectează procente suficient de mari de familii cu copii pentru a impune dezvoltarea unor servicii specifice sunt: (i) Înscrierea la un medic de familie, situație de risc specifică comunităților ce includ comunități mari de romi; (ii) Accesul limitat la tratamentele, echipamentele sau servicii medicale necesare, situație de risc specifică comunităților mixte etnice și risc comunitar; (iii) Accesul limitat la dotările sanitare (infrastructură), nevoie foarte răspândită nu doar în comunele selectate, ci în întregul mediu rural din județul Neamț.
- Situațiile de risc referitoare la nivelul de educație al copiilor afectează ponderi destul de mari din populația de familii cu copii și din populația de copii, din eșantionul analizat. Cele mai răspândite probleme țin de accesul limitat la dotările pentru educație și la dificultățile familiilor de a susține fiecare câte trei sau mai mulți copii la grădiniță sau școală. Însă sunt destul de răspândite și situațiile de familii cu unul sau mai mulți copii cu vârstă școlară (3-17 ani) care nu frecventează cursurile unei forme de învățământ obligatoriu, precum și familiile în care unul sau mai mulți copii cu vârste între 6 și 17 ani care merg la școală, dar sunt la risc de abandon școlar.
- Indiferent de tipul de comună, participarea copiilor crește substanțial de la creșă la grădiniță, este cea mai bună la nivelul școlii primare, pentru ca apoi să scadă pe parcursul școlii gimnaziale și să se reducă și mai accentuat pentru tinerii de 15+ ani. Participarea la educație a tinerilor este ceva mai bună în comunitățile locale care au servicii esențiale pentru prevenirea separării copilului de familie. Ponderea familiilor deprivat este semnificativ mai mare în comunele incluse în Harta zonelor albe de servicii esențiale pentru prevenirea separării copilului de familie. Dotările pentru educație care lipsesc într-o mare parte dintre gospodăriile includ: un loc special pentru copii în cadrul locuinței, cărți/jucării/jocuri, conexiune Internet și echipamentele necesare (calculator/tabletă/telefon) pentru conectare la școală/grădiniță online pentru toți copiii. Se observă că deprivarea este semnificativ mai mare în rândul familiilor cu copii care sunt expuse riscului de sărăcie monetară (și, implicit, de sărăcie extremă).
- Cu privire la locuire, spațiul insuficient al locuințelor (supraaglomerare) și lipsa de conectare la utilități sunt cele mai răspândite probleme. Nesiguranța locativă este un risc întâlnit mai ales în comunele sărace ce includ și comunități de romi. Aproximativ 28 % dintre familiile cu copii din eșantion trăiesc fie în locuințe fără acte de proprietate, insalubre, neracordate la utilități, în stare avansată de degradare.

Profilul familiilor cu copii in intretinere supusi riscului de parasire

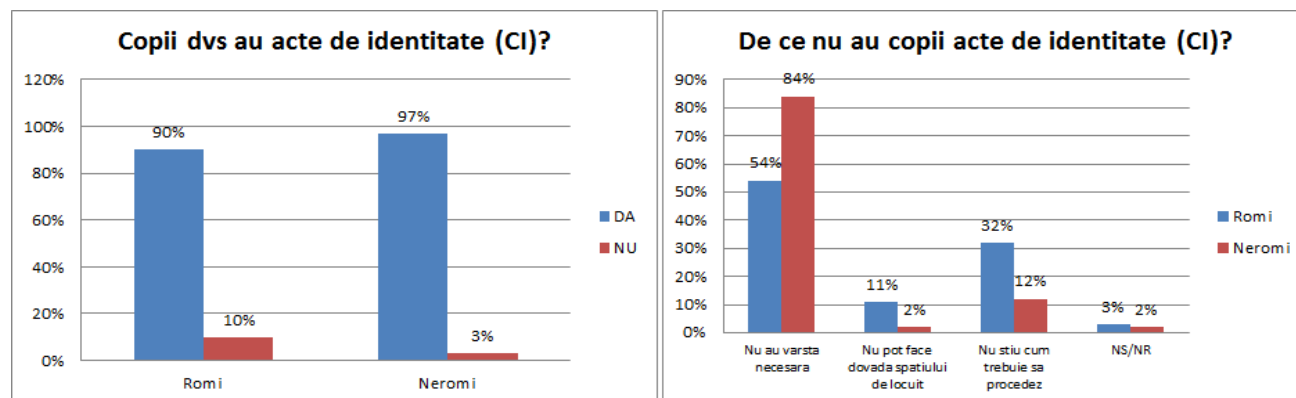
Situatia Actelor de Identitate si de casatorie

Din perspectiva actelor de identitate in randul adultilor, la nivelul comunitatilor sursa, 15% dintre respondentii romi se confrunta cu lipsa actelor de identitate. Din raspunsurile primite constatam 15% dintre respondentii romi nu au carti de identitate si 10% nu au certificate de nastere. Respondentii neromi nu se confrunta cu lipsa actelor de identitate, toti respondentii mentionand ca au atat carti de identitate cat si certificate de nastere.

Din perspectiva starii civile, 70% dintre respondent romii au mentionat ca sunt casatoriti fara acte legale (comparativ cu 33% neromi), 20% au mentionat ca sunt necasatoriti (comparativ cu 7% neromi), 10% au mentionat ca sunt casatoriti cu forme legale (comparativ cu 55%). In randul neromilor regasim un procent de 2% vaduvi si 3% divortati.

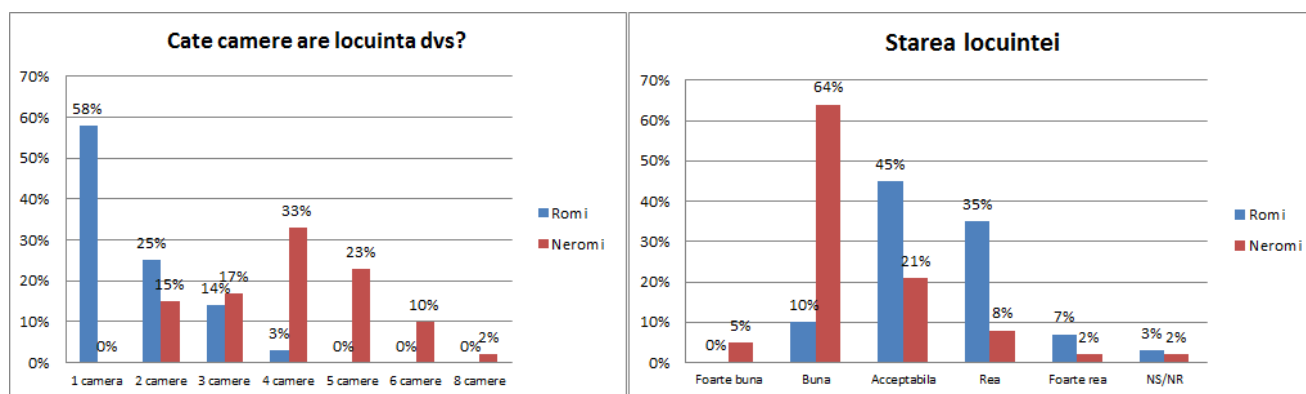
In ceea ce priveste situatia actelor de identitate in randul copiilor, din raspunsurile primite constatam ca, atat un randul romilor 5% dintre copii nu au certificate de nastere. O situatie putin diferita o regasim in cazul tinerilor romi care nu au carti de identitate (10%) deoarece nu pot face dovada spatiului de locuit (11%) sau nu cunosc procedura pentru obtinere a cartii de identitate (32%).

Situatia locuirii

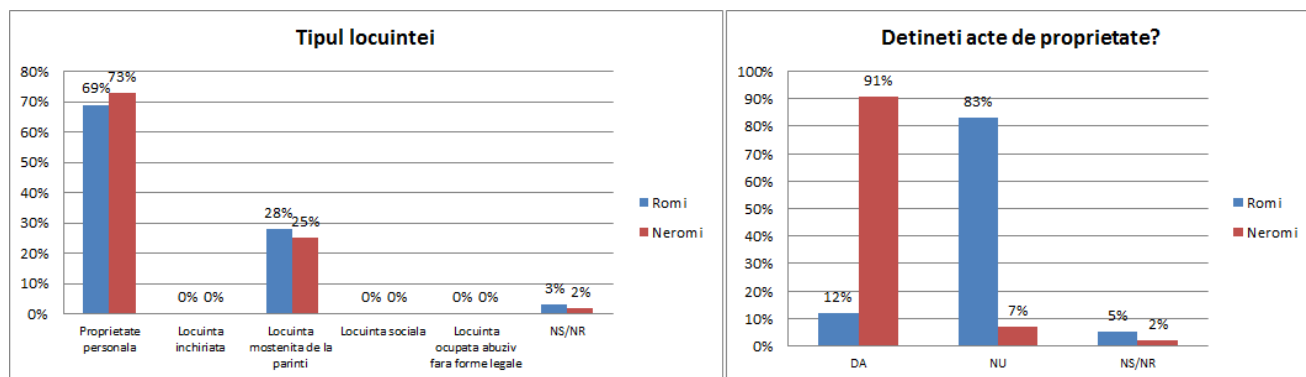
In ceea ce priveste tipul locuintelor romilor, constatam ca locuintele respondentilor se regasesc in totalitate in comunitatea cu romi (100%). Locuintele romilor sunt compuse din 1-2 camere, mare parte racordate la rețeaua de energie electrica (70%), alimentate cu apa de la fantana (put forat) cu un grad ridicat de uzura care necesita reparatii (32% dintre locuinte sunt cu grad ridicat de prabusire datorita calamitatilor naturale). Bunurile de

folosinta indelungata in gospodariile romilor sunt: frigider (35%), TV (80%), masina de spalat (12%), telefon mobil (56%), calculator (5%), aragaz (25%) si autoturism (6%).

In cazul locuintelor supuse riscului prabusirii in caz de calamitate naturala, respondentii au mentionat ca se confrunta cu o serie de probleme care ii impiedica sa consolideze locuintele, respectiv: lipsa resurselor financiare (28% romi si 18% neromi), lipsa implicarii autoritatilor locale/eliberare avize, sprijin financiar (16% romi si 12% neromi), lipsa unor solutii tehnice care sa permita consolidarea (26% romi si 5% neromi). Constienti de necesitatea consolidarii locuintelor si de riscul prabusirii, un procent semnificat dintre respondentii au mentionat ca in prezent sunt in proces de consolidare, chiar daca situatia financiara nu le permite (34% romi si 61% neromi).

In ceea ce priveste situatia locuirii, in comunitatile sursa, sunt diferente semnificative intre respondentii romi si neromi. In cazul romilor, acestia locuiesc in locuinte proprietate personala (69%) sau locuinte mostenite de la parinti (28%) pentru care nu detin acte de proprietate (83% dintre respondentii romi au mentionat ca nu detin acte de proprietate). In cazul neromilor, acestia locuiesc in locuinte proprietate personala (73%) si locuinte mostenite de la parinti (25%). Referitor la actele de proprietate, 91% dintre respondentii neromi au mentionat ca au acte de proprietate si un procent de 7% dintre respondenti au mentionat ca nu detin acte de proprietate, insa sunt in curs de obtinere.

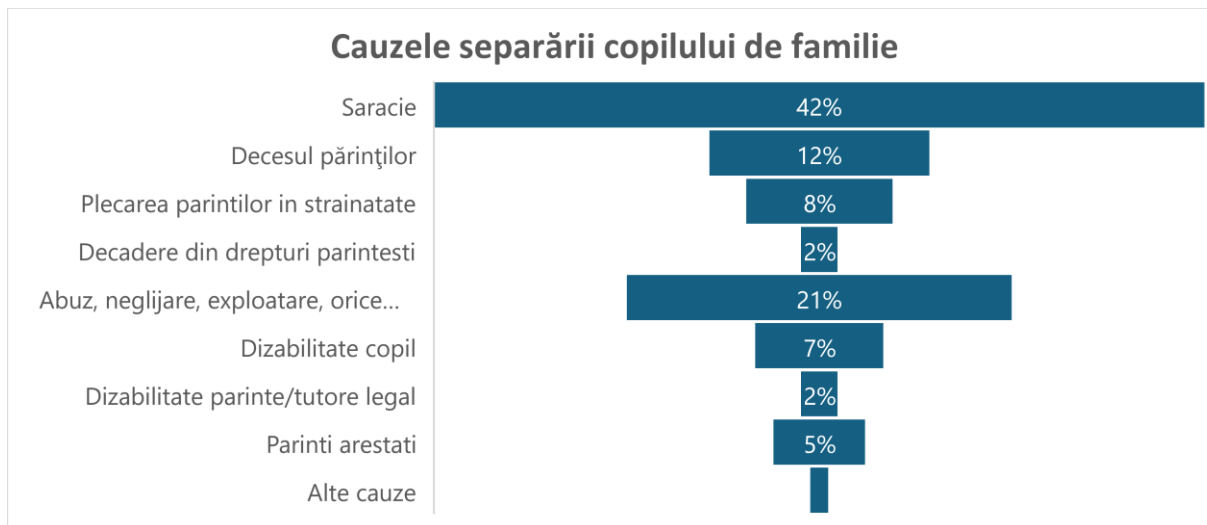
Cauzele care determina situatia lipsa actelor de proprietate sunt legate de faptul ca au construit case fara autorizatie de constructie si faptul ca au mostenit casa de la parinti care la randul lor nu aveau acte de proprietate.

Concluzie - Analizand per ansamblu aceste date putem concluziona ca nivelul de trai in randul respondentilor din comunitatile sursa este la limita subzistentei, locuitorii romi si peste jumatate dintre respondentii neromi facand eforturi pentru a-si asigura necesarul de trai de zi cu zi.

Intrebarea 2 - Care sunt cauzele separării copiilor de familiile lor? În ce măsură sunt constientizate atât de către beneficiari cât și de către personalul din sistemul de protecție.

3.2. Cauzele separării copilului de familie

Potrivit datelor culese din comunitățile tinta, principalele trei cauze ale separării copilului de familie și ale intrării în sistemul de protecție a copilului, identificate sunt : sărăcia (42%), abuzul și neglijarea (21%) și decesul părinților (12%).

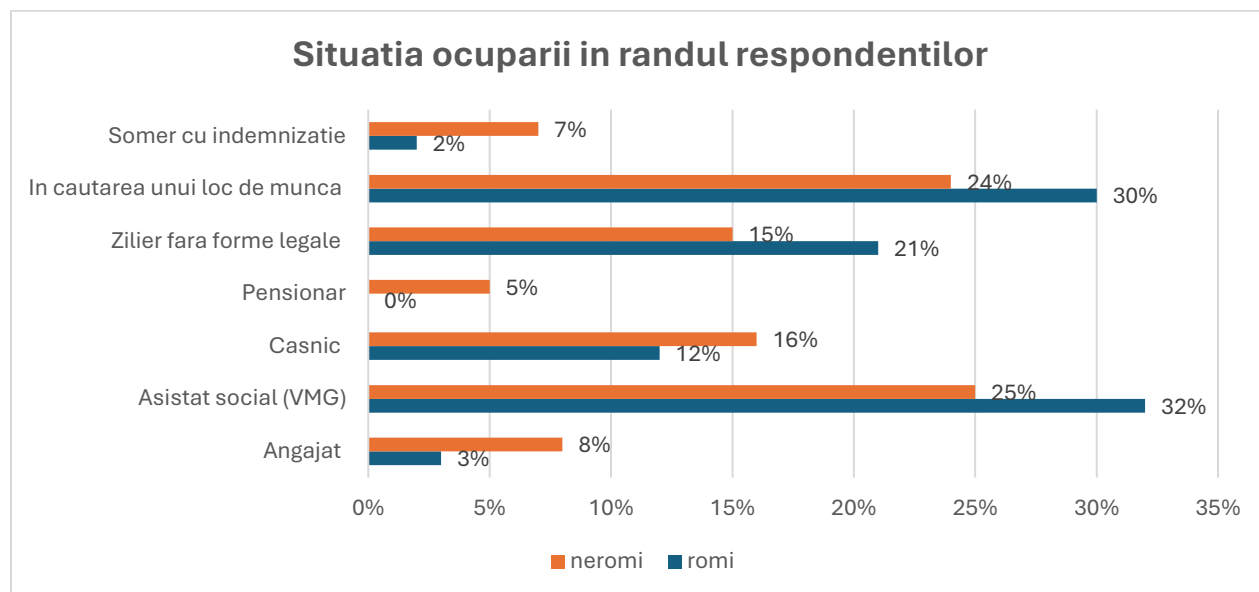

Înșă, luând în considerare și studiile anterioare în domeniu, constatăm că majoritatea cazurilor de separare nu au la bază o singură cauză, ci un complex de vulnerabilități. În majoritatea cazurilor, separarea copilului de familie este asociată cu o combinație de factori care includ sărăcia extremă, șomajul părinților, locuire precară sau lipsa unei locuințe, absenteism sau abandon școlar, competențe parentale inadecvate, violență domestică, risc crescut de neglijare și abuz al copilului (pe fondul abuzului de alcool al părinților), părinți minori, părinți singuri, instabilitate conjugală, un nivel redus de așteptări și stimă de sine, precum și neajutorare învățată. În plus, diferite evenimente nefericite, precum moartea unuia dintre părinți, un accident grav, detenția unuia dintre părinți, incendierea casei, afectează copiii în mod direct și indirect, ridicând totodată probleme de ordin practic și emoțional pentru părinți/persoana în grija căreia se află copilul, ce le diminuează și mai mult capacitatea de a răspunde nevoilor copiilor lor.

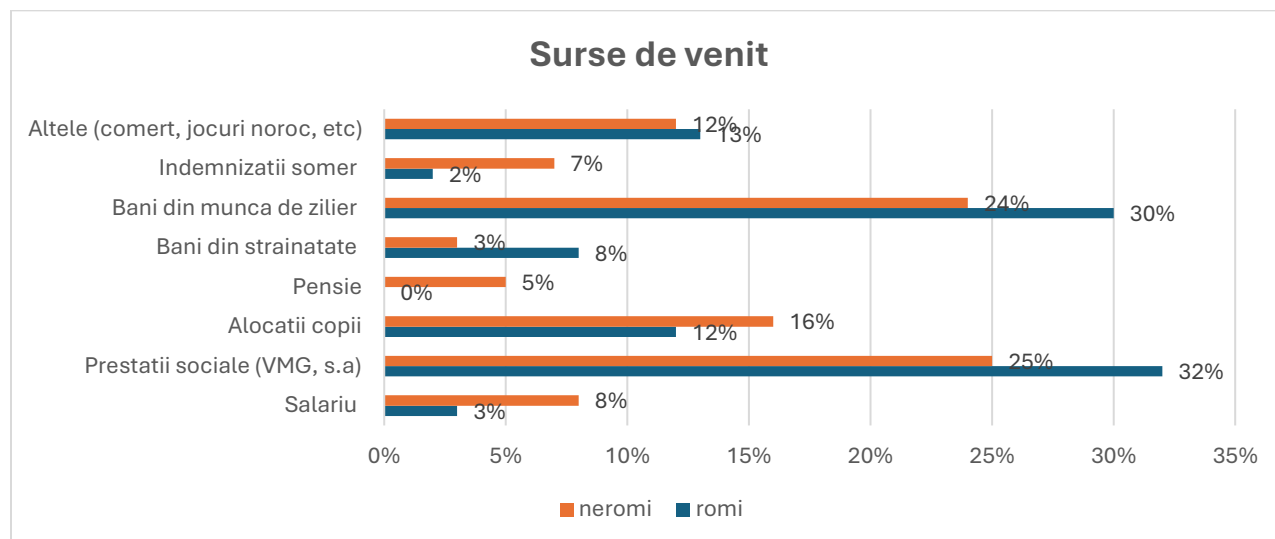
3.2.1. Sărăcia este principala cauză care determină separarea copiilor de familie. Din analiza realizată constatăm că marea majoritate a respondenților preferă să renunțe la drepturile părintești pentru a le oferi copiilor o șansă la viață. *«Suntem atât de săraci încât preferăm să ne dăm copiii la cămin. Macar așa stim că au ce să mănânce, au unde să doarmă, au caldura și pot merge și la școală.»* (interviu respondent femeie, 3 copii în întreținere). Din analiza realizată constatăm că peste 80% dintre respondenți au această mentalitate, chiar dacă ar exista posibilitatea ca statul să le ofere suport financiar pentru întreținerea copiilor. *«Sa știți că am acceptat să ajutorul primăriei care ne-a oferit ceva bani ca să avem grija de copii. Înșă ajutorul banesc nu ajunge pentru traiul zilnic. Ajutorul oferit este doar pentru copil înșă în casă nu poți să faci de mâncare și să dai să mănânce numai copilului. Mai are și frați, suntem și noi, plus alte cheltuieli zilnice. Ajutorul nu ajunge nici*

macar pentru o saptamana. Ce sa facem in situatia asta ? Eu ma gandesc zilnic sa il dau la casa de copii pentru ca acolo sigur are ce sa manance si tot ce ii trebuie » (interviu respondent femeie, 2 copii in intretinere).

Marea majoritate a respondentilor nu realizeaza venituri, traiesc din ajutor social si din munca de zilier fara forme legale. In plus, imaginea nivelului de saracie este completata de nivelul de studii ale parintilor, de calitatea spatiului de locuit, de lipsa utilitatilor si de lipsa infrastructurii comunitare. « Venitul nostru lunar este alcatuit din ajutorul social, alocatiile copiilor si ce mai castiga sotul din munca de zilier. In total, acum in casa noastra se aduna cam 1800 de lei pe luna, bani care nu ajung nici pentru strictul necesar. Iarna este foarte greu pentru ca sotul nu mai are unde munci si atunci traim numai din ajutorul social si din alocatia copiilor. Din acest bani trebuie sa platim curentul electric, lemne si luam de mancare. Este foarte greu sa traiesti cand preturile sunt din ce in ce mai mari. » (interviu respondent femeie, 2 copii in intretinere).

Ca o imagine de ansamblu, din raspunsurile primite rezulta faptul ca la nivelul comunitatilor sursa din judetul Neamt, atat in randul romilor cat si in randul neromilor exista un un potential de resursa umana care poate deveni o resursa importanta activa pe piata fortei de munca.

Daca analizam pictograma de mai sus constatam ca marea majoritate a respondentilor au ca principale surse de venit alocatiile copiilor, banii obtinuti din munca de zilier fara forme legale, prestatile sociale (venit minim garantat), precum si alte resurse obtinute ca urmare a prestarii unor servicii de comert ambulant cu diferite produse, fie confectionate manual (maturi, linguri de lemn, etc), fie achizitionate de la producatori (haine, covoare, obiecte de bucatarie, s.a) si vandute ambulant (mergand din casa in casa sau la targuri), culegerea si comercializarea de fructe si legume de padure, practicarea jocurilor de noroc legale.

Un factor important în apariția și intensificarea stării de sărăcie îl constituie existența și numărul copiilor aflați în întreținerea gospodăriei din care face parte persoana respectivă. Sărăcia este mai frecventă în rândul persoanelor care trăiesc în gospodăriile cu copii dependenți (în anul 2022 a atins 23,5%), decât în cazul celor care trăiesc în gospodăriile fără copii (18,3% în același an). În anul 2022, dintre gospodăriile cu copii dependenți, cele mai puternic afectate de sărăcie au fost gospodăriile formate din 2 adulți cu 3 sau mai mulți copii dependenți (40,4%), urmate de gospodăriile formate din 3 sau mai mulți adulți cu copii dependenți (26,3%) și de cele formate din 2 adulți cu 2 copii dependenți (24,8%). Dintre familiile monoparentale, părinte singur cu cel puțin un copil dependent, 23,8% au fost afectate de sărăcie. În comparație cu acestea, gospodăriile formate din 2 adulți și 1 copil dependent au fost afectate de sărăcie într-o măsură mai redusă (11,6%)²⁵.

Concluzie - Sărăcia, veniturile insuficiente ale familiei si conditiile de locuit precare sunt unii dintre cei mai importanti factorii menționati atat de specialistii in domeniu (asistent social) cat si de catre membrii familiei pentru a explica separarea copilului de familie.

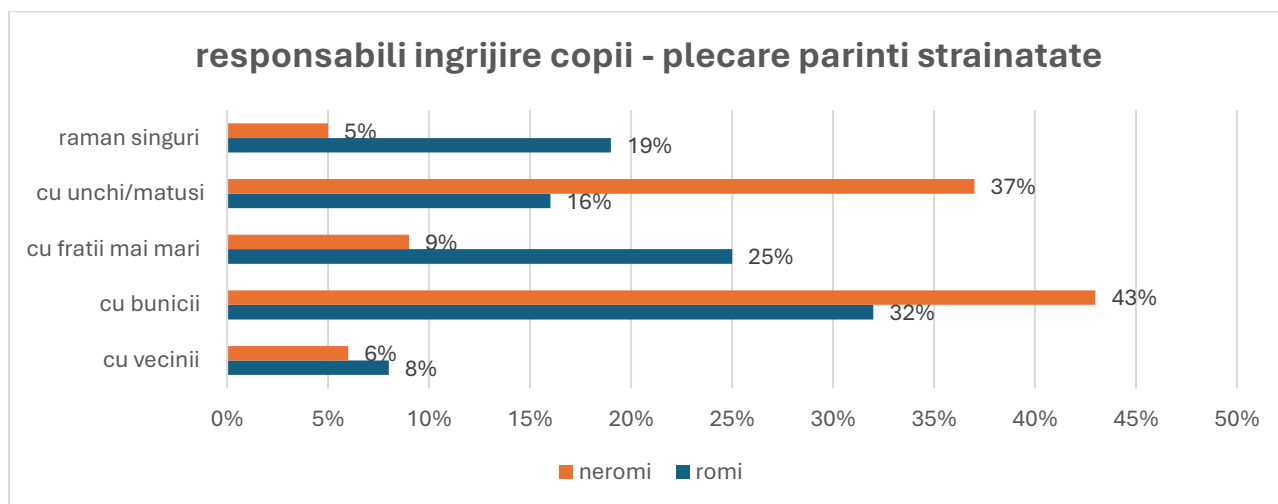
3.2.2. Decesul parintilor

Decesul părinților este declarat de către specialiștii DGASPC Neamt ca fiind principala cauză a separării pentru 12% dintre copiii din sistemul de protecție. Conform datelor culese în cadrul proiectului de cercetare, orfanii de ambii părinți reprezintă în jur de 6% din toți copiii în sistemul de protecție specială din județul Neamt. În plus, aproximativ 8% dintre copiii din sistemul de protecție nu au mamă, iar 53% nu au tată.

3.2.3. Plecarea parintilor in strainatate

Plecarea parintilor in strainatate (8%) este o alta cauza mentionata de specialistii in asistenta sociala care determina separarea copilului de familie si includerea acestuia in sistemul de protectie sociala. Plecarea în străinătate devine o cauză de separare doar atunci când se transformă în neglijare din partea părinților: părinții uită de copiii pe care i-au lăsat acasă, comunicarea încetează, nu mai sunt conectați, nu există aranjamente clare, agreeate, pentru îngrijirea copiilor rămași acasă.

²⁵ INS-Dimensiuni ale incluziunii sociale în România, 2022, pag.18.

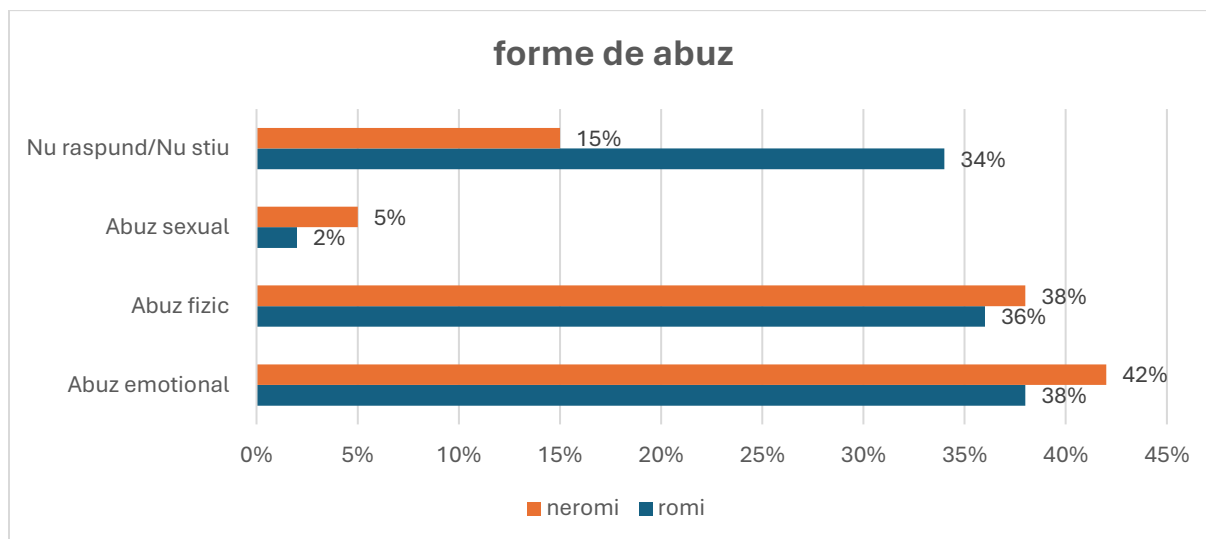
Din discutiile purtate cu respondentii din comunitatile sursa constatam ca de obicei parintii care decid sa plece in strainatate nu o fac cu o planificare inainte, cu stabilirea clara a responsabilitatilor pentru ingrijirea copiilor minori si delegarea responsabilitatii altor adulti din familia extinsa. In plus, acestia nu stiu exact care va fi perioada care va lipsi de la domiciliu si acest aspect afecteaza procesul de ingrijire al copiilor minori ramasi acasa, de obicei in grija bunicii sau in grija altor membrii din familia extinsa (unchi, matusi). Sunt inregistrate cazuri cand copii minori raman acasa in grija fratilor mai mari, care nu depasesc varsta de 14-15 ani si care devin responsabili involuntar de asigurarea ingrijirii acestora, fara ca autoritatile competente sa cunoasca aceste situatii.

« La noi in comunitate copii raman singuri acasa. Nu avem ce face, trebuie sa plecam sa lucram. Ca plecam in alta localitate sau in strainatate, nu conteaza. Lucram si noi o luna sau 2, facem bani si ne intoarcem acasa. Daca nu avem cu cine sa ii lasam, atunci ii lasam singuri cu fratii mai mari care au grija lor fara probleme. Le lasam bani si ce au nevoie si plecam ca trebuie sa aducem o paine pe masa. » (interviu respondent femeie, 3 copii in intretinere)

« Eu am fost plecata cu sotul in Franta pentru 6 luni. Ne-a anuntat un prieten cu 2 seri inainte ca se cauta lucratori la camp in Franta si ca se plateste bine. Nu aveam ce face, trebuia sa plecăm. Venea iarna si nu aveam lemne, bani, nimic. Am adus-o pe mama la noi sa stea cu copiii si am plecat. Acolo s-a intamplat sa isi piarda sotul buletinul si sa nu avem cum sa ne intoarcem acasa. Si pana am rezolvat cu buletinul a trecut 6 luni. Acasa, mama a stat cu copii 2 luni, pana in octombrie, dupa care a plecat la casa ei si i-a lasat singuri. Am avut noroc cu vecinii ca ii sunam in fiecare seara si ii rugam sa se uite la copii si cu fata mai mare (12 ani) care a avut grija de fratii mai mici. Ce sa facem, nu putem obliga pe nimeni sa stea cu copii nostrii. Seara de seara dormeam stresata ca nu stiam ce se intampla cu copii, daca au mancat, daca sunt bine. A ajutat Dumnezeu si am reusit sa facem actele si sa venim acasa. » (interviu respondent femeie, 3 copii in intretinere)

3.2.4. Diferite forme de abuz

Din discutiile purtate cu lucratorii sociali si oficialii din DGASPC Neamt constatam ca o mare parte dintre copii din comunitatile vulnerabile sunt supusi unor diferite forme de abuz care determina separarea copilului de familie. Cea mai frecventa forma de abuz este abuzul emotional (38% romi si 42% neromi dintre respondentii din comunitatile sursa au mentionat ca isi considera copii incapabili sa duca la bun sfarsit o sarcina), urmat de abuzul fizic (36% romi si 38% neromi dintre respondentii din comunitatile sursa au mentionat ca isi bat copii frecvent ca forma de pedeapsa sau ca forma de educatie) si de abuzul sexual (2% romi si 5% neromi dintre respondentii din comunitatile sursa au mentionat ca stiu cazuri de abuz sexual indreptat asupra copiilor). Un numar semnificativ dintre respondentii din comunitatile sursa nu au vrut sa raspunda la acesta intrebare, motivul principal fiind tema de a nu fi raportati la protectia copilului si de a nu decada din drepturile parintesti.

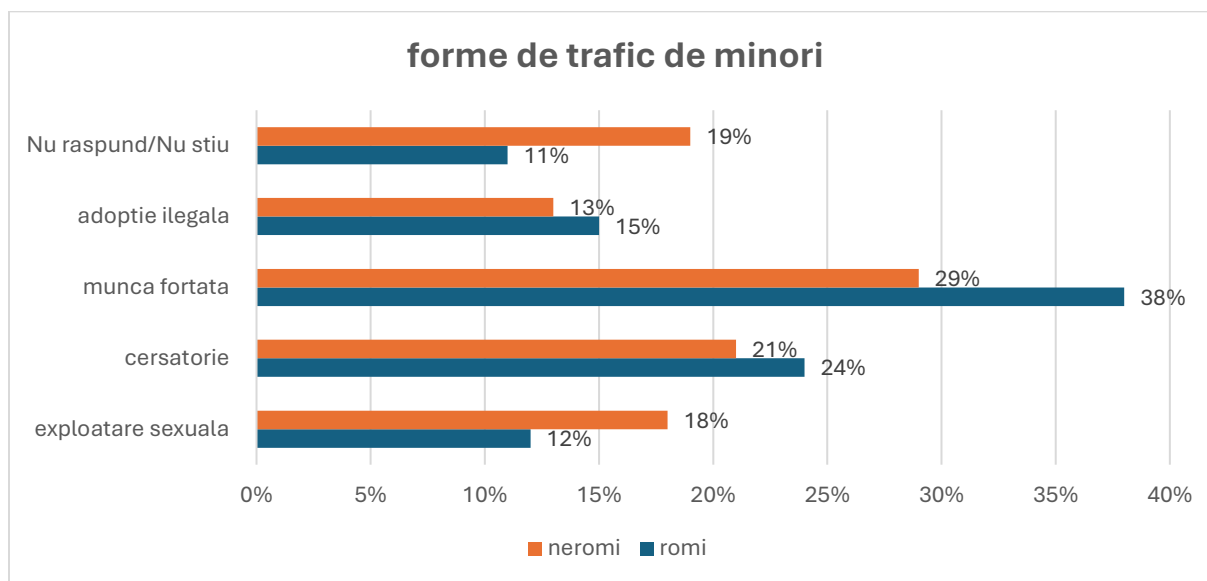
3.2.5. Diferite forme de exploatare

Din discuțiile purtate cu lucrătorii sociali și oficialii din DGASPC Neamt constatăm că o mare parte dintre copii din comunitățile vulnerabile sunt supuși unor diferite forme de exploatare care determină separarea copilului de familie. Analizând răspunsurile oferite de respondenții din comunitățile sursa constatăm că cea mai întâlnită formă de exploatare este folosirea minorilor până în 10 ani la diferite munci care trebuie prestate de către adulți (42% romi și 44% neromi). Dintre aceste munci prestate de minori menționăm: munca la câmp, sluga la ciobani, munca sezonieră la cules de fructe de pădure, munca în ograda oamenilor, caratul lemnului din pădure, îngrijirea animalelor la ferme, etc. Apoi, o altă formă de exploatare este folosirea copiilor la cersit (32% romi și 28% neromi). Din discuțiile purtate cu lucrătorii sociali constatăm că folosirea copiilor la cersit este o practică a membrilor comunităților cu romi care locuiesc în apropiere de orașele mari (Piatra Neamt sau Roman) sau pe lângă mănăstirile din județ unde au posibilitatea să interacționeze cu turiști.

« Cred că cea mai mare realizare a unui proiect ce vizează copii este să îi determinăm pe părinți să nu își mai trimită copii la cersit. Orașul Tg Neamt este plin de copii care sunt trimiși de părinți la cersit. Situația este din ce în ce mai critică pentru că noi nu avem ce să le facem pentru că nu au domiciliul în localitatea noastră. Tot ce putem să facem este să îi alungăm prin intermediul poliției locale sau să anunțăm DGASPC Neamt. Am făcut de nenumărate ori sesizări la protecția copilului însă nu am reușit să facem mai nimic pentru că nu există comunicare inter-instituțională » (interviu oficial primăria Tg Neamt-jud. Neamt).

O altă formă de exploatare identificată în procesul de culegere de date este traficul copiilor. Traficul de copii, cu diferite scopuri de exploatare, este un fenomen infracțional internațional de crimă organizată, cu consecințe grave asupra siguranței, sănătății și drepturilor fundamentale ale victimelor. Prinse în capcana traficantilor, victimele sunt supuse unor tratamente înjositoare și exploatare în regim de sclavie.

Din datele culese, constatăm că 29% romi și 38% neromi dintre respondenții din comunitățile sursa consideră că traficul de minori este o practică regăsită în rândul familiilor sărace, în special pentru munca forțată. Inclusiv adopția ilegală este o formă de trafic de minori care se regăsește ca practică în rândul familiilor sărace din comunitățile sursa.

Traficul de persoane, așa cum este definit în convențiile internaționale ratificate la nivel național, reprezintă: „recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea sau primirea unei persoane, prin amenințare, violență sau alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința ori prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării acestei persoane. Exploatarea constă în prostituția forțată sau altă formă de exploatare sexuală, munca forțată sau servicii forțate, sclavia sau practici similare, aducerea în stare de servitute, sau prelevarea de organe”. Recrutarea, transportarea, transferul, găzduirea sau primirea unei persoane, cu vârsta cuprinsă între 0 și 18 ani, în scopul exploatării acesteia, constituie infracțiunea de trafic de minori.

Concluzie - Avand in vedere datele prezentate imai sus, clar este necesară dezvoltarea serviciilor de evaluare și consiliere psihologică, precum și a serviciilor specializate pentru victimele violenței și a traficului, ținând cont că zilnic copiii din comunitatile sursa se confrunta cu diferite forme de abuz care le afectează procesul de dezvoltare. Cazurile în care copiii sunt victime ale diferitelor forme de abuz, trafic și în special abuzuri sexuale ar trebui definite ca prioritate pentru toate instituțiile locale cu atribuții în domeniul. Este necesară prioritizarea introducerii de proceduri interinstituționale care să permită intervenții rapide și coerente care să asigure protecția copilului față de abuzator. Este necesar ca hotărârea judecătorească să țină cont de recomandările specialiștilor în protecția copilului ca parte a procedurii interinstituționale privind protecția copilului pentru a evita reîntoarcerea victimei în mediul abuziv/ la abuzator. Investigarea cazurilor de abuz trebuie să țină cont de opinia copilului și să instaureze măsuri care să asigure protecția copilului.

3.2.6. Decăderea din exercițiul drepturilor părintești

În România, decăderea din exercițiul drepturilor părintești este reglementată în Noul Cod Civil, după cum se observă în caseta de mai jos.

Art. 508 Condiții: Instanța de tutelă, la cererea autorităților administrației publice cu atribuții în domeniul protecției copilului, poate pronunța decăderea din exercițiul drepturilor părintești dacă părintele pune în pericol viața, sănătatea sau dezvoltarea copilului prin relele tratamente aplicate acestuia, prin consumul de alcool sau stupefiante, prin purtarea abuzivă, prin neglijența gravă în îndeplinirea obligațiilor părintești ori prin atingerea gravă a interesului superior al copilului.

Art. 509 Întinderea decăderii: (1) Decăderea din exercițiul drepturilor părintești este totală și se întinde asupra tuturor copiilor născuți la data pronunțării hotărârii. (2) Cu toate acestea, instanța poate dispune

decăderea numai cu privire la anumite drepturi părintești ori la anumiți copii, dar numai dacă, în acest fel, nu sunt primejduite creșterea, educarea, învățătura și pregătirea profesională a copiilor.

Art. 510 Obligația de întreținere: Decăderea din exercițiul drepturilor părintești nu scutește părintele de obligația sa de a da întreținere copilului.

Art. 511 Instituirea tutelei: În cazul în care, după decăderea din exercițiul drepturilor părintești, copilul se află în situația de a fi lipsit de îngrijirea ambilor părinți, se instituie tutela.

Art. 512 Redarea exercițiului drepturilor părintești: (1) Instanța redă părintelui exercițiul drepturilor părintești, dacă au încetat împrejurările care au dus la decăderea din exercițiul acestora și dacă părintele nu mai pune în pericol viața, sănătatea și dezvoltarea copilului. (2) Până la soluționarea cererii, instanța poate îngădui părintelui să aibă legături personale cu copilul, dacă aceasta este în interesul superior al copilului.

Sursa: Noul Cod Civil actualizat 2016 - Legea 287/2009 disponibil la <http://legeaz.net/noul-cod-civil>.

În rapoartele oficiale ale specialistilor din asistenta sociala, decăderea din exercițiul drepturilor părintești este o alta principala cauză a separării copilului de familie. Cauzele care duc la decăderea din exercițiul drepturilor părintești sunt: abuzul, exploatarea, neglijența, violența și/sau arestarea mamei/ tatălui. Trebuie sa mentionam faptul ca 80% dintre respondentii din comunitatile sursa nu cunosc legislatia care reglementeaza decăderea din exercițiul drepturilor părintești.

«Cum adica ? daca eu trimit copilul la munca asta inseamna ca statul poate sa imi ia copilul ? Nu este normal asa. Copilul ne ajuta in gospodarie, merge la munca sa mai castige un banut. Eu lucrez de mica. Aveam 7 ani cand am mers prima data la sapa. Ce daca copilul invata de mic sa munceasca? Eu nu consider ca il abuzez daca il trimit la munca. Eu cred ca este o forma de invatare. Sa inteleaga de mic ca banii se castiga foarte greu si ca trebuie sa muncesti. » (interviu respondent femeie, 4 copii minori in intretinere)

Concluzie - Decăderea din drepturile părintești este în strânsă legătură cu abuzul, neglijarea și exploatarea copilului si este mai degrabă un instrument pentru separarea copilului de familia abuzatoare decât o cauză în sine.

3.2.7. Părinți cu dizabilități și/sau probleme de sănătate mintală

Dizabilitatea sau problemele de sănătate mintală ale părinților reprezinta un alt factor de risc de separare a copilului de familie. Spre exemplu, în cazul unei mame singure cu dizabilități care nu poate satisface nevoile copilului său, de multe ori este posibil (și chiar de dorit) ca acest copil să aibă în continuare o relație cu mama (și alți membri ai familiei), în timp ce copilul este îngrijit pe termen lung de sistemul de protecție sociala.

Din discuțiile purtate cu lucrătorii sociali participanți la studiu, aproximativ 14% din copii instituționalizați de la nivel județean s-au confruntat cu dizabilități și/sau cu probleme de sănătate mintală ale părinților, în familiile de origine, înainte de a ajunge în sistemul de protecție. Cel mai adesea doar mama a avut probleme de sănătate mintală. În plus, aproximativ 6% din copii au trăit în locuințe în care un adult, diferit de părinți, avea probleme de sănătate mintală și/sau dizabilitate (bunici, unchi, matusi, veri, s.a). În total, 18% din copii instituționalizați au locuit alături de cel puțin un adult cu dizabilități, înainte de a ajunge în sistem²⁶.

Dizabilitățile părinților sau problemele de sănătate mintală ale acestora, mai ales ale mamei, sunt considerate a accentua probabilitatea ca un copil să fie neglijat sau abuzat. Pentru copiii din sistemul de protecție din România se pare că această ipoteză nu se confirmă, deoarece incidența cazurilor de mame/ părinți cu

²⁶ Interviu reprezentant DGASPC Neamt

dizabilitate/ probleme de sănătate mintală este mai mică decât media în rândul copiilor cu istoric de abuz, neglijare sau exploatare.

Specialistii în protecția copilului menționează faptul *«că în cazul copiilor ai căror mame au probleme de sănătate mintală, există un risc foarte mare ca ei să fie părăsiți în maternitate imediat după naștere.»*²⁷ Tot aceiași specialiști menționează faptul că dacă doar tatăl are dizabilitate sau probleme de sănătate mintală, sau dacă ambii părinți au probleme grave de sănătate, din punct de vedere statistic există o asociere semnificativă între prezența unei dizabilități a părintelui și neglijarea și/sau abuzul copilului.

Un factor de risc și mai puternic îl reprezintă existența în familie a unui alt membru cu dizabilități sau probleme de sănătate mintală (de obicei un bărbat, altul decât tatăl). Astfel, riscul de abuz/ neglijare este 1,5 ori mai mare în familiile în care tatăl sau un alt adult (bărbat) are dizabilități, față de familiile în care doar mama are dizabilități sau probleme de sănătate mintală.

Concluzie - Dizabilitatea părintelui apare ca un factor de risc semnificativ pentru abuzul sau neglijarea copilului care conduce la separarea copilului de familie.

3.2.8. Parinti aflatii in detentie

O alta posibila cauza care poate duce la separarea copilului de familie îl reprezintă arestarea părinților. La nivelul comunităților sursă, respondenții au menționat că sunt mulți copii aflați în grija bunicilor sau a altor rude deoarece părinții sunt arestați, fie în România fie în străinătate. Ca o practică generală, detenția părinților este declarată ca fiind principala cauză a separării atunci când se referă la mamă și este asociată cu decaderă din drepturile părintești.

Din discuțiile purtate cu reprezentatii DGASPC Neamț constatăm că anchetele sociale realizate de asistenții sociali, înainte de intrarea copilului în sistemul de protecție, menționează rareori părinții aflați în detenție în evaluarea nevoilor familiei (inclusă în dosar), și anume doar în unul din zece cazuri. Asistenții sociali se concentrează, de obicei, asupra dispariției persoanei care realizează venituri în familie și asupra cazurilor penale în care sunt implicați atât tatăl, cât și mama. Totuși, datele din comunitățile sursă indică faptul că asistenții sociali consideră detenția unui părinte una dintre principalele cauze ale separării, cu atât mai mult cu cât nu există programe sociale pentru copiii și familiile deținuților. Familiile afectate confirmă faptul că detenția principalului susținător financiar sau a principalei persoane responsabile de copil atrage după sine greutăți severe și duce, în final, la decizia separării copilului de familie.

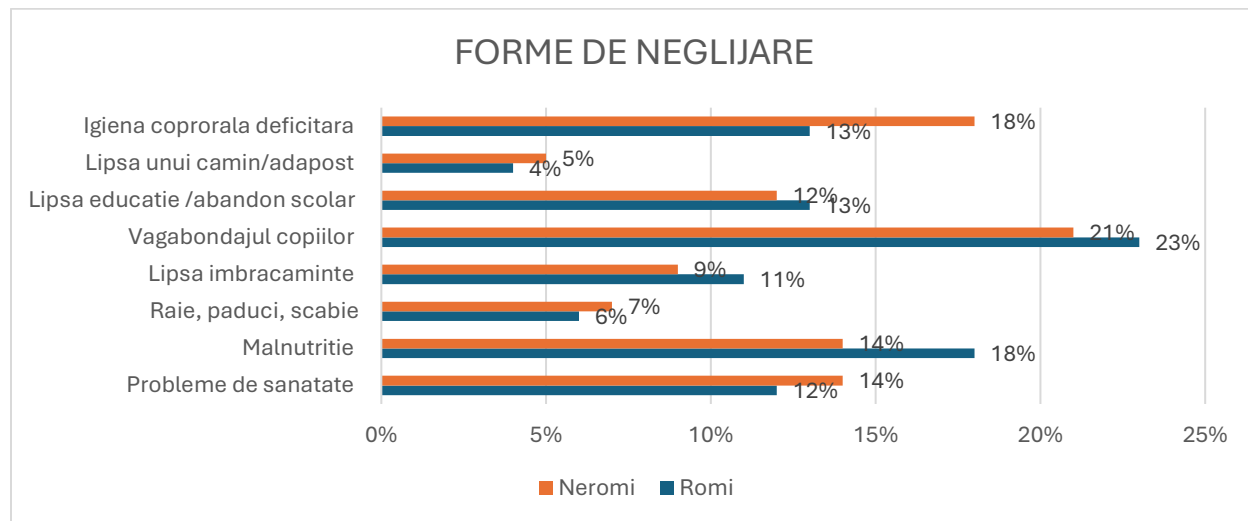
« Vecina mea a fost arestată anul trecut pentru că a fost prinsă la furat într-un magazin din oras. Eu știu că nu era o femeie care să facă astfel de lucruri. Probabil din cauza săraciei a fost nevoită să fure. Barbatul a lăsat-o după ce a făcut al treilea copil și de câțiva ani se descurcă foarte greu să aibă grija de copii. După ce a furat și a fost prinsă, copii au rămas o perioadă în grija mamei ei și apoi i-a luat statul pentru că nici bunica nu avea resurse și o situație bună să îi țină. Îmi pare tare rău de ea pentru că știu că a făcut tot posibilul să îi țină lângă ea însa vedeti dvs. și sistemul asta te face să o iei pe căi gresite. Dacă o ajută primăria să îi dea acolo un suport financiar, cu siguranță că nu ajungea la închisoare și acum era cu copii ei acasă. Nimeni nu o ajută. Nici măcar familia ei nu o ajuta pentru că și ei erau la fel de săraci. Vreau să vă spun că era o femeie harnică, foarte grijulie cu copii și făcea tot posibilul să le ofere o pâine pe masă. Se duce la muncă cu ziua și de multe ori o vedeam că avea și copii mici cu ea. De multe ori oamenii din sat nu o primeau la muncă pentru că venea cu copii după ea. Li dădeau acolo ceva de mâncare și o goneau. Era tare greu pentru ea însa ea era hotărâtă să aibă grija de copii și să îi facă mari. Acum, nu știu ce se va întâmpla când se va întoarce de la închisoare. Nu

²⁷ Interviu asistent social ONG specializat în protecția copilului

stiu daca statul o sa ii dea copii inapoi. E pacat ca se ajunge in aceste situatii. » (interviu respondent femeie, 2 copii minori in intretinere).

3.2.9. Diverse forme de neglijare a copiilor

Un alt factor care determina separarea copiilor de familie o reprezinta neglijenta parintilor. Neglijarea ia forme atât fizice, cât și emoționale. Din discuțiile purtate cu respondenții din comunitățile sursa constatam o serie de efecte care afectează dezvoltarea armonioasă a copilului.

În lipsa unui părinte sau a unui tutore, copii neglijati prezintă o serie de probleme de sănătate care, netratate, pot afecta starea de sănătate a copilului inclusiv riscul de deces. Respondenții (romi și neromi) au menționat că la nivel comunitar sunt foarte mulți copii care sunt neglijati de părinți pentru că sunt nevoiți să plece la muncă cu ziua și își lasă copii singuri acasă, fără să fie supravegheați de nici un adult. Fiind singuri, aceștia nu au capacitatea de a se organiza pentru a-și procura hrană sau a se trata de boli, practicând vagabondajul ca formă de recreere. Pentru că părinții au alte preocupări, copii neglijati pot dezvolta o serie de comportamente antisociale care pot afecta dezvoltarea lor personală și emoțională.

Concluzie - Este vitală intervenția și asigurarea serviciilor furnizate părinților/familiei și copilului, în comunitate, înainte de separarea pe motiv de neglijare/abuz. În acest sens, identificarea precoce și intervenția timpurie, înainte ca situațiile de risc să se acutizeze și să fie constatate, sunt cheie pentru a preveni separarea copilului de familie.

Întrebarea 3- Care sunt autoritățile responsabile de luarea deciziei cu privire la intrarea în sistemul de protecție a copilului? Care sunt serviciile disponibile la nivel județean și comunitar pentru a elimina cauzele separării copilului de familie?

Întrebarea 4- Cum comunică instituțiile județene și locale în procesul de luare a unei decizii care să vină în sprijinul copilului? Sunt exemple de bună practică la nivel județean în domeniul prevenirii separării copiilor de familie?

3.3. Analiza serviciilor disponibile la nivelul judetului Neamt pentru copiii expuși riscului de separare de familie

În procesul de analiză a infrastructurii disponibile la nivelul județului Neamț pentru copiii expuși riscului de separare de familie, echipa de cercetare a folosit un mixt de tehnici de cercetare constând în analiza documentelor publice care analizează activitatea instituțiilor locale și județene în materie de protecție a copilului precum și o cercetare de teren prin realizarea de interviuri cu lucrători comunitari cu atribuții în domeniul protecției copilului sau incluziune socială a persoanelor vulnerabile.

3.3.1. – Autoritățile responsabile de luarea deciziei cu privire la intrarea în sistemul de protecție a copilului

Conform legii 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, actualizată și normelor de aplicare a legii, Consiliile locale și serviciile DGASPC sunt obligate să coopereze în asigurarea sprijinului și protecției copiilor și familiilor acestora.

Totodată legislația definește clar drepturile copilului și identifică rolurile și responsabilitățile a numeroși actori, cum ar fi:

- a) Consiliul Județean
- b) Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC)
- c) Consiliile locale
- d) Serviciile Publice de Asistență Socială (SPAS)
- e) Instituțiile din domeniul educației
- f) Instituțiile din domeniul sănătății
- g) Instanțe judecătorești
- h) Poliție
- i) Alte instituții/organizații, furnizori privați de servicii.

CONSILIILE LOCALE

Legea 272/2004, în special prin articolul 106, accentuează rolul major al Consiliilor locale, prin Serviciile Publice de Asistență Socială (denumite în continuare SPAS)/persoanelor cu atribuții de asistență socială în domeniul protecției drepturilor copiilor aflați în aria lor teritorială. Atribuțiile acestora sunt:

- a) monitorizează și analizează situația copiilor din unitatea administrativ-teritorială, precum și modul de respectare a drepturilor copiilor, asigurând centralizarea și sintetizarea datelor și informațiilor relevante, realizează activitatea de prevenire a separării copilului de familia sa;
- b) identifică și evaluează situațiile care impun acordarea de servicii și/sau prestații pentru prevenirea separării copilului de familia sa;
- c) elaborează documentația necesară pentru acordarea serviciilor și/sau prestațiilor și acordă aceste servicii și/sau prestații, în condițiile legii;
- d) asigură consilierea și informarea familiilor cu copii în întreținere asupra drepturilor și obligațiilor acestora, asupra drepturilor copilului și asupra serviciilor disponibile pe plan local;
- e) asigură și urmăresc aplicarea măsurilor de prevenire și combatere a consumului de alcool și droguri, de prevenire și combatere a violenței în familie, precum și a comportamentului delinvent;

- f) vizitează periodic la domiciliu familiile și copiii care beneficiază de servicii și prestații;
- g) înaintează propuneri primarului, în cazul în care este necesară luarea unei măsuri de protecție specială, în condițiile legii;
- h) urmăresc evoluția dezvoltării copilului și modul în care părinții acestuia își exercită drepturile și își îndeplinesc obligațiile cu privire la copilul care a beneficiat de o măsură de protecție specială și a fost reintegrat în familia sa;
- i) colaborează cu direcția generală de asistență socială și protecția copilului în domeniul protecției copilului și transmit acesteia toate datele și informațiile solicitate din acest domeniu.

După cum este prevăzut în legea 272/2004 este clar că responsabilitatea primară în îngrijirea copilului aparține părinților săi, dar toți părinții au uneori nevoie de sprijin și ajutor. Recunoscând acest lucru, Consiliul local, împreună cu alte instituții locale și cu profesioniști cum ar fi medicii, profesorii, preoții și polițiștii, trebuie să acționeze pentru a crea cel mai bun mediu posibil în care părinții să-și exercite rolul lor vital. De asemenea, Consiliul local trebuie să fie gata să ofere consiliere și asistență suplimentară familiilor, atunci când acestea au nevoie.

Conceptul fundamental al legii 272/2004 este acela că toți copiii au drepturi. Legea expune în detaliu aceste drepturi și identifică profesiile și instituțiile - inclusiv Consiliile Locale - care au responsabilitatea de a asigura respectarea tuturor drepturilor copiilor. Acestea sunt exprimate în legea 272/2004 după cum urmează:

- a) Copiii au dreptul la protecție și asistență în realizarea și exercitarea deplină a drepturilor lor
- b) Copilul are dreptul la stabilirea și păstrarea identității sale.
- c) Copilul are dreptul de a-și păstra cetățenia, numele și relațiile de familie fără nici o ingerință.
- d) Copilul are dreptul de a menține relații personale și contacte directe cu părinții, rudele, precum și cu alte persoane față de care copilul a dezvoltat legături de atașament.
- e) Copilul are dreptul de a-și cunoaște rudele și de a întreține relații personale cu acestea, precum și cu alte persoane alături de care copilul s-a bucurat de viața de familie, în măsura în care acest lucru nu contravine interesului său superior.
- f) Copilul care a fost separat de ambii părinți sau de unul dintre aceștia printr-o măsură dispusă în condițiile legii are dreptul de a menține relații personale și contacte directe cu ambii părinți, cu excepția situației în care acest lucru contravine interesului superior al copilului.
- g) Copilul are dreptul la protejarea imaginii sale publice și a vieții sale intime, private și familiale.
- h) Copilul are dreptul la libertate de exprimare.
- i) Copilul capabil de discernământ are dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește.
- j) În orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește copilul are dreptul de a fi ascultat.
- k) Copilul are dreptul la libertate de gândire, de conștiință și de religie.
- l) Copilul are dreptul la libera asociere în structuri formale și informale, precum și libertatea de întrunire pașnică.
- m) Copilul aparținând unei minorități naționale, etnice, religioase sau lingvistice are dreptul la viață culturală proprie, la declararea apartenenței sale etnice, religioase, la practicarea propriei sale religii, precum și la dreptul de a folosi limba proprie în comun cu alți membri ai comunității din care face parte.
- n) Copilul are dreptul la respectarea personalității și individualității sale și nu poate fi supus pedepselor fizice sau altor tratamente umilitoare ori degradante.
- o) Copilul are dreptul să depună singur plângeri referitoare la încălcarea drepturilor sale fundamentale.
- p) Copilul are dreptul să crească alături de părinții săi.

Legea 272/2004 atribuie Consiliilor Locale o serie de responsabilități specifice, incluzând:

1. Acordarea sistematică de servicii și prestații, cu accent deosebit pe informarea corespunzătoare a părinților, consilierea acestora, terapie sau mediere pentru a evita separarea copiilor de părinții săi sau abuzul asupra copiilor (Art. 34).
2. Depistarea precoce a situațiilor de risc care pot determina separarea copilului de părinții săi, precum și prevenirea comportamentelor abuzive ale părinților și a violenței în familie (Art. 34).
3. Identificarea copiilor a căror dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială a copilului este primejduită și care necesită intervenția DGASPC (Art. 36 (2)).
4. Cooperarea cu instituțiile medicale, poliția și alte autorități în vederea realizării demersurilor pentru înregistrarea nașterii copiilor părăsiți în maternitate și a copiilor găsiți (Art. 11 și 12)
5. Informarea părinților și copiilor în legătură cu drepturile pe care le au, precum și asupra modalității de acordare a drepturilor de asistență socială și de asigurări sociale (art. 45 (4)).
6. Urmărirea evoluției dezvoltării copilului, precum și modul în care părinții își exercită drepturile și își îndeplinesc obligațiile cu privire la copilul reintegrat în familie. În acest scop, SPAS întocmește rapoarte lunare pe o perioadă de minimum 3 luni (art. 70).
7. Colaborarea cu inspectoratele școlare județene și cu celelalte instituții publice competente în vederea reintegrării școlare a copiilor care se sustrag procesului de învățământ, desfășurând munci cu nerespectarea legii. (art. 87 (3)).
8. Organizarea de servicii de zi, în mod autonom sau prin asociere, potrivit nevoilor identificate în comunitatea respectivă, pentru prevenirea separării copilului de părinții săi (art. 111 (1)).
9. Înființarea, organizarea și dezvoltarea de servicii de prevenire a separării copilului de familia sa numai dacă au obținut licența de funcționare pentru serviciul respectiv, eliberată de Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului (art. 115 (1)). Serviciile înființate sunt inspectate periodic de către reprezentanți ai Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului efectuează inspecții periodice cu privire la modul în care autoritățile publice respectă standardele minime obligatorii (art. 116).
10. Acordarea de prestații financiare excepționale, în situația în care familia care îngrijește copilul se confruntă temporar cu probleme financiare determinate de o situație excepțională și care pune în pericol dezvoltarea armonioasă a copilului. Cuantumul maxim, precum și condițiile de acordare a prestațiilor financiare excepționale se stabilesc printr-o hotărâre a consiliului local. Prestațiile financiare excepționale pot fi acordate și sub formă de prestații în natură (art. 121 (1), 122 și 123).

Pentru a se putea bucura de drepturile prevăzute de lege, copiii, ca și adulții cu care aceștia intră în contact, trebuie să cunoască legea și drepturile prevăzute de aceasta. Informarea populației și monitorizarea impactului legii este o sarcină majoră, care depășește sfera de acțiune individuală a Consiliilor Locale, dar acestea și asistenții sociali de la nivel local au un rol major în acest domeniu. Consiliile Locale pot evalua dacă un copil se bucură de drepturile prevăzute în lege și dacă adulții implicați sprijină copiii în spiritul legii. Unele dintre modalitățile prin care Consiliile Locale pot îndeplini un astfel de rol includ:

- a) Elaborarea și distribuirea de materiale informative
- b) Organizarea unor evenimente pentru promovarea legii (seminarii, dezbateri, concursuri etc.)
- c) Organizarea de cursuri de formare pentru personalul propriu pentru a se asigura că aceștia cunosc drepturile copilului

d) Monitorizarea modului de respectare a drepturilor copiilor în școlile și unitățile medicale din unitatea lor administrativ teritorială

e) Sprijinirea copiilor în demersurile pe care le întreprind în vederea respectării drepturilor lor

Legea 272/2004 atribuie Consiliului Local responsabilitatea primară în domeniul prevenirii. Aceasta înseamnă că activitatea Consiliilor locale trebuie să se focalizeze pe lucrul individual cu familiile și comunitatea, în vederea identificării soluțiilor la problemele familiilor pentru a evita separarea copiilor de părinții lor. Consiliile Locale sunt bine plasate pentru a realiza această activitate cu cunoștințele lor privind circumstanțele locale și abilitatea de a identifica soluții locale.

În îndeplinirea responsabilităților lor, Consiliile Locale vor trebui să acționeze pe două nivele:

a) Individual cu copiii și familiile: prin asistenții sociali care identifică, efectuează evaluări, oferă consiliere și elaborează planuri de servicii

b) În comunitate prin Consiliu, susținut de structura sa comunitară consultativă, utilizând resursele comunității.

Ajutorarea familiilor din localitate este o sarcină importantă pentru Consiliile Locale. Acestea trebuie să întreprindă toate demersurile posibile pentru a se asigura că sunt bine informate cu privire la problemele existente și că acordă prioritate politică și financiară copiilor și familiilor acestora

DIRECȚIA GENERALĂ DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ ȘI PROTECȚIA COPILULUI (DGASPC)

Consiliile Locale nu lucrează singure cu copiii și familiile. DGASPC-urile au de asemenea responsabilități, în special în cazurile de abuz, neglijare sau exploatare sau atunci când copiii au nevoie de protecție în afara familiei. Aceste responsabilități sunt complementare și le completează pe cele ale Consiliilor Locale. Din acest motiv este esențial ca DGASPC-urile și Consiliile Locale să aibă o strânsă colaborare.

Conform Legii nr. 272/2004, atribuțiile DGASPC în domeniul protecției drepturilor copilului sunt:

1. Semnează împreună cu reprezentantul poliției și al maternității, procesul verbal în baza căruia se va stabili măsura plasamentului în regim de urgență pentru copil, în urma sesizării primite din partea unității sanitare referitor la părăsirea unui copil în maternitate (art. 11 (2)).

2. Asigură consilierea și sprijinirea mamelor în vederea realizării demersurilor legate de întocmirea actului de naștere (art. 11 (4)).

3. Transmite SPAS în a cărei rază administrativ-teritorială s-a produs nașterea, dosarul cuprinzând certificatul medical constatator al nașterii, procesul verbal, dispoziția de plasament în regim de urgență și răspunsul poliției cu rezultatul verificărilor; dacă mama nu a fost identificată (art. 11 (5)).

4. Sesizează instanța judecătorească pentru decăderea totală sau parțială, a părinților sau a unuia dintre ei din exercițiul drepturilor părintești, în situația de abuz sau neglijare gravă, (art. 36 (3))

5. Ia toate măsurile necesare astfel încât părinții decăzuți din drepturile părintești, precum și cei cărora le-a fost limitat exercițiul anumitor drepturi să beneficieze de asistență specializată pentru creșterea capacității acestora de a se ocupa de copii, în vederea redobândirii exercițiului drepturilor părintești (art. 37 (1)).

6. Evaluează persoana fizică sau familia care urmează a fi tutore cu privire la garanțiile morale și condițiile materiale pe care trebuie să le îndeplinească pentru a primi un copil în îngrijire, acordându-se prioritate membrilor familiei extinse a copilului (art. 41 (2)).

7. Întocmirea planului individualizat de protecție imediat după primirea cererii de instituire a unei măsuri de protecție specială sau imediat după ce directorul DGASPC a dispus plasamentul în regim de urgență (art. 54 (1)).

8. Evaluează persoana sau familia care primește un copil în plasament cu privire la garanțiile morale și condițiile materiale pe care trebuie să le îndeplinească pentru a primi un copil în plasament (art. 58 (2)).

9. Solicită instanței stabilirea măsurii plasamentului în situația în care nu există acordul părinților (art. 61 (2)).

10. Sesizează instanța judecătorească în termen de 48 ore de la data la care a fost dispus plasamentul în regim de urgență (art. 66 (1)).

11. Verifică trimestrial împrejurările care au stat la baza stabilirii măsurilor de protecție specială și sesizează comisia/instanța în vederea modificării sau, după caz a încetării măsurii în cazul în care împrejurările s-au modificat (art. 68 (1) și (2)).

12. Urmărește modul în care sunt puse în aplicare măsurile de protecție specială, dezvoltarea și îngrijirea copilului pe perioada aplicării măsurii (art. 69 (1)).

13. Verifică și soluționează toate sesizările privind cazurile de abuz și neglijare, inclusiv cele venite din partea asistenților familiari (art. 92 (a)).

14. Asigură prestarea serviciilor specializate pentru nevoile copiilor victime ale abuzului sau neglijării și ale familiilor acestora (art. 92 (b)).

15. Colaborează cu reprezentanții persoanelor juridice, precum și persoanele fizice care au în îngrijire sau asigură protecția unui copil în scopul oferirii informațiilor necesare pentru soluționarea sesizărilor (art. 94 (1)).

16. Sesizează instanța judecătorească pentru a decide cu privire la: înlocuirea plasamentului în regim de urgență cu măsura plasamentului, decăderea totală sau parțială din exercițiul drepturilor părintești, precum și cu privire la exercitarea drepturilor părintești, în termen de 48 de ore de la data executării ordonanței președințiale prin care s-a dispus plasamentul în regim de urgență (art. 94 (4))

17. Întocmește și prezintă instanței raportul referitor la copil, în toate cauzele care privesc aplicarea legii, care va cuprinde date privind: personalitatea, starea fizică și mentală a copilului, antecedentele sociomedicale și educaționale ale copilului; condițiile în care copilul a fost crescut și în care a trăit, propuneri privind persoana, familia sau serviciul de tip rezidențial în care ar putea fi plasat copilul, orice alte date referitoare la creșterea și educarea copilului, care pot servi soluționării cauzei (art. 130 (1)).

Atribuțiile DGASPC în domeniul protecției copilului sunt (H.G. nr. 1.434/2004):

1. întocmește raportul de evaluare inițială a copilului și familiei acestuia și propune stabilirea unei măsuri de protecție specială;

2. monitorizează trimestrial aplicarea hotărârilor de instituire a măsurilor de protecție specială a copilului;

3. identifică și evaluează familiile sau persoanele care pot lua în plasament copilul;

4. monitorizează familiile și persoanele care au primit în plasament copii, pe toată durata acestei măsuri;

5. identifică, evaluează și pregătește persoane care pot deveni asistenți maternali profesioniști, în condițiile legii; încheie contracte individuale de muncă și asigură formarea continuă de asistenți maternali profesioniști atestați; evaluează și monitorizează activitatea acestora;

6. acordă asistență și sprijin părinților copilului separat de familie, în vederea reintegrării în mediul său familial;

7. reevaluează, cel puțin o dată la 3 luni și ori de câte ori este cazul, împrejurările care au stat la baza stabilirii măsurilor de protecție specială și propune, după caz, menținerea, modificarea sau încetarea acestora;

8. îndeplinește demersurile vizând deschiderea procedurii adopției interne pentru copiii aflați în evidența sa;

9. identifică familiile sau persoanele cu domiciliul în România care doresc să adopte copii; evaluează condițiile materiale și garanțiile morale pe care acestea le prezintă și eliberează atestatul de familie sau de persoană aptă să adopte copii;

10. monitorizează evoluția copiilor adoptați, precum și a relațiilor dintre aceștia și părinții lor adoptivi; sprijină părinții adoptivi ai copilului în îndeplinirea obligației de a-l informa pe acesta că este adoptat, de îndată ce vârsta și gradul de maturitate ale copilului o permit;
11. coordonează și sprijină activitatea autorităților administrației publice locale din județ în domeniul asistenței sociale și protecției copilului;
12. coordonează metodologic activitatea de prevenire a separării copilului de părinții săi, desfășurată la nivelul serviciilor publice de asistență socială;
13. acordă asistența tehnică necesară pentru crearea și formarea structurilor comunitare consultative ca formă de sprijin în activitatea de asistență socială și protecția copilului;
14. evaluează și pregătește persoane, identificate de serviciul public local de asistență socială, care pot deveni asistenți personali ai persoanei cu handicap, și supraveghează activitatea acestor asistenți;
15. colaborează cu organizațiile neguvernamentale care desfășoară activități în domeniul asistenței sociale și protecției copilului sau cu agenți economici prin încheierea de convenții de colaborare cu aceștia;
16. dezvoltă parteneriate și colaborează cu organizații neguvernamentale și cu alți reprezentanți ai societății civile în vederea acordării și diversificării serviciilor sociale și a serviciilor pentru protecția copilului, în funcție de nevoile comunității locale;
17. colaborează pe bază de protocoale sau convenții cu celelalte direcții generale, precum și cu alte instituții publice din unitatea administrativ-teritorială, în vederea îndeplinirii atribuțiilor ce îi revin, conform legii;
18. asigură la cerere consultanță de specialitate gratuită privind acordarea serviciilor, măsurilor și prestațiilor de asistență socială și protecția copilului; colaborează cu alte instituții responsabile pentru a facilita accesul persoanelor la aceste drepturi;
19. propune consiliului județean, respectiv consiliului local al sectorului municipiului București, înființarea, finanțarea, respectiv cofinanțarea instituțiilor publice de asistență socială, precum și a serviciilor pentru protecția copilului;
20. prezintă anual sau la solicitarea consiliului județean, respectiv a consiliului local al sectorului municipiului București, rapoarte de evaluare a activităților desfășurate;
21. asigură acordarea și plata drepturilor cuvenite, potrivit legii, persoanelor cu handicap;
22. sprijină și dezvoltă un sistem de informare și de consultanță accesibil persoanelor singure, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap și oricăror persoane aflate în nevoie, precum și familiilor acestora, în vederea exercitării tuturor drepturilor prevăzute de actele normative în vigoare;
23. acționează pentru promovarea alternativelor de tip familial la protecția instituționalizată a persoanelor în nevoie, inclusiv îngrijirea la domiciliu;
24. organizează activitatea de selectare și angajare a personalului din aparatul propriu și instituțiile/serviciile din subordine, de evaluare periodică și de formare continuă a acestuia;
25. asigură serviciile administrative și de secretariat ale comisiei pentru protecția copilului, respectiv ale comisiei de expertiză medicală a persoanelor adulte cu handicap.

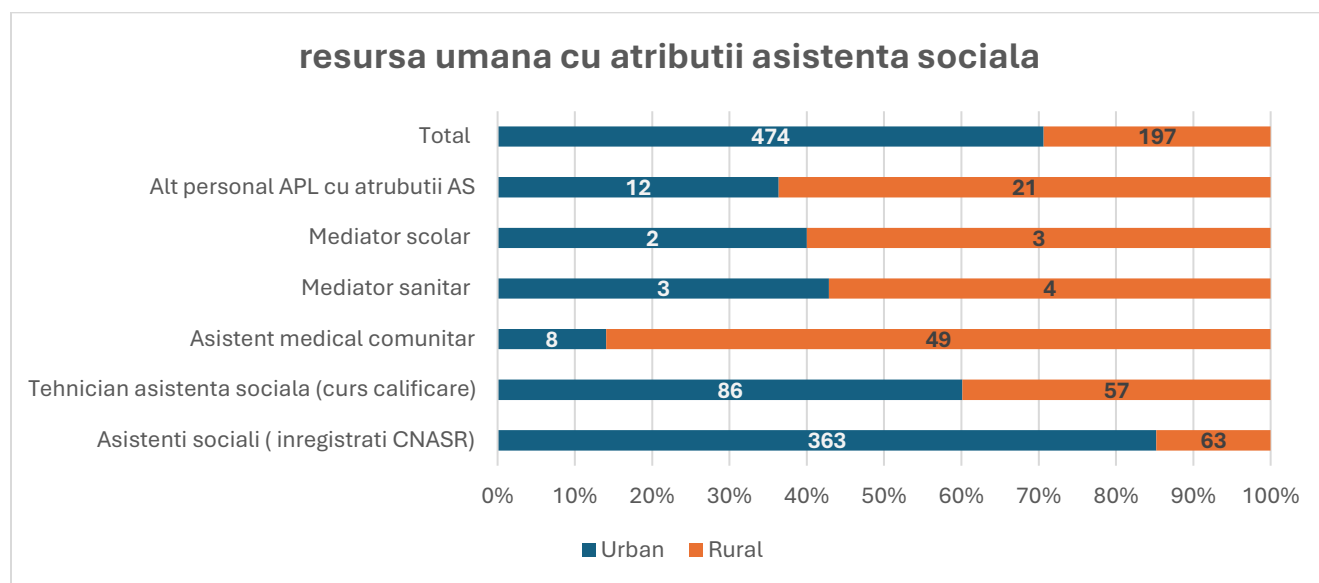
Este important pentru asistenții sociali de la nivel local și cei de la DGASPC să știe foarte clar cine are responsabilitatea primară pentru protecția și bunăstarea copilului. Dacă responsabilitățile nu sunt clare, informații vitale se pot pierde, iar procesul de luare a deciziei poate fi viciat. O dată ce DGASPC a preluat responsabilitatea pentru caz, asistentul social de la nivel local trebuie să coopereze direct cu asistentul social de la DGASPC. Aceasta înseamnă comunicarea de către asistentul social de la nivel local a tuturor informațiilor referitoare la evaluare și planul de servicii.

Asistenții sociali de la nivel local care lucrează cu copiii și familiile acestora au adesea nevoie să colaboreze cu alte instituții/organizații pentru realizarea obiectivului de reducere/eliminare a situației de risc. În consecință este vital ca asistenții sociali de la nivel local să facă tot ce se poate pentru a se asigura că dețin toate informațiile cu privire la ce pot face alte instituții/organizații și la modul în care ele pot ajuta copiii și familiile. Acesta este în mod clar un proces în două sensuri, și este important ca alte instituții/organizații care lucrează cu copiii și familiile să preia responsabilitatea pentru transmiterea informațiilor asistenților sociali de la nivel local.

3.3.2. – Specialistii care au în fișa lor de post atribuții în domeniul social

Trebuie să menționăm faptul că la nivelul județului Neamț, rețeaua de specialiști cu atribuții în domeniul protecției copilului nu este foarte dezvoltată, iar specialiștii care au în fișa lor de post atribuții în domeniul social sunt: asistent social sau tehnician de asistență socială, asistent medical comunitar, mediator sanitar și mediator școlar cu activitate în domeniul incluziunii romilor, personal APL cu atribuții asistență socială.

Per total rețeaua umană cu atribuții în asistență socială este alcătuită dintr-un număr de 671 persoane (474 persoane cu activitate în mediul urban și 197 persoane în mediul rural), după cum urmează:

Resursa umana cu atributii in asistenta sociala	total	Urban	Rural
Asistenti sociali (inregistrati CNASR)	426	363	63
Tehnician asistenta sociala (curs calificare)	143	86	57
Asistent medical comunitar	57	8	49
Mediator sanitar	7	3	4
Mediator scolar	5	2	3
Alt personal APL cu atributii AS	33	12	21
Total	671	474	197

Luand în considerare faptul că județul Neamț are în componența un total de 81 de localități, dintre care 2 municipii (Piatra Neamț și Roman), 3 orașe (Târgu Neamț, Bicăz și Roznov), 78 de comune și 347 sate și ținând cont de faptul că marea majoritate a lucrătorilor cu atribuții în asistența socială lucrează în mediul urban, constatăm un deficit urias de personal care să acopere nevoile de asistență socială în mediul rural, cu focus pe comunitățile rurale din zonele albe (14 comune care numără un total de 11229 copii și tineri cu vârsta cuprinsă între 0-17 ani) care nu dispun de nici un fel de specialist care să ofere serviciul în domeniu.

În plus, trebuie să menționăm că personalul din asistență medicală comunitară (asistent medical comunitar și mediator sanitar) , care activează la nivel comunitar conform HG 324/2019 – normele metodologice de aplicare a legii asistenței medicale comunitare, nu are atribuții directe în domeniul protecției copilului. În fișele de post ale celor două poziții regasite în HG 324/2019 nu se regăsesc activități specifice protecției copilului. Însă, din discuțiile purtate cu reprezentatul Ministerului Sănătății, responsabil de coordonarea programului de asistență medicală comunitară, constatăm că, în localitățile în care există un deficit de personal care să lucreze în domeniul asistenței sociale, autoritatea locală a adăugat în fișa postului asistentului medical comunitar și mediatorului sanitar atribuții în domeniul asistenței sociale, fapt ce contravine legislației în vigoare în materie de asistență socială și asistență medicală comunitară.

Concluzie : Analizând numărul total al copiilor din județul Neamț cu vârsta cuprinsă între 0-19 ani, respectiv 101042²⁸ dintre care un număr de 11229 copii și tineri care locuiesc în comunități locale care nu dispun de nici un fel de specialist care să ofere serviciul în domeniu protecției copilului, și un număr de cca 26.000 de copii și tineri romi expuși riscului de excludere socială, raportat la numărul total al specialiștilor angrenați în activități de asistență socială, constatăm un deficit foarte mare care să acopere nevoile de asistență socială cu focus pe prevenirea separării copilului de familie sau, după caz, a reintegrării copilului în familie.

3.3.3. Serviciile oferite de DGASPC Neamț

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț, ca instituție publică de interes județean cu personalitate juridică, înființată prin Hotărârea nr. 99/2004 a Consiliului Județean Neamț, are rolul de a asigura la nivel județean, aplicarea politicilor și strategiilor de asistență socială în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor singure, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap, precum și oricăror persoane aflate în nevoie. Structura organizatorică a Direcției cuprinde servicii și compartimente de specialitate în cadrul aparatului propriu, 6 complexe de servicii pentru copii/copii cu dizabilități, 2 centre de zi, 7 centre rezidențiale cu personalitate juridică pentru protecția persoanelor adulte cu dizabilități și un centru de recuperare/reabilitare de zi pentru persoanele adulte cu dizabilități.

Conform legislației în vigoare, atribuțiile DGASPC în domeniul protecției copilului sunt (H.G. nr. 1.434/2004):

1. întocmește raportul de evaluare inițială a copilului și familiei acestuia și propune stabilirea unei măsuri de protecție specială;
2. monitorizează trimestrial aplicarea hotărârilor de instituire a măsurilor de protecție specială a copilului;
3. identifică și evaluează familiile sau persoanele care pot lua în plasament copilul;
4. monitorizează familiile și persoanele care au primit în plasament copii, pe toată durata acestei măsuri;

²⁸ INS-Direcția Națională de Statistică Neamț, Anuarul statistic al județului Neamț-2023, pag 35

5. identifică, evaluează și pregătește persoane care pot deveni asistenți maternali profesioniști, în condițiile legii; încheie contracte individuale de muncă și asigură formarea continuă de asistenți maternali profesioniști atestați; evaluează și monitorizează activitatea acestora;
6. acordă asistență și sprijin părinților copilului separat de familie, în vederea reintegrării în mediul său familial;
7. reevaluează, cel puțin o dată la 3 luni și ori de câte ori este cazul, împrejurările care au stat la baza stabilirii măsurilor de protecție specială și propune, după caz, menținerea, modificarea sau încetarea acestora;
8. îndeplinește demersurile vizând deschiderea procedurii adopției interne pentru copiii aflați în evidența sa;
9. identifică familiile sau persoanele cu domiciliul în România care doresc să adopte copii; evaluează condițiile materiale și garanțiile morale pe care acestea le prezintă și eliberează atestatul de familie sau de persoană aptă să adopte copii;
10. monitorizează evoluția copiilor adoptați, precum și a relațiilor dintre aceștia și părinții lor adoptivi; sprijină părinții adoptivi ai copilului în îndeplinirea obligației de a-l informa pe acesta că este adoptat, de îndată ce vârsta și gradul de maturitate ale copilului o permit;
11. coordonează și sprijină activitatea autorităților administrației publice locale din județ în domeniul asistenței sociale și protecției copilului;
12. coordonează metodologic activitatea de prevenire a separării copilului de părinții săi, desfășurată la nivelul serviciilor publice de asistență socială;
13. acordă asistența tehnică necesară pentru crearea și formarea structurilor comunitare consultative ca formă de sprijin în activitatea de asistență socială și protecția copilului;
14. evaluează și pregătește persoane, identificate de serviciul public local de asistență socială, care pot deveni asistenți personali ai persoanei cu handicap, și supraveghează activitatea acestor asistenți;
15. colaborează cu organizațiile neguvernamentale care desfășoară activități în domeniul asistenței sociale și protecției copilului sau cu agenți economici prin încheierea de convenții de colaborare cu aceștia;
16. dezvoltă parteneriate și colaborează cu organizații neguvernamentale și cu alți reprezentanți ai societății civile în vederea acordării și diversificării serviciilor sociale și a serviciilor pentru protecția copilului, în funcție de nevoile comunității locale;
17. colaborează pe bază de protocoale sau convenții cu celelalte direcții generale, precum și cu alte instituții publice din unitatea administrativ-teritorială, în vederea îndeplinirii atribuțiilor ce îi revin, conform legii;
18. asigură la cerere consultanță de specialitate gratuită privind acordarea serviciilor, măsurilor și prestațiilor de asistență socială și protecția copilului; colaborează cu alte instituții responsabile pentru a facilita accesul persoanelor la aceste drepturi;
19. propune consiliului județean, respectiv consiliului local al sectorului municipiului București, înființarea, finanțarea, respectiv cofinanțarea instituțiilor publice de asistență socială, precum și a serviciilor pentru protecția copilului;
20. prezintă anual sau la solicitarea consiliului județean, respectiv a consiliului local al sectorului municipiului București, rapoarte de evaluare a activităților desfășurate;
21. asigură acordarea și plata drepturilor cuvenite, potrivit legii, persoanelor cu handicap;

22. sprijină și dezvoltă un sistem de informare și de consultanță accesibil persoanelor singure, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap și oricăror persoane aflate în nevoie, precum și familiilor acestora, în vederea exercitării tuturor drepturilor prevăzute de actele normative în vigoare;
23. acționează pentru promovarea alternativelor de tip familial la protecția instituționalizată a persoanelor în nevoie, inclusiv îngrijirea la domiciliu;
24. organizează activitatea de selectare și angajare a personalului din aparatul propriu și instituțiile/serviciile din subordine, de evaluare periodică și de formare continuă a acestuia;
25. asigură serviciile administrative și de secretariat ale comisiei pentru protecția copilului, respectiv ale comisiei de expertiză medicală a persoanelor adulte cu handicap.

Insa, daca analizam raportul de activitate al DGASPC Neamt pentru anul 2023, constatam ca institutia nu are capacitatea de a implementa toate aceste responsabilitati si din acest motiv un numar insemnat dintre tinerii si copii din comunitatile vulnerabile din judetul Neamt sunt in risc de parasire a familiei.

Conform raportului anual de activitate (2023)²⁹ Activitatea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț se desfășoară în conformitate cu strategiile naționale și județene în domeniul asistenței sociale și protecției drepturilor copilului, principalul obiectiv constituindu-l diversificarea și îmbunătățirea calității serviciilor oferite, în special prin creșterea numărului de servicii alternative destinate prevenirii instituționalizării și protecției de tip familial.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț realizează și asigură la nivel județean aplicarea măsurilor, politicilor și strategiilor de asistență socială în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor cu dizabilități, precum și a oricăror alte persoane aflate în dificultate, activitățile derulate în acest sens putând fi structurate în mai multe categorii:

- Activități în domeniul protecției drepturilor copilului;
- Activități în domeniul asistenței sociale a persoanelor cu dizabilități;
- Activități de monitorizare, informare, colaborare, mediatizare;
- Activități de ordin administrativ, financiar și control.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț asigură asistență socială următoarelor categorii de persoane:

- Copii abuzați, neglijăți, exploatați, aflați în situație de risc;
- Copii abandonați/părăsiți;
- Adulți și copii cu dizabilități;
- Persoane defavorizate, marginalizate, discriminate;
- Victime ale violenței domestice

Principalele obiective si directii de actiune ale DGASPC Neamt:

- Prevenirea intrărilor în sistemul de protecție specială prin întărirea suportului metodologic acordat serviciilor publice de asistență socială de la nivelul autorităților locale și creșterea gradului de informare a populației vulnerabile cu privire la prevenirea abandonului copiilor sau persoanelor adulte marginalizate;
- Scăderea duratei de ședere a copiilor în sistemul de protecție specială și reducerea numărului de copii aflați în prezent cu măsură de protecție specială, prin integrarea / reintegrarea în familie a copiilor cu măsură de protecție, reintegrarea socio-profesională, adopția, intervenția unitară în situația copilului de vârstă mica și a mamei predispusă la abandonul copilului;

²⁹ <https://dgaspcneamt.ro/wp-content/uploads/2024/02/Raport-final-DGASPC-2023.pdf>

- Întărirea rețelei de Asistenți Maternali Profesioniști, formarea acestora pentru îngrijirea copilului cu dizabilități;
- Implementarea standardelor pentru formarea și consolidarea deprinderilor de viață independentă pentru tinerii din sistemul de protecție și implementarea standardelor specifice sistemului de protecție de tip rezidențial;
- Prevenirea și combaterea acțiunilor și a comportamentelor deviate ale copiilor prin desfășurarea unor acțiuni de prevenire în școli, în parteneriat cu alte instituții publice sau private;
- Derularea în bune condiții a activităților specifice, facilitarea accesului persoanelor adulte aflate în dificultate la servicii sociale;
- Organizarea de evenimente pentru beneficiarii sistemului de protecție specială, diversificarea activităților pentru creșterea vizibilității acestora și a creșterii încrederii beneficiarilor în serviciile oferite;
- Implementarea standardelor de calitate pentru serviciile destinate persoanelor adulte;
- Descentralizarea serviciilor DGASPC prin încheierea de contracte de colaborare cu furnizori de servicii acreditați;
- Creșterea calității serviciilor sociale oferite prin identificarea nevoilor de formare continuă și profesionalizarea resurselor umane ;
- Acordarea drepturilor și facilităților persoanelor cu handicap sub formă de prestații sociale conform legislației în vigoare ;
- Asigurarea serviciilor specializate pentru persoanele vulnerabile - persoane cu handicap, persoane vârstnice;
- Dezvoltarea și diversificarea serviciilor sociale de interes local și județean în concordanță cu nevoile beneficiarilor;
- Promovarea incluziunii sociale;
- Monitorizarea și analizarea situației copiilor aflați cu măsură de protecție specială și a persoanelor adulte cu handicap;

Structură organizatorică DGASPC Neamț- componenta protecția drepturilor copiilor

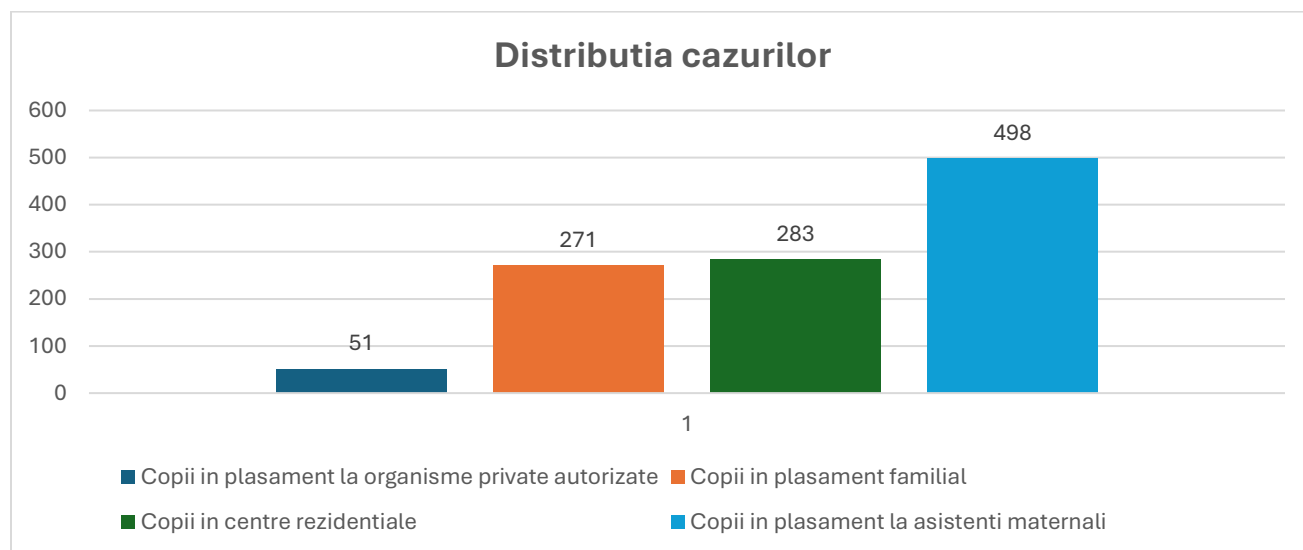
- Serviciul social pentru protecția copilului aflat în plasament la rude, familii, persoane precum și la asistent maternal profesionist
- Complex de servicii de recuperare de zi pentru copilul cu dizabilități Piatra Neamț
- Complex de servicii de zi Piatra Neamț
- Complex de servicii rezidențiale “Ion Creangă” Piatra Neamț
- Complex de servicii “Elena Doamna” Piatra Neamț
- Complex de servicii rezidențiale pentru copii și tineri cu dizabilități Piatra Neamț
- Complexul de servicii rezidențiale și de zi pentru copii Roman
- Complex de servicii “Familia mea” Roman
- Complex de servicii “Ozana” Târgu Neamț

3.3.4. Activitatea DGASPC în domeniul protecției copilului – plasament în centre rezidențiale și plasament la asistenți maternali

Reintegrarea copiilor în familie este un proces complex, iar succesul acestuia depinde de modul în care profesioniștii reușesc să pregătească copiii și părinții pentru depășirea situațiilor care au determinat separarea lor, cât și a consecințelor acesteia. Conform normelor metodologice adoptate de Autoritatea Națională pentru

Protecția Copilului și Adopție – ANPCA, acest proces este gestionat de centrele de pregătire și sprijinire a reintegrării sau integrării copilului în familie (CRI), centre gestionate de către DGASPC.

La data de 31.12.2023³⁰, în evidențele DGASPC Neamț erau 1.103 copii cu măsură de protecție dintre care 498 erau în plasament la asistenți maternali profesioniști, 271 în plasament familial, 283 erau în plasament în centre rezidențiale și 51 erau în plasament la organisme private autorizate.

În domeniul protecției copilului, Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului îi revin următoarele atribuții: protecția și promovarea drepturilor copilului, prevenirea separării copilului de părinți și protecția specială a copilului separat temporar sau definitiv de părinți, în conformitate cu legislația internă și internațională aplicabilă și urmărind obiectivele strategiei guvernamentale în domeniu.

Principalul obiectiv urmărit de DGASPC este prevenirea instituționalizării prin specializarea profesioniștilor care lucrează pentru sprijinirea familiei și copiilor cu privire la obligațiile ce le revin și de a asigura o cât mai bună înțelegere a acestei problematice de către toți cei implicați.

Copii cu măsură de protecție plasament la Asistent Maternal Profesionalist

Conform raportului de activitate al DGASPC, la sfarsitul anului 2023 erau inregistrati un numar de 498 de copii plasați la asistenți maternali profesioniști, iar în evidențele DGASPC Neamț erau angajați 399 de asistenți maternali profesioniști (AMP). Pe parcursul anului 2023 s-au derulat o serie de activități conform planurilor trasate pentru fiecare copil în parte, în funcție de nevoile de abordare, astfel:

- au fost întocmite 2030 rapoarte de urmărire a copiilor care beneficiază de măsură de protecție specială-plasament la asistent maternal profesionalist (AMP), cu privire la evoluția dezvoltării fizice, mintale, spirituale, morale sau sociale a copiilor și a modului în care sunt îngrijiți; acestea au fost transmise și către AJPIS Neamț;
- au fost întocmite 1514 rapoarte de supervizare trimestrială a activității asistenților maternali profesioniști, 398 rapoarte anuale de evaluare a activității AMP;

³⁰ Raport de activitate DGASPC Neamț, 2023, pag. 7

- în ceea ce privește atestatele AMP: au fost eliberate 130 atestate;
- au fost întocmite 1432 rapoarte trimestriale de reevaluare a împrejurărilor care au dus la instituirea măsurilor de plasament la AMP;
- au fost instrumentate 50 de dosare pentru deschidere procedură adopție;
- au fost întocmite 1982 de fișe de evaluare a copiilor care beneficiază de măsura de plasament la AMP;
- au fost întocmite 73 de programe de intervenție specifică de integrare/reintegrare în familie și au fost revizuite 601 de programe de intervenție specifică pentru copiii care beneficiază de o măsură de plasament la AMP;
- au fost întocmite 73 de planuri individualizate de protecție și au fost revizuite 1018 de planuri individualizate de protecție pentru copiii aflați în plasament la AMP;
- au fost întocmite 264 de planuri individualizate de integrare/reintegrare socială;
- au fost instituite 73 de măsuri de plasament la asistent maternal profesionist;
- au fost încetate 81 de măsuri de plasament la asistent maternal profesionist (dintre aceștia, 13 tineri au fost admiși la studii universitare/postliceale, iar 29 copii au fost adoptați/încetate în vederea adopției);

Copii cu măsură de protecție plasament familial

Conform raportului de activitate al DGASPC, la sfârșitul anului 2023 erau înregistrați un număr 271 de copii care beneficiau de măsura plasamentului familial, dintre care 231 erau plasați la rude până la gradul IV, iar 40 erau plasați la alte familii sau persoane.

Pe durata anului 2022 au fost instituite un număr de 33 măsuri de protecție specială (plasament familial) întrucât părinții fie se confruntau cu lipsa condițiilor materiale și a resurselor financiare, fie au fost reținuți în vederea executării unor pedepse privative de libertate, fie au decedat.

Au încetat 61 de măsuri de protecție specială, din care 3 au fost reintegrări în familie și 3 adopții. Dosarele a 3 copii au fost înaintate Biroului Adopții și Post Adopții cu propunerea deschiderii adopției internă. Pe durata întregului an au fost întocmite 1084 de rapoarte de monitorizare a evoluției dezvoltării fizice, psihice, morale și sociale a pentru copiii ce beneficiau de măsura plasamentului familial (urmărire a repetatelor deplasări ale specialiștilor din cadrul serviciului la domiciliile acestora), au fost revizuite un număr de 557 planuri individualizate de protecție, au fost întocmite un număr de 1062 rapoarte de reevaluare trimestrială a împrejurărilor care au condus la stabilirea unei măsuri de protecție specială și de 228 reevaluare anuală a împrejurărilor care au condus la stabilirea unei măsuri de protecție specială.

Copii cu măsură de protecție plasament în centre rezidențiale

Conform raportului de activitate al DGASPC, la sfârșitul anului 2023, un număr de 283 copii/tineri aveau instituită o măsură de protecție în centrele rezidențiale aflate în subordinea DGASPC Neamț.

DGASPC Neamț are în subordine 6 centre rezidențiale după cum urmează:

1. Complex de servicii "Elena Doamna" Piatra Neamț
2. Complex de servicii rezidențiale "Ion Creangă" Piatra Neamț
3. Complex de servicii rezidențiale pentru copii și tineri cu dizabilități Piatra Neamț
4. Complexul de servicii rezidențiale și de zi pentru copii Roman
5. Complex de servicii "Familia mea" Roman
6. Complex de servicii "Ozana" Târgu Neamț

Ca urmare a măsurilor implementate de DGASPC Neamț, a proiectelor cu finanțare europeană implementate și a parteneriatelor detruite, 5 din cele 6 centre rezidențiale aflate în subordinea DGASPC Neamț îndeplinesc standardele de calitate și funcționează ca structuri de tip familial. Al șaselea centru de tip rezidențial, Complexul de servicii rezidențiale și de zi pentru copii Roman, este în curs de restructurare.

Descrierea centrelor rezidențiale

1. Complex de servicii „Elena Doamna” Piatra Neamț

Complexul de Servicii „Elena Doamna” Piatra Neamț aflat în subordinea DGASPC Neamț, are în componență: 3 case de tip familial, 1 Centru de primire a copilului în regim de urgență, 1 Locuință protejată Venus.

La data de 31 decembrie 2023 aveau măsură de protecție în cadrul caselor de tip familial și a CPRU 39 de copii/tineri.

Serviciile sociale din structura complexului:

- Casa „Felicia” - Piatra Neamț
- Casa „Felix” - Roznov
- Casa „Ștefan” - Săvinești
- Centrul de primire a copilului în regim de urgență - Piatra Neamț
- Locuința protejată Venus - Piatra Neamț

Conform raportului de activitate al DGASPC , în anul 2023 au fost întocmite 460 fișe de evaluare socială, medicală, psihologică, educațională; 202 programe și planuri reevaluate; de asemenea au fost întocmite 115 rapoarte trimestriale de evoluție ; 55 copii și tineri au beneficiat de servicii de consiliere psihologică.

Pe parcursul anului 2023 au fost informați și consiliați în vederea integrării socio-profesionale 20 tineri, au fost instituite 25 măsuri de plasament în regim de urgență, 4 măsuri de plasament rezidențial. Au fost revocate 8 măsuri de plasament rezidențial reprezentând ieșiri din sistem ca urmare a finalizării studiilor, depășirea vârstei de 18 ani și integrare socio-profesională. Au fost înlocuite 16 măsuri de plasament în regim de urgență, dintre care 13 reprezentând plasamentul rezidențial, 2 reintegrări familiale, 1 plasament AMP.

2. Complex de servicii rezidențiale „Ion Creangă” Piatra Neamț

Complexul de Servicii Rezidențiale „Ion Creangă” Piatra-Neamț asigură accesul copiilor pe o perioadă determinată, la găzduire, îngrijire, educație și servicii de pregătire pentru viața independentă, precum și pentru integrarea/reintegrarea familială și/sau socio-profesională.

Complexul a fost structurat pe două case - Casa Traian și Casa Decebal și Centrul de primire a copilului în regim de urgență. Conform raportului DGASPC Neamț, în data de 17.08.2023, beneficiarii Casei Traian au fost transferați la Casa de tip familial Veronica din Tîrgu Neamț, rămânând 2 servicii sociale: Casa Decebal și Centrul de primire a copilului în regim de urgență. La data de 31.12.2023 în cadrul Complexului de Servicii Rezidențiale „Ion Creangă” Piatra-Neamț erau înscriși un număr de 16 beneficiari din care : Casa Decebal = 8 și CPU = 8.

Principalele activități desfășurate în cadrul complexului au fost : Activități de recreere și socializare ; activități pentru consolidarea deprinderilor de viață independentă (viață zilnică, îngrijire personală, igiena spațiului de locuit, dezvoltare socială, managementul banilor, integrare socio-profesională)

3. Complex de servicii rezidențiale pentru copii și tineri cu dizabilități Piatra Neamț

Complexul aflat în subordinea DGASPC Neamț are în componență: 3 case de tip familial: Casa Apollo, Casa Atlas, Casa Artemis. La data de 31.12. 2023 numărul copiilor cu măsură de protecție era de 36 în casele de tip familial și 28 în internatele școlilor speciale. Complexul de Servicii Rezidențiale pentru Copii și Tineri cu Dizabilități Piatra Neamț (CSRCTD) a fost înființat în baza H.C.J. Neamț nr. 273/28.11.2022 și funcționează ca

instituție publică de interes local, fără personalitate juridică, în structura și subordinea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț. Servicii oferite: cazare și asigurarea hranei, asistență psihologică și consilierea părinților/familiei, asistență medicală primară, asistență socială, recuperare kinetoterapeutică, recuperare logopedică, educație non-formală și informală, socializare și petrecerea timpului liber.

Personalul educativ (instructori-educatori pentru activități de resocializare și pedagogii sociali) și personalul de îngrijire și supraveghere din pavilion (asistente medicale, infirmieri) au oferit beneficiarilor servicii de educație non-formală și informală, prin desfășurarea zilnică a unor activități specifice, care au ca scop achiziționarea/exersarea deprinderilor de viață independentă de către beneficiarii centrului.

Conform raportului de activitate al DGASPC Neamț, în anul 2023 s-au organizat 1499 activități de socializare și petrecere a timpului liber, inclusiv 1 tabără la mare, 10 excursii, vizite la muzee, participarea la evenimente din comunitate, la care au participat 39 de copii și tineri.

4. Complexul de servicii rezidențiale și de zi pentru copii Roman

Complexul de Servicii Rezidențiale și de Zi pentru Copii Roman este structurat ca un complex de servicii de tip rezidențial format din servicii sociale licențiate, respectiv:

- **Centrul de protecție a copilului cu dizabilități.** Este un serviciu social de tip rezidențial ce are drept scop: Protecția copilului cu dizabilități pe o perioadă determinată de timp și pregătirea reintegrării sau integrării familiale ; Creșterea accesului la serviciile de recuperare și reabilitare a copiilor cu dizabilități necesare bunăstării acestora ; Asigurarea accesului beneficiarilor la serviciile din comunitate, la instituții, asociații, persoane care se pot implica benefic în viața lor. Conform raportului DGASPC, în anul 2023 un număr de 42 de copii cu dizabilități, având calitatea de rezidenți au beneficiat de servicii de recuperare/reabilitare specifice particularităților dizabilității.
- **Centrul de primire a copilului în regim de urgență.** Este un serviciu social de tip rezidențial ce are drept scop: Îmbunătățirea calității vieții copiilor aflați în dificultate ; Facilitarea integrării fiecărui copil din Centrul de primire în regim de urgență pentru copilul abuzat, neglijat sau exploatat în noul mediu de viață ; Respectarea drepturilor și promovarea incluziunii sociale a copiilor aflați în situațiile cele mai vulnerabile ; Prevenirea și combaterea oricăror forme de violență. Conform raportului DGASPC, în anul 2023 un număr de 15 minori aflați în pericol iminent în propria lor familie, supuși abuzului de orice tip, neglijării sau exploatării, au fost găzduiți în cadrul complexului de servicii și au beneficiat de măsură de protecție specială.
- **Centrul maternal-** conform raportului DGASPC Neamț, în anul 2023 în acest centru au fost găzduite un număr de 13 cupluri mamă -copil (13 mame și 22 copii) și 2 beneficiare gravide, cărora le -au fost asigurate atât drepturile materiale cât și servicii de consiliere/sprijin pentru consolidarea relației intrafamiliale în vederea prevenirii abandonului copilului nou născut și/sau integrarea/reintegrarea socio-profesională a mamei.

5. Complex de servicii “Familia mea” Roman

Complexul de Servicii „Familia Mea” a fost structurat, în anul 2023, ca un complex de servicii de tip familial format din 10 servicii sociale licențiate în conformitate cu prevederile legale, iar din luna martie 2023 a fost licențiat provizoriu al 11-lea serviciu social în care vor fi găzduiți un număr de cinci copii. Complexul de servicii a fost înființat prin Hotărârea Consiliului Județean nr. 27/2008 și este format din 11 apartamente cu câte 4 camere. Capacitatea de găzduire a centrului de tip familial este de 65 locuri. Numărul maxim de copii găzduiți într-un apartament este de 5 respectiv 6, repartizarea acestora fiind făcută astfel, 5 apartamente pentru fete și 6

apartamente pentru băieți. Complexul de servicii, așa cum rezultă și din denumirea sa, este organizat pe model familial, în sensul existenței spațiului de zi, a bucătăriei, a dormitoarelor, pentru maxim 2 copii fiecare, a spațiilor pentru igienă, corespunzătoare, precum și a unui personal relativ stabil.

În concordanță cu misiunea sa, serviciul de tip rezidențial din cadrul complexului de servicii „Familia Mea” Roman furnizează copiilor/tinerilor, pe o perioadă determinată, servicii de găzduire, îngrijire, educație și pregătire în vederea reintegrării sau integrării familiale și socio-profesionale.

Conform raportului DGASPC, la data de 31.12.2023 centrul de tip familial cuprindea 56 copii/tineri, din care 26 fete și 30 băieți.

O altă activitate importantă desfășurată pe tot parcursul anului 2023 a fost sprijinirea tinerilor care urmau să părăsească sistemul de protecție. Astfel prin personalul de specialitate din cadrul Compartimentului de consiliere psihosocială și integrare socioprofesională a tinerilor, un număr de 10 tineri au fost consiliați și formați în ceea ce privește deprinderile de viață independentă.

6. Complex de servicii “Ozana” Târgu Neamț

Complexul de Servicii Sociale “Ozana” are în subordine 2 case de tip familial și anume :

- Casa Ozana, cu sediul în orașul Tg. Neamț, str. Izvor, nr. 11, județul Neamț, și care a oferit la începutul anului 2023 servicii sociale unui număr de 14 copii, respectând standardele minime de calitate în vigoare, ulterior, în cursul anului, 2 beneficiari au parasit sistemul de protecție odată cu vârsta majoratului
- Casa Veronica, cu sediul în orașul Târgu Neamț, str. 1 Decembrie 1918, nr 134 A, care a fost inaugurată pe 21.08.2023 și unde au fost transferați un număr de 12 copii de la C.S. Ion Creangă Piatra Neamț, oferindu-li-se servicii sociale, respectând standardele minime de calitate în vigoare.

3.3.5. Activitatea DGASPC - protecția copiilor cu dizabilități

În structura DGASPC Neamț există două centre de zi:

- Complex de servicii de zi Piatra Neamț
- Complex de servicii de recuperare de zi pentru copilul cu dizabilități Piatra Neamț

Acestea oferă servicii diverse pentru copiii din sistemul de protecție dar, mai ales celor din comunitate, scopul fiind prevenirea separării de familie dar și oferirea de servicii și terapii de specialitate pentru copiii cu dizabilități proveniți din familii vulnerabile.

Complexul de Servicii de Zi Piatra Neamț are în structură două centre după cum urmează:

- Centrul de Zi din cadrul Complexului de Servicii de Zi Piatra Neamț
- Centrul de recuperare de zi a copilului cu dizabilități din cadrul Complexului de servicii de Zi Piatra Neamț

Conform raportului de activitate al DGASPC Neamț, **Centrul de zi Piatra Neamț** a oferit în anul 2023 următoarele servicii:

- îngrijire și educație adecvată vârstei, nevoilor și potențialului de dezvoltare și particularităților copiilor;
- desfășurarea de activități: recreative, socializare, creație, cunoaștere, artistice, potrivite vârstei copiilor;
- consiliere, orientare școlară și profesională a beneficiarilor și părinților acestora, pregătire și sprijin în efectuarea temelor, formarea deprinderilor de studiu individual;

- depistarea precoce a situațiilor de risc care pot determina separarea copilului de familie;
- identificarea nevoilor speciale ale copiilor;
- asigurarea celor 2 mese pe zi cu respectarea normelor în vigoare;
- supravegherea stării de sănătate și de igienă a copiilor;
- informarea și consilierea părinților/reprezentanților legali ai copiilor;
- dezvoltarea de programe de educație parentală;
- protecție și un mediu de viață familial;
- educația informală și non-formală;
- dezvoltarea unor deprinderi de viață independentă.

Conform raportului de activitate al DGASPC Neamț, **Centrul de recuperare de zi a copilului cu dizabilități din cadrul Complexului de servicii de Zi Piatra Neamț** a oferit servicii precum: kinetoterapie, masaj, asistență psihologică, logopedie, educație nonformală, asistență medicală și a cuprins următoarele tipuri de terapii:

- recuperare neuro-motorie,
- corectarea limbajului;
- îmbogățirea vocabularului;
- dezvoltarea imaginației;
- dezvoltarea atenției;
- dezvoltarea memoriei;
- dezvoltarea inteligenței, a creativității; expresie grafică;
- expresie verbală;
- formarea deprinderilor de viață independentă;
- formarea abilităților de recreere și socializare;
- consilierea familiei în scopul ameliorării climatului familial și prevenirii separării copilului cu dizabilități de familie,
- servicii de asistență medicală și servicii de întreținere a curățeniei.

Prin realizarea activităților specifice, în cursul anului 2023, conform raportului de activitate, Centrul de recuperare de zi a copilului cu dizabilități a realizat următorii indicatori:

- 188 copii au beneficiat de serviciile Centrului de recuperare de zi a copilului cu dizabilități prevenind astfel abandonul și instituționalizarea copiilor, prin asigurarea, pe timpul zilei, a unor activități de îngrijire, educație, recreere-socializare, consiliere, dezvoltare a deprinderilor de viață independentă, orientare școlară și profesională, abilitare-reabilitare (kinetoterapie, asistență și consiliere psihologică, masaj, logopedie, educație nonformală) pentru copii, cât și a unor activități de sprijin, consiliere, educare pentru părinți sau reprezentanți legali, precum și pentru alte persoane care au în îngrijire copii.

În anul 2023 pentru beneficiarii Centrului de recuperare de zi a copilului cu dizabilități s-au efectuat:

- 1837 Ședințe de consiliere psihologică a din care 1509 ședințe consiliere copii și 328 ședințe consiliere părinți;
- 1938 ședințe de consiliere psihologică a beneficiarilor cu dizabilități – tulburare de spectru autist din care 1835 ședințe consiliere copii și 103 ședințe consiliere părinți .

Complex de servicii de recuperare de zi pentru copilul cu dizabilități Piatra Neamț

Complexul de servicii de recuperare de zi pentru copilul cu dizabilități Piatra Neamț este format dintr-un centru de recuperare de zi pentru copilul cu dizabilități, aflat în proces de relicențiere, și o echipă mobilă, care, conform raportului de activitate al DGASPC, în 2023, a deservit 5 comune din Județul Neamț. Cu privire la echipa mobilă, pe parcursul anului 2023 au beneficiat de servicii de recuperare prin terapie psihologică și kinetoterapie 31 de beneficiari, cu diagnostice diferite: autism infantil, hemipareză, tulburare de dezvoltare motorie, tetrapareză spastică, sindrom Down, întârziere mentală – grade diferite, retard neuromotor, etc. În anul 2023, au beneficiat de servicii de recuperare aproximativ 60 de copii cu dizabilități, prin includerea și desfășurarea procesului de recuperare al potențialului restant.

3.3.6. Alte servicii destinate protecției copilului derulate de DGASPC Neamt cu personal propriu

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț, ca instituție publică de interes județean cu personalitate juridică, cu rol de a asigura la nivel județean, aplicarea politicilor și strategiilor de asistență socială în domeniul protecției copilului, familiei, persoanelor singure, persoanelor vârstnice, persoanelor cu handicap, precum și oricăror persoane aflate în nevoie, are în structura organizatorică și compartimente de specialitate care, prin personal propriu, ofera servicii în domeniul protecției copilului.

APARAT PROPRIU – Servicii destinate protecției copilului

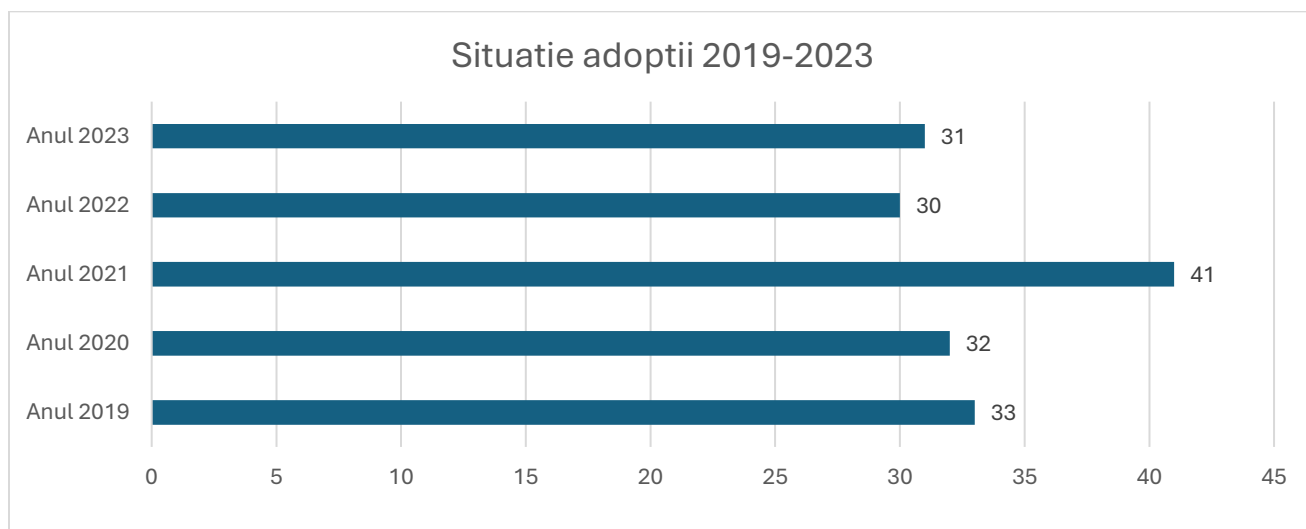
- Compartiment adopție, post adopție;
- Serviciul de protecție a copilului aflat în plasament familial;
- Compartiment management de caz pentru copilul aflat în plasament familial
- Compartiment prevenire instituționalizare copii, coordonare servicii publice de asistență socială;
- Serviciul de management de caz pentru copilul la asistent maternal profesionist;
- Serviciul de evaluare complexă a copilului;
- Compartiment management de caz pentru copilul aflat în plasament rezidențial;
- Serviciul de asistență și intervenție în situații de abuz, neglijare, trafic, protecția victimelor infracțiunilor;
- Compartiment pentru sprijinirea victimelor infracțiunilor;
- Compartiment de evaluare și asistență psihologică;

Compartiment adopție, post adopție;

Conform raportului de activitate al DGASPC NEamt, pe parcursul anului 2023, au fost atestate în vederea adopției 25 de familii, fiind întocmite în acest sens 25 de fișe de evaluare psihologică, 25 de rapoarte finale și organizate 6 sesiuni de formare privind asumarea rolului de părinte adoptator; 23 familii au fost reevaluate ca apte pentru adopție.

Au fost întocmite: 24 de rapoarte de încuviințare a adopției ; 67 de rapoarte privind evoluția relațiilor dintre copilul încredințat în vederea adopției și familia adoptatoare; 14 rapoarte de încredințare în vederea adopției; 404 de fișe sintetice de potrivire copil-familie; 44 rapoarte de potrivire practică inițială între copil și adoptator; 49 de rapoarte de informare prealabilă ; 48 profile publice pentru copiii adoptabili.

Rezultate notabile : Au fost adoptați 31 de copii; Au fost întocmite 149 de rapoarte monitorizare postadopție, privind evoluția copilului în cadrul familiei adoptatoare și 30 de rapoarte închidere caz postadopție.

Sursa date : Raport DGASPC Neamt 2023, disponibil la <https://dgaspcneamt.ro/wp-content/uploads/2024/02/Raport-final-DGASPC-2023.pdf>

Birou prevenire instituționalizare copii, coordonare servicii publice de asistență socială

Biroul are două activități principale: coordonarea serviciilor publice de asistență socială și prevenirea instituționalizării copiilor.

Conform raportului anual realizat de DGASPC Neamt 2023, pentru componenta de coordonare metodologică a serviciilor publice de asistență socială, Biroul Prevenire instituționalizare copii, coordonare servicii publice de asistență socială, a întreprins următoarele activități:

- Au fost efectuate 353 activități de consultanță pentru specialiștii serviciilor publice de asistență socială.
- Au fost organizate în comunități locale rurale 8 activități de informare a cetățenilor în domeniul drepturilor copilului.
- Au fost organizate 2 activități în mediul rural pentru prevenirea bullying în școli.
- Au fost organizate 3 activități în mediul rural pentru promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități.
- Au fost organizate 8 sesiuni de instruire pentru personalul serviciilor publice de asistență socială.
- Au fost asistate 83 APL în identificarea și accesarea proiectelor cu finanțare externă/dezvoltarea de parteneriate și identificarea/accesarea stagiilor de formare profesională destinate personalului serviciilor publice de asistență socială.

Componenta de prevenire a instituționalizării copiilor (Mame minore/copii părăsiți)

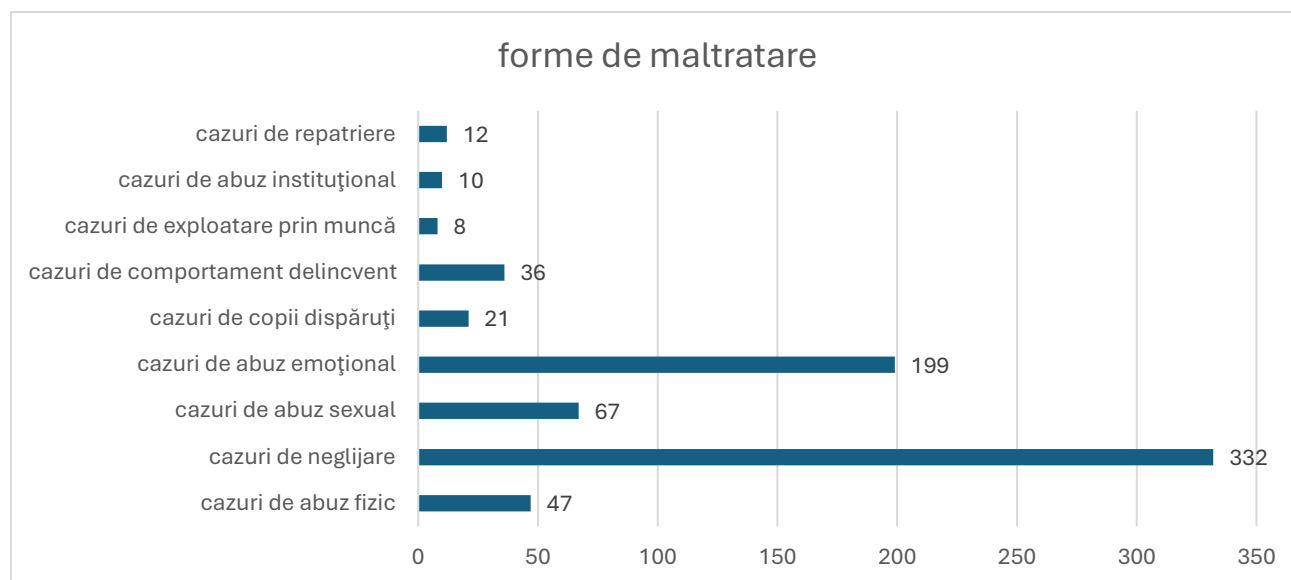
În anul 2023, DGASPC Neamt a instrumentat 117 cazuri sesizate de unități sanitare (106 copii din mame minore și 11 copii în risc de părăsire) și 18 cazuri de copii în risc de separare din comunitate. Conform raportului de activitate, toți copiii mamelor minore și copii în risc de separare din comunitate au fost menținuți în familie.

Din totalul de 106 mame minore, 22 au fost cu vârsta sub 16 ani. Dintre copiii în risc de părăsire în unități sanitare, 1 a fost integrat în familie, 5 au fost referiți pentru instituirea unei măsuri de protecție, unul a fost referit Centrului maternal. Alte 4 cazuri de copii părăsiți în unități sanitare au ramas în lucru pentru 2024 (cazuri sesizate în luna decembrie 2023).

Numărul mamelor minore înregistrate a scăzut comparativ cu anul 2022, când au fost în evidență 152 de copii ai mamelor minore dintre care 22 aveau sub 16 ani. Numărul copiilor aflați în risc de părăsire a scăzut de asemenea, în 2022 fiind înregistrate 17 astfel de cazuri.

Serviciului asistență și intervenție în situații de abuz, neglijare, trafic, protecția victimelor

În cursul anului 2023, în cadrul Serviciului asistență și intervenție în situații de abuz, neglijare, trafic, protecția victimelor infracțiunilor al DGASPC Neamț au fost instrumentate un număr de 732 de cazuri de copii aflați în situații de maltratare.

Sursa : Raport DGASPC Neamț, <https://dgaspcneamt.ro/wp-content/uploads/2024/02/Raport-final-DGASPC-2023.pdf> , pag.31

Specialiștii Serviciului asistență și intervenție în situații de abuz, neglijare, trafic, protecția victimelor infracțiunilor au propus, în condițiile Legii 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, actualizată, 130 măsuri de protecție specială, după cum urmează³¹:

- 61 plasamente în regim de urgență, la asistenți maternali profesioniști din rețeaua de AMP a DGASPC Neamț;
- 57 plasamente în regim de urgență, în cadrul CPRU al complexurilor de servicii (centrelor) aflate în subordinea DGAPC Neamț;
- 4 plasamente în regim de urgență, de tip familial;
- 5 supravegheri specializate, în cadrul familiei;
- Au fost admise trei cupluri mamă-copil, în cadrul Centrului Maternal din cadrul Complexului de Servicii Rezidențiale și de zi pentru copii Roman. De asemenea, au fost efectuate un număr de 1192 consilieri psiho-sociale și familiale pentru cazurile pe care specialiștii serviciului le-au avut în instrumentare.

Serviciul de Evaluare Complexă a Copilului

Conform raportului anual realizat de DGASPC Neamț, în evidența Serviciului de Evaluare Complexă a Copilului, se înregistrau la sfârșitul anului 2023, 2487 de copii încadrați în grad de handicap, dintre aceștia, 1780 copii au fost evaluați și încadrați în grad de handicap.

În acest sens, experții DGASPC Neamț au realizat 1780 de evaluări prin aplicarea criteriilor biopsihosociale în vederea încadrării într-un grad de handicap, au completat 1780 rapoarte de evaluare complexă și tot atâtea

³¹ Raport DGASPC Neamț 2023, disponibil la <https://dgaspcneamt.ro/wp-content/uploads/2024/02/Raport-final-DGASPC-2023.pdf>, pag.32

planuri de abilitare-reabilitare și 1587 de acțiuni de consiliere a părinților copiilor cu dizabilități. De asemenea, un număr de 24 copii au fost evaluați din punct de vedere psihologic iar pentru 418 copii s-au recomandat servicii de recuperare. Din păcate, raportul nu scoate în evidență și modalitatea prin care experții DGASPC Neamț au monitorizat dacă beneficiarii au urmat recomandările pentru serviciile de recuperare.

Totodată, raportul DGASPC Neamț menționează faptul că au fost organizate acțiuni în vederea orientării școlare și profesionale a copiilor cu cerințe educative speciale, 458 părinți au fost informați cu privire la tipurile de școli de educație incluzivă în funcție de dizabilitatea copilului și de domiciliul părinților. Astfel, pentru 371 copii încadrați în grad de handicap experții DGASPC au sprijinit părinții în procesul de obținere a documentației necesare Centrului Județean de Resurse și Asistență Educațională Neamț în vederea orientării școlare și profesionale a copiilor.

Serviciul de Evaluare și Asistență Psihologică

În anul 2023, la nivelul Serviciului de Evaluare și Asistență Psihologică din cadrul DGASPC Neamț au fost evaluate psihologic 246 persoane adulte (asistenți maternali profesioniști și membri ai familiilor acestora) care au solicitat reînnoirea/modificarea atestatului de asistent maternal și 31 de copii, membri ai familiei asistentului maternal.

Tot în această perioadă au fost derulate, conform procedurii de lucru, servicii de evaluare psihologică pentru 163 de copii/tineri aflați la asistent maternal în vederea menținerii/înlocuirii măsurii de protecție și a identificării tulburărilor psihice ale copilăriei și adolescenței.

În vederea dezvoltării abilităților de creștere, îngrijire și educare a copilului pe care îl au în plasament, 23 de asistenți maternali profesioniști/persoane de plasament au beneficiat de intervenție specifică, iar pentru 12 părinți s-a acordat consiliere în vederea reintegrării în familie a copilului, punându-se accent pe drepturile și obligațiile părintești și însușirea unor funcții de bază în îndeplinirea responsabilităților părintești.

De asemenea au fost acordate servicii de asistență psihologică pentru 65 de copii/tineri aflați în plasament la asistent maternal profesionist în vederea prevenirii tulburărilor de comportament, depășirii situațiilor problematice cât și a explorării alternativelor de evoluție în viitor pornind de la potențialul propriu. Pentru 52 de copii aflați în plasament familial au fost acordate servicii de evaluare și asistență psihologică și pentru 10 copii din sistem rezidențial s-a oferit suport emoțional.

Au fost depuse și înregistrate 67 de solicitări pentru evaluarea psihologică în vederea eliberării atestatului de asistent maternal profesionist, însă s-au prezentat la evaluare psihologică doar 56 de familii. Astfel au fost evaluați psihologic pentru obținerea atestatului 113 adulți și 47 de copii.

Dintre aceste familii evaluate au obținut rezultat favorabil pentru eliberarea atestatului de asistent maternal profesionist 36 de familii. Pentru 21 de copii din comunitate s-a oferit evaluare și susținere emoțională în direcția dezvoltării de noi interese și în vederea depășirii situațiilor tensionate și 6 minori fără măsură de protecție au fost evaluați psihologic la solicitarea instanțelor de judecată.

În vederea instituirii măsurii de plasament familial pentru copilul separat temporar de familia sa, au fost evaluate psihologic 25 de familii și 24 de persoane (în total fiind evaluați 74 de adulți).

3.3.7. Resursa umană din cadrul DGASPC Neamț

Conform raportului de activitate realizat de DGASPC Neamț pentru anul 2023, numărul total de angajați în domeniul protecției copilului și personal aparat propriu era de 975 de angajați, cu un deficit de 347 posturi (1322 posturi aprobate), după cum urmează :

Nr. crt.	Unitatea	TOTAL aprobate	Posturi ocupate	Posturi vacante
1	Aparat propriu -funcții publice	119	116	3
2	Aparat propriu -personal contractual	60	57	3
3	Serviciul de protecție a copilului la AMP	536	399	137
4	Complex de servicii Rezidențiale”Ion Creangă” PIATRA NEAMȚ	49	41	8
5	Complex de Servicii de Zi PIATRA NEAMȚ	43	34	9
6	Complex de Servicii”Elena Doamna”PIATRA NEAMȚ	75	55	20
7	Complex de Servicii rezidențiale pentru copii și tineri cu dizabilități PIATRA NEAMȚ	90	76	14
8	Complex de Servicii de Recuperare de Zi pentru Copilul cu Dizabilitati PIATRA NEAMȚ	29	24	5
9	Complex de Servicii Rezidențiale și de Zi pentru Copii ROMAN	221	81	140
10	Complex de Servicii "Familia Mea" ROMAN	74	70	4
11	Complex de Servicii "Ozana"TG NEAMȚ	26	22	4
TOTAL CENTRE COPII + APARAT PROPRIU		1322	975	347

Sursa : Raport de activitate DGASPC Neamt, 2023, pag.56, disponibil la <https://dgaspcneamt.ro/wp-content/uploads/2024/02/Raport-final-DGASPC-2023.pdf>

Daca analizam aceste date constatam ca marea majoritate a personalului angajat de DGASPC Neamt, responsabil de activitati in domeniul protectiei copilului activeaza in mediul urban, atat la cadrul DGASPC serviciul de protectia copilului AMP (399 persoane) si in cadrul centrelor de servicii aflate in subordinea DGASPC Neamt (cu localizare in mediul urban). Conform raportului anual realizat de DGASPC Neamt 2023, pentru componenta de coordonare metodologica a serviciilor publice de asistentă socială, Biroul Prevenire instituționalizare copii, coordonare servicii publice de asistentă socială

Daca coroboram informatii cu privire la resursa umana disponibila in cadrul institutiei cu rezultatele prezentate de DGASPC Neamt in procesul de coordonare metodologica a serviciilor publice de asistenta sociala din cadrul autoritatilor locale, constatam ca DGASPC Neamt are capacitate limitata de exercitare a statutului de coordonator metodologic, situatie care afecteaza colaborarea cu autoritatile locale si in mod special cu cele 14 comunitati locale (harta alba a Bancii Mondiale) care nu dispun de nici un lucrator in domeniul asistentei sociale si protectie a copilului. Astfel, datorita incapacitatii institutiei judetene responsabile de protectia copilului de a catagrafia comunitatile vulnerabile cu copii in risc de parasire a familiei si de a oferi servicii in aceste comunitati, un procent semnificativ de copii si tineri dependenti din judetul Neamt sunt supusi riscului de excludere si de parasire a familiei.

3.4. Servicii de asistenta sociala acreditate si livrate din intermediul autoritatilor publice locale (primarii municipii, orase, comune) si a furnizorilor privati.

Legislatia in domeniul asistentei sociale ofera posibilitatea diferitelor furnizori de servicii sociale (publici sau privati) sa acorde servicii sociale doar daca sunt acreditati/licentiatii ca furnizor de servicii sociale si li se confera dreptul de a acorda servicii³².

³² Legea 197 din 1 noiembrie 2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale art.4 (f) si(g)

La nivelul județului Neamț, conform bazei de date a Ministerului Muncii și Solidarității Sociale, la data de 11 iunie 2024 erau acreditați un număr de 101 de furnizori de servicii sociale conform legii și licențiate un număr de 129 servicii sociale din rândul 1) structurilor specializate din cadrul/subordinea autorităților administrației Publice locale și autoritățile executive din unitățile administrativ-teritoriale organizate la nivel de comună, oraș, municipiu, 2) autorități ale administrației Publice centrale ori alte instituții aflate în subordinea sau coordonarea acestora care au stabilite prin lege atribuții privind acordarea de servicii sociale pentru anumite categorii de beneficiari, 3) unități sanitare, unități de învățământ și alte instituții Publice care dezvoltă, la nivel comunitar, servicii sociale integrate, 4) organizații neguvernamentale, respectiv asociații și fundații, 5) culte recunoscute de lege, 6) filiale și sucursale ale asociațiilor și fundațiilor internaționale recunoscute în conformitate cu legislația în vigoare, 7) persoane fizice autorizate în condițiile legii, 8) operatori economici, în condiții speciale, prevăzute de lege³³.

Insa, conform H.G. nr.476/2019 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 118/2014, și a Hotărârii Guvernului nr. 867/2015 pentru aprobarea Nomenclatorului serviciilor sociale, precum și a regulamentelor-cadru de organizare și funcționare a serviciilor sociale, în vederea acreditării ca furnizori de servicii sociale, precum și licențierea serviciilor sociale, entitățile care depun dosarele trebuie să facă dovada că are în echipă persoane cu calificare în domeniul asistenței sociale sau în managementul serviciilor sociale, fapt care împiedică multe autorități locale din mediul rural să obțină aceste acreditare/licențiere a serviciului.

În conformitate cu Codul administrativ din 03.07.2019, un alt responsabil pentru livrarea de servicii sociale pentru protecția copilului, a persoanelor cu handicap, a persoanelor vârstnice, a familiei și a altor persoane sau grupuri aflate în nevoie socială este consiliul local³⁴. Practic, conform codului administrativ, fiecare comunitate locală ar trebui să aibă în cadrul primăriei un serviciu responsabil pentru livrarea de servicii sociale și protecția copilului. Insa, lipsa personalului calificat în domeniul asistenței sociale sau în managementul serviciilor sociale este o problemă mare care afectează un număr semnificativ de autorități locale din județul Neamț care au în administrate comunități vulnerabile cu copii în risc crescut de abandon al familiei și instituirea de măsuri de protecție socială și din acest motiv, la nivelul multor localități rurale serviciul de asistență socială și protecția copilului nu există sau există însă nu este acreditat/licențiat, activitatea fiind derulată de personal fără studii de specialitate, consiliul local fiind în imposibilitatea de a oferi astfel de servicii membrilor comunităților locale aflați în nevoie.

La nivelul județului Neamț sunt licențiate un număr de 77 de servicii sociale gestionate de către structuri specializate din cadrul/subordinea autorităților administrației Publice locale și autoritățile executive din unitățile administrativ-teritoriale organizate la nivel de comună, oraș, municipiu, dintre care doar 26 sunt în mediul rural. Dintre aceste servicii licențiate, doar 3 servicii sunt adresate copiilor, respectiv în localitatea Savinesti există un centru rezidențial pentru copii în sistemul de protecție special, în localitatea Vanatori există un centru adresat copiilor în risc de separare de părinți și în localitatea Poiana Teiului există un centru de zi pentru familie și copii. Toate cele 3 centre oferă servicii pentru un număr maxim de 137 de persoane.

³³ <https://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/2014-domenii/familie/politici-familiale-incluziune-%C8%99i-asisten%C8%9B%C4%83-social%C4%83/acreditare-furnizori-%C8%99i-servicii-sociale/4848-2017-04-18-acreditare-3>

³⁴ Codul administrativ, art. 129 (7)b

Tabel 1 – Lista structuri sociale licentiate la nivelul jud. Neamt din cadrul/subordinea autorităților administrației Publice locale și autoritățile executive din unitățile administrativ-teritoriale organizate la nivel de comună, oraș, municipiu.

Denumire Furnizor	Denumire serviciu social	Tip serviciu social	Adresa serviciu social	Localitate	Județ Serviciu	Mediu de rezidență	Capacitate/ nr. benef.
Direcția de Asistență Socială a Municipiului Piatra Neamț	Centrul de sprijin și asistență de specialitate pentru copii	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	str. Gavril Galinescu, nr. 11	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	60
Direcția de Asistență Socială a Municipiului Piatra Neamț	Centrul de zi pentru preșcolari Castani	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	str. Castani, nr. 7	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	25
Direcția de Asistență Socială a Municipiului Piatra Neamț	Centrul de zi "Primii Pași"	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	str. Mihai Eminescu, nr. 6	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	76
Direcția de Asistență Socială Roman	Centrul de îngrijire de zi pentru copiii aflați în situații de risc " Casa Copiilor"	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	Str.Bogdan Dragoș, nr.91	Roman	Neamț	Urban	50
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Casa "Felicia"	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Nufărului, nr. 2	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	12
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Casa "Felix"	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Tineretului, nr. 695	Roznov	Neamț	Urban	12
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Centrul de recuperare de zi a copilului cu dizabilități	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	str. 1 Decembrie 1918, nr. 68	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	21
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Casa "Ozana" din cadrul Complexului de servicii "Ozana" Târgu Neamț	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Izvor, nr. 6	Tîrgu Neamț	Neamț	Urban	12
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Centrul de primire a copilului în regim de urgență din cadrul Complexului de servicii Elena Doamna Piatra Neamț	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special		Piatra-Neamț	Neamț	Urban	8

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Centrul de zi din cadrul Complexului de servicii de zi Piatra Neamț	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	str. 1 Decembrie 1918, nr. 68	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	30
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Compartiment "Asistenți maternali profesioniști" din cadrul Serviciului de protecție a copilului la Asistent Maternal Profesionist	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Alexandru cel Bun, nr. 11	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	534
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Centrul de protecție a copilului cu dizabilități din cadrul Complexului de servicii Romanița	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Panaite Donici, nr. 5	Roman	Neamț	Urban	44
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Centrul de primire a copilului în regim de urgență din cadrul Complexului de servicii Romanița	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special		Roman	Neamț	Urban	6
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Centrul de primire a copilului în regim de urgență din cadrul Complexului de servicii Ion Creangă Piatra Neamț	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special		Piatra-Neamț	Neamț	Urban	8
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Serviciul de protecție tip rezidențial Casa Decebal din cadrul Complexului de servicii Ion Creangă Piatra Neamț	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. 1 Decembrie 1918, nr. 68	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	12
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Apartament de tip familial nr. 8 din cadrul Complexului de servicii "Familia Mea" Roman	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Panaite Donici, bl. 3, sc. A, etaj 3, ap. 8	Roman	Neamț	Urban	6
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Apartament de tip familial nr. 44 din cadrul Complexului de servicii "Familia Mea" Roman	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Smirodava, bl. 58, sc. C, etaj 4, ap. 44	Roman	Neamț	Urban	6
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Apartament de tip familial nr. 26 din cadrul Complexului de servicii "Familia Mea" Roman	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Panaite Donici, bl. 3, sc. A, etaj 2, ap. 26	Roman	Neamț	Urban	6

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Apartament de tip familial nr. 34 din cadrul Complexului de servicii "Familia Mea" Roman	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Sucedava, bl. 19, sc C, etaj 4, ap.34	Roman	Neamț	Urban	6
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Apartament de tip familial nr. 3 din cadrul Complexului de servicii Familia Mea Roman	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Miron Costin, bl. 2, sc. A, etaj 1, ap. 3	Roman	Neamț	Urban	6
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Apartament de tip familial nr. 24 din cadrul Complexului de servicii Familia Mea Roman	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Panaite Donici , bl. 3, sc. A, etaj 1, ap. 24	Roman	Neamț	Urban	6
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Apartament de tip familial nr. 43 din cadrul Complexului de servicii "Familia Mea" Roman	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	Bd. Roman Mușat, bl. 3, sc D, etaj 3, ap 43	Roman	Neamț	Urban	6
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Apartament de tip familial nr. 53 din cadrul Complexului de servicii "Familia Mea" Roman	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Sucedava, bl. 30, sc. F, etaj 1, ap. 53	Roman	Neamț	Urban	6
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Apartament de tip familial nr. 66 din cadrul Complexului de servicii "Familia Mea" Roman	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Panaite Donici , bl. 6, sc. C, etaj 2, ap. 66	Roman	Neamț	Urban	6
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Apartament de tip familial nr. 35 din cadrul Complexului de servicii "Familia Mea" Roman	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Smirodava, bl. 54, sc. C, etaj 1, ap. 35	Roman	Neamț	Urban	6
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Casa "Ștefan" din cadrul Complexului de servicii "Elena Doamna" Piatra Neamț	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Grădinarilor, nr. 150	Săvinești	Neamț	Rural	12
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Casa Veronica	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. 1 Decembrie 1918, nr. 134A	Țîrgu Neamț	Neamț	Urban	12
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Apartamentul de tip famuial nr. 38 din cadrul Complexului de Servicii Familia Mea Roman	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Tudor Vladimirescu, bl. 4, etaj 4, ap. 38	Roman	Neamț	Urban	5
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Casa "Atlas" - Complexul de Servicii Rezidențiale pentru Copii și Tineri cu Dizabilități Piatra Neamț	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Valea Albă, nr. 35	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	12

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Casa "Apollo" - Complexul de Servicii Rezidențiale pentru Copii și Tineri cu Dizabilități Piatra Neamț	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Valea Albă, nr. 35	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	12
Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Neamț	Casa "Artemis" - Complexul de Servicii Rezidențiale pentru Copii și Tineri cu Dizabilități Piatra Neamț	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Valea Albă, nr. 35	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	12
Primăria Comunei Poiana Teiului - Compartiment Asistență Socială și Comunitară	Centru de zi pentru consiliere părinți și copii Poiana Teiului	17.Centre de zi pentru familie cu copii	str. Teilor, DN 17B,	Poiana Teiului	Neamț	Rural	20
Primăria Comunei Vânători Neamț-Serviciul Public de Asistență Socială	"Centrul socio-educativ" Vânători Neamț	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	Str. Ștefan cel Mare, nr. 1B, sat Lunca	Vânători-Neamț	Neamț	Rural	105

Tabel 2 – Lista structuri private licențiate la nivelul jud. Neamț

Denumire Furnizor	Denumire serviciu social	Tip serviciu social	Adresa serviciu social	Localitate /sector	Județ Serviciu	Mediu de rezidență	Capacitate/ nr. benef.
Fundația Sfântul Ioan Calabria	Centrul de zi pentru copii Don Calabria	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	str. Ion Luca Caragiale, nr. 1	Roman	Neamț	Urban	30
Asociația Centrul Diecezan Caritas Iași	Centrul de resurse pentru copii și tineri Don Bosco	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	Str.Siretului,nr.1, Sat Buruienești	Doljești	Neamț	Rural	25
Asociația Căsuța cu Miracole	Centru de recuperare și integrare pentru copii cu dizabilități Tg. Neamț	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	str. 1 Decembrie 1918, nr. 134	Tîrgu Neamț	Neamț	Urban	20
Asociația Creștină de Caritate, Misiune și Ajutorare - Betesda Maranatha	Casa de tip familila "Casa Ray"	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Mănăstirea Horaița nr 235	Dobreni	Neamț	Rural	12 (16 exceptie)

Asociația Creștină de Caritate, Misiune și Ajutorare - Betesda Maranatha	Casa de tip familial Casa Tatiana	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Mănăstirea Horăița, nr. 235	Dobreni	Neamț	Rural	12
Asociația Sfântul Avraam	Casa de tip familial "Sfinții Ioachim și Ana"	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Dudului nr.1, sat Dumbrava Roșie	Dumbrava Roșie	Neamț	Rural	7
Asociația Surorile Iubirii Milostive	Centrul de zi "Maica Speranța"	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	str. Principală, nr. 11, sat Barticești	Botești	Neamț	Rural	40
Comunitatea Penticostală - Serviciul de Asistență Socială	Centrul Social de Zi Samariteanul	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	Str.Lotrului, nr.6-8	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	70
Congregația Compania Maicii Domnului	Centrul de zi pentru copii cu dizabilități "Effata"	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	sat Nisiporești, str. Drumul Moldovei, nr. 10	Botești	Neamț	Rural	20
Fundația Copiii Noștri	Casa de tip familial	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Nufărului, nr. 10 A	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	10
Fundația Episcop Melchisedec	Centrul de zi pentru copii aflați în situație de risc "Episcop Melchisedec"	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	str. Alexandru cel Bun nr. 4	Roman	Neamț	Urban	10
Fundația Filantropică Omenia	Centru de zi pentru copii 7 - 14 ani	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	str. Ștefan cel Mare nr. 66	Țîrgu Neamț	Neamț	Urban	30
Fundația Haven - Speranța Tuturor	Centrul de zi pentru copii cu dizabilități "Silvia"	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	str. Muzeelor nr.11	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	15
Fundația Teodora Campostrini	Casa de tip familial Buna Vestire	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	Str.Magnoliei, nr.1	Tămășeni	Neamț	Rural	12

Fundația Umanitară Pacea	Centrul de zi pentru copii aflați în risc de separare de părinți	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	Str. Teiului, nr. 20	Roman	Neamț	Urban	80
Fundația W.K.M.S. - Să-i Ajutăm Iubindu-i	Casa de tip familial "Sf. Tereza"	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Zambilelor, nr. 28	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	10
Fundația W.K.M.S. - Să-i Ajutăm Iubindu-i	Centrul de plasament de tip familial casa "Sf. Maria"	5.Centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție special	str. Zambilelor, nr. 28	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	48
Organizația Salvați Copiii - Filiala Neamț	Centrul de tip școală după școală " Creștem împreună"	16.Centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți	Str.1 Decembrie 1918, nr.68	Piatra-Neamț	Neamț	Urban	20

Analizând datele prezentate în tabelul 2 putem constata că la nivelul județului Neamț sunt licențiate un număr de 18 servicii gestionate de către structuri private (ong-uri) în domeniul protecției copilului care oferă servicii unui număr maxim de 475 de copii/tineri dintre care în mediul rural își desfășoară activitatea un număr de 3 furnizori (2 servicii în localitatea Botesti de tip centre de zi pentru copii separați sau în risc de separare de familie și un serviciu în localitatea Tamaseni de tip centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială) care au capacitatea de a oferi servicii unui număr maxim de 72 persoane (12 copii din sistemul de protecție specială).

După forma de organizare, 26% dintre furnizorii neguvernamentali de servicii sociale sunt asociații, 70% sunt fundații, iar 3% sunt servicii organizate în cadrul parohiilor bisericești, fără a avea o personalitate juridică distinctă. Pe ansamblu, în ciuda problemelor legate de finanțare, piața serviciilor sociale este una destul de dinamică, dat fiind că marea majoritate a ONG-urilor acreditate ca furnizori de servicii în județul Neamț au fost înființate în ultimii 5 ani. Marea majoritate sunt organizații care acționează doar pe plan local și a căror capacitate de furnizare de servicii este destul de limitată.

Principalele constrângeri care acționează asupra furnizorilor neguvernamentali de servicii sociale le limitează dezvoltarea, într-o măsură variabilă în funcție de mărimea organizației capacitatea lor de furnizare de servicii și perspectivele lor de dezvoltare, menținând foarte multe organizații într-o situație de subdezvoltare și de incertitudine continuă cu privire la sustenabilitatea serviciilor oferite. Aceste constrângeri se referă în principal la cooperarea limitată din partea autorităților locale în vederea susținerii furnizării de servicii sociale în comunitate, la resursele financiare insuficiente pentru a acoperi nevoile reale de servicii ale beneficiarilor, la dificultățile de a găsi parteneri pentru a dezvolta noi proiecte și nu în ultimul rând la capacitatea limitată de a atrage și reține forță de muncă calificată.

În anul 2023 finanțările de la bugetele locale și județene pentru furnizarea de servicii de către ONG-uri a reprezentat la nivel județean puțin peste 10% din totalul veniturilor acestora și există disparități mari în ce privește disponibilitatea acestor finanțări publice. Acest lucru este determinat în mare parte de lipsa unei practici unitare în ce privește acordarea acestor finanțări de la bugetele locale/județene, dar sunt și probleme semnalate de reprezentanții ONG-urilor referitoare la transparența destul de redusă și birocrăția excesivă care caracterizează mecanismul de acordare a finanțărilor, precum și la cerințele foarte mari în raport cu sumele relativ modeste care se acordă.

Concluzie : La nivelul județului Neamț, conform bazei de date a Ministerului Muncii și Protecției Sociale³⁵, sunt acreditate un număr 101 de furnizori de servicii sociale conform legii și licențiate un număr de 129 servicii sociale dintre care 77 de servicii sociale gestionate de către structuri specializate din cadrul/subordinea autorităților administrației Publice locale și autoritățile executive din unitățile administrativ-teritoriale organizate la nivel de comună, oraș, municipiu (doar 26 sunt în mediul rural) și 18 servicii gestionate de către structuri private (3 în mediul rural), în general structuri subfinanțate. Dacă analizăm capacitatea acestora de a oferi servicii vom constata faptul că, marea majoritate sunt servicii adresate beneficiarilor din mediul urban și că numărul total (maxim) de beneficiari la nivel județean care pot primi servicii prin intermediul structurilor acreditate este de maxim 1635 de persoane/copii.

4. Concluzii finale și recomandări

4.1. Concluzii cu privire la cadrul general național

În ultimii ani (2019-2021), la nivel național, peste 4.000 de copii au intrat anual în sistemul de protecție specială. Majoritatea acestor copii provin din familii (peste 89%, în 2021), ponderea fetelor fiind egală cu cea a băieților, majoritatea fără dizabilități (91%, în 2021) și cu vârste sub 10 ani (65%, în 2021). Cele mai frecvente cauze ale separării sunt legate de neglijare, abuz sau exploatare a copiilor (55% din totalul înregistrărilor) sau cauze sociale (26%), în special sărăcie și condiții de locuire precare, familii dezorganizate sau mame/părinți minori, împreună cu consumul excesiv de alcool sau alte substanțe și comportamentul promiscuu sau infracțional al adulților din familie. Prin urmare, în România, este esențială reducerea numărului de copii care intră în sistemul de protecție a copilului, iar în acest scop, serviciile de prevenire care oferă sprijin pentru consolidarea familiei trebuie să joace un rol cheie³⁶.

Cu toate acestea, dezvoltarea și diversificarea serviciilor de prevenire a separării copilului de familie necesită încă atenție și eforturi susținute, mai ales la nivelul comunităților rurale. Cu atât mai mult cu cât la 30 septembrie 2023 la nivel național numărul serviciilor destinate prevenirii separării copilului de familie, centrele de zi, este foarte mic în raport cu nevoia. Astfel erau funcționale 977 de servicii de îngrijire de zi, din care 487 de servicii erau organizate la nivelul comunelor, orașelor și municipiilor și 490 erau organizate de organizații neguvernamentale. Numărul total al copiilor care erau beneficiari ai acestor servicii era de 41.631, din care 23.744 de copii erau beneficiari ai serviciilor publice și 17.887 de copii erau beneficiari ai serviciilor private. În lipsa serviciilor destinate prevenirii separării copilului de familie, în anul 2023 27 % dintre copiii pentru care s-a stabilit o măsură de protecție specială au ajuns în sistemul de protecție specială, având drept cauză a separării sărăcia³⁷.

Conform INS, rata crescută a săraciei în gospodăriile cu copii dependenți, ne atenționează asupra faptului că în mediul rural, unu din doi copii dependenți trăiește în sărăcie. În 2022, aproximativ 53% dintre copiii din mediul rural erau afectați de sărăcie, rata diminuându-se până la 17% în cazul copiilor din mediul urban. Dată fiind

³⁵ Disponibil la https://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/11062024_Servicii_Sociale_licentiate_1.pdf

³⁶ Banca Mondială, studiu « Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabile », iulie 2022

³⁷ Banca Mondială, studiu « Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabile », iulie 2022, pag 9

această discrepanță majoră, în condițiile unei distribuții aproximativ egale a copiilor în mediul urban și cel rural, peste 74% dintre copiii săraci locuiesc în mediul rural. Alarmant este faptul că sărăcia monetară, cuplată cu lipsa accesului la serviciile sociale de bază (inclusiv de sănătate și educaționale) și cu o piață a muncii ineficientă, crește riscul ca acești copii să se confrunte cu sărăcie persistentă și când vor deveni adulți.

Strategia națională pentru protecția și promovarea drepturilor copilului 2023-2027 “Copii protejați, România sigură” își propune să asigure cu implicarea copiilor, realizarea efectivă a drepturilor lor, inclusiv a celor mai vulnerabili, în toate domeniile vieții, prin asigurarea deplină a accesului la servicii publice de calitate. Rezultatele așteptate sunt prezentate sub forma a 20 de ținte selectate pentru fiecare dintre domeniile strategiei, dintre care cele mai importante vizează numărul de copii afectați de sărăcie și excluziune socială (mai scăzut cu 400.000 de copii raportat la valoarea de referință din 2019 de 1.323.000 copii) precum și creșterea cu 30% a numărului de copii beneficiari de servicii de prevenire a separării de familie³⁸.

Dacă analizăm raportul Bancii Mondiale constatăm ca cele șase tipuri de specialiști în sectorul social, educație și sănătate³⁹ reprezintă principalii furnizori în comunitate de servicii/intervenții pentru copil și familia cu copii. Prezența acestora este cu atât mai importantă în comunitățile mai mici, cu un număr relativ mic de copii, precum și în condiții de buget local limitat care nu ar putea susține funcționarea unui serviciu de tip centru. Studiul Bancii Mondiale menționează faptul că la 1 ianuarie 2022, în Registrul SPREV, 81% dintre localitățile din țară beneficiau de cel puțin un specialist de tipul: asistent social, tehnician de asistență socială, AMC, mediator sanitar, mediator școlar sau consilier școlar. Dintre aceste localități, 36% beneficiau de un singur tip (din cele șase) de specialist, iar 45% de două sau mai multe tipuri. Cea mai frecventă combinație este asistent social și AMC, atât în rural, cât și în urban.

Discrepanța urban-rural se păstrează, dar diminuată. Doar 1% dintre municipii și 6% dintre orașe nu dispun de nici un specialist din cele șase tipuri, în timp ce ponderea în rândul comunelor este de 20%. La nivel regional, doar regiunea Vest are o distribuție diferită de cea națională: 28% dintre UAT-uri nu au nici un specialist, 45% au un singur tip de specialist, iar 27% au specialiști de două sau mai multe tipuri (din cele șase luate în considerare).

Expertii Bancii mondiale au realizat o hartă a serviciilor și infrastructurii disponibile pe baza resurselor comunitare esențiale, și anume: centrele de zi pentru copii și specialiștii din domeniul social, educație și sănătate care furnizează în comunitate servicii de prevenire și sprijin.

Analiza serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, realizată de Banca Mondială arată că nevoia de intervenție este redusă la nivelul municipiilor. București alături de 81% dintre municipiile din țară dispun deja (la 1 ianuarie 2022) de resursele necesare activităților de prevenire a separării.

În schimb, nevoile sunt mult mai mari la nivelul orașelor și comunelor, bazat pe faptul că:

- Din total orașe, doar 30% au resursele esențiale (centre de zi și specialiști) pentru prevenirea separării copilului de familie. Aproape jumătate dintre orașe (48%) dispun de specialiști, dar nu și de centre de zi. În 16% dintre orașe este disponibil un singur tip de specialist, spre exemplu un asistent social sau un AMC sau un consilier școlar, iar 6% dintre orașe fac parte din categoria zonelor albe de servicii.

³⁸ Banca Mondială, studiu « Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabile », iulie 2022, pag 11-12.

³⁹ Asistent social, tehnician asistent social, asistent medical comunitar, mediator sanitar, consilier școlar, mediator școlar

- Din total comune, numai 7% au resursele esențiale (centre de zi și specialiști) pentru prevenirea separării copilului de familie. Aproape trei sferturi dintre comune (74%) dispun de unul sau mai mulți specialiști din unul sau mai multe tipuri, cel mai adesea, asistent social și AMC (mediatori sanitari în comunitatile cu pondere semnificativă de romi care și-au asumat apartenența etnică, conform INS). Analiza bancii mondiale scoate în evidență faptul că 20% dintre comunele din țară se încadrează în categoria zonelor albe de servicii⁴⁰.

Zonele albe de servicii esențiale pentru prevenirea separării copilului de familie sunt reprezentate de acele comunități care nu au nici centre de zi și nici un specialist de tipul: asistent social, tehnician de asistență socială, AMC, mediator sanitar, mediator școlar sau consilier școlar.

Zonele albe de servicii includ 570 de localități, dintre care 12 orașe și 558 comune. Raportul Bancii Mondiale menționează faptul că aceste UAT-uri au tendința de a se grupa în formațiuni continue în teritoriu, situate în special la granițele între județe. Acest fapt reconfirmă o constatare a studiilor anterioare care arată că, cu cât o comună este situată mai departe de centrul administrativ al județului (mai ales în cazul comunelor care de-a lungul timpului au trecut de la un județ la altul), cu atât mai mari sunt șansele ca acea comună să fie subdezvoltată.

Astfel, din totalul de 570 de localități în zonele albe, 399 de UAT-uri fac parte din grupări continue în teritoriu și doar 171 sunt individuale (fără nici o localitate vecină într-o zonă albă). Dintre orașele din zonele albe, 10 sunt parte din grupări continue în teritoriu și doar 2 sunt individuale. În mod similar, cele 558 comune din zonele albe sunt situate predominant în grupări (389 sau 70%). Cele 399 de UAT-uri care fac parte din grupări continue formează 91 de grupări care conțin între 2 și 28 de localități. Cele mai numeroase grupări sunt formate din două sau din trei localități alăturate (46, respectiv 10 dintre cele 91). Există însă și zone albe extinse. Cea mai mare zonă albă de servicii include 28 de localități din județele Hunedoara, Timiș și Alba. O altă zonă albă extinsă conține 20 de localități din Prahova și Buzău. Cea de-a treia ca mărime este formată din 19 localități, toate din Covasna.

Zonele albe sunt mai răspândite în teritoriu (o pondere mai mare sunt individuale) în regiunile Nord-Est și Sud-Est. În contrast, în regiunile Vest și Sud-Muntenia predomină grupările. Oricum, nu toate UAT-urile din zonele albe de servicii sunt comunități vulnerabile. Unele comune sunt îmbătrânite și au un număr mic (și pondere mică) de copii, de unde lipsa serviciilor pentru copii. Alte comune, au mai mulți copii dar riscul de separare a copilului de familie este relativ redus la nivelul comunității. Așadar, pentru a stabili prioritățile de investiție în centre de zi, mai este necesar un pas care să identifice nu doar zonele albe de servicii, ci comunitățile vulnerabile care în același timp nu au resursele esențiale pentru activitățile de prevenire a separării.

Pentru ca acesta cercetare să propună să analizeze situația la nivelul județului Neamț, analizând harta zonelor albe realizată de banca mondială, am constatat că în județul Neamț sunt 16 localități incluse în această hartă, cu mențiunea că aceste localități nu dispun de servicii esențiale pentru prevenirea separării copilului de familie, nu au nici centre de zi și nici un specialist de tipul: asistent social, tehnician de asistență socială, AMC, mediator sanitar, mediator școlar sau consilier școlar.

⁴⁰ Zone albe de servicii - adică acele comunități care nu au nici centre de zi și nici un specialist de tipul: asistent social, tehnician de asistență socială, AMC, mediator sanitar, mediator școlar sau consilier școlar

Localitate⁴¹	Numar copii 0-9 ani⁴²	Numar copii 10-19 ani⁴³
Comuna Piatra Soimului	736	824
Comuna Petricani	778	859
Comuna Baltatesti	303	412
Comuna Agapia	286	360
Comuna Grinties	158	204
Comuna Tibucani	360	394
Comuna Razboieni	156	193
Comuna Urecheni	357	496
Comuna Doljesti	706	885
Comuna Poienari	154	184
Comuna Trifesti	423	483
Comuna Secuieni	269	274
Comuna Români	316	416
Comuna Ruginoasa	97	146
Total	5099	6130

Daca analizam in comparatie cu datele statistice oficiale inregistrate la nivelul judetului Neamt, constatam ca un procent de 10,87% (5099 copii din total de 46866) dintre copii cu varstele cuprinse 0-9 ani si 11,28% (6130 copii din total de 54329) dintre copii si tinerii cu varstele cuprinse intre 10-19 ani, sunt in risc major de separare de familie datorita lipsei totale a serviciilor comunitare esențiale pentru prevenirea separării copilului de familie.

4.2. Concluzii cu privire la principalele intrebari de cercetare

Intrebarea 1 - Care este numarul copiilor si tinerilor din judetul Neamt expusi riscului de excluziune si separare de familie ?

Conform Recensamantului populatiei din 2021⁴⁴, populația totală din judetul Neamt numără 454203 de locuitori. Dintre aceștia un numar de 101195 persoane sunt incadrati in categoria de varsta 0-19 ani (din care 46866 copii 0-9 ani si 54329 copii si tineri 10-19 ani).

La sfarsitul anului 2022, conform datelor publicate de Directia Nationala de statistica Neamt in Anuarul statistic al judetului Neamt 2023, la nivelul judetului Neamt erau inregistrati un numar de 101042 copii si tineri dependenti 0-19 ani din care 34404 copii/tineri cu rezidenta in mediul urban si 66638 copii/tineri cu rezidenta in mediul rural.

Documentele de specialitate si statisticile oficiale scot in evidenta faptul ca, in judetul Neamt, copii si tinerii dependenti sunt in risc crescut de saracie, comparativ cu media nationala. Comparativ cu media nationala (27,0) pentru copii 0-19 ani, inregistrata in 2022, la nivelul judetului Neamt pentru aceiasi perioada este inregistrata valoarea de 29,6, valoare ce scoate in evidenta necesitatea de a interveni si de a implementa o

⁴¹ Banca Mondiala, studiu « Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabili », iulie 2022, pag.25

⁴² <https://populatia.ro/populatie-comuna-ruginoasa-judetul-neamt/>

⁴³ idem

⁴⁴ Disponibil la <https://www.recensamantromania.ro/rezultate-rpl-2021/rezultate-definitive/>

serie de masuri care sa vina in sprijinul copiilor si tinerilor din judetul Neamt necesare combaterii riscului de excluziune socială, promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții.

Din total copiilor si tinerilor dependenti contorizati la nivel judetean in risc de excluziune sociala, un numar de 11229 copii si tineri dependenti din mediul rural sunt in risc major de separare de familie datorita lipsei totale a serviciilor comunitare esențiale pentru prevenirea separării copilului de familie. Acestia locuiesc in 14 localitati rurale din judetul Neamt incluse de expertii Bancii Mondiale in Harta zonelor albe de servicii esențiale pentru prevenirea separării copilului de familie⁴⁵, localitati care necesita interventie de urgenta.

Daca luam in considerare reseaua de servicii de asistenta sociala si protectia copilului si incapacitatea resursei umane de a acoperii toate localitatile din judet si de a face fata provocarilor comunitare, constatam ca numarul copiilor si tinerilor aflati in risc de separare de familie este mult mai mare, expertul Biroului Judetean pentru Romi Neamt estimand un numar de peste 30.000 de copii si tineri dependenti care sunt in risc major de separare de familie datorat deprivării materiale cu care se confrunta familiile acestora.

Copii si tinerii romi din judetul Neamt, reprezinta cca 26% din totalul copiilor vulnerabili, supusi riscului excluziunii sociale si abandonului familial⁴⁶. Consilierul pe problemele romilor din cadrul Institutiei Prefectului Judetului Neamt a mentionat ca la nivelul judetului Neamt, numarul romilor inregistrati oficial nu reflecta realitatea din teren si din acest motiv multe dintre localitati nu pot beneficia de proiecte si programe care vizeaza incluziunea romilor pentru ca nu pot face dovada ca au in componenta lor si comunitati insemnata de romi. La nivel judetean exista un Grup de Lucru Mixt gestionat de Biroul Judetean pentru Romi -Institutia Prefectului Neamt care are ca obligatie sa analizeze situatiile comunitatilor cu romi de la nivel local (rural si urban) si, impreuna cu autoritatile locale, sa intocmeasca planuri de interventie in domeniul incluziunii romilor. Din analiza documentelor realizate de Biroul Judetean pentru Romi, constatam ca, in decembrie 2023, la nivelul judetului Neamt, cca 26.000 de copii si tineri romi (0-19 ani) erau numarati ca fiind in risc major de excluziune sociala si risc de abandon al familie, peste 60% dintre acestia avand domiciliul in mediul rural, in localitati marginalizate cu acces limitat la infrastructura si resursele sistemului de protectie sociala.

Intrebarea 2 - Care sunt cauzele separării copiilor de familiile lor? În ce măsură sunt constientizate atat de catre beneficiari cat si de catre personalul din sistemul de protectie.

Potrivit datelor culese din comunitatile tinta, principalele trei cauze ale separării copilului de familie și ale intrării în sistemul de protecție a copilului, identificate sunt : sărăcia (42%), abuzul, exploatarea și neglijarea (21%) și decesul parintilor (12%). Insa, luand in considerare si alte studii in domeniu, constatam ca majoritatea cazurilor de separare nu au la bază o singură cauză, ci un complex de vulnerabilități.

Studiu scoate in evidenta faptul ca in majoritatea cazurilor, separarea copilului de familie este asociată cu o combinație de factori care includ sărăcia extremă, șomajul părinților, locuire precară sau lipsa unei locuințe, absenteism sau abandon școlar, competențe parentale inadecvate, violență domestică, risc crescut de neglijare și abuz al copilului, diferite forme de exploatare (cerastorie, munca, exploatare sexuala, s.a) părinți minori, părinți singuri, instabilitate conjugală, un nivel redus de așteptări și stimă de sine, precum și neajutorare învățată. În plus, diferite evenimente nefericite, precum moartea unuia dintre părinți, un accident grav, detenția unuia dintre părinți, incendierea casei, afectează copiii în mod direct și indirect, ridicând totodată

⁴⁵ Banca Mondiala, studiu « Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabili », iulie 2022

⁴⁶ Interviu dl D.R, consilier Prefectura Neamt, «...numarul estimativ de copii romi expusi riscului de excluziune sociala este de 26.270 copii, dintre care cca 18.000 sunt in mediul rural, in comunitati foarte sarace, cu acces limitat la resursele locale ...»

probleme de ordin practic și emoțional pentru părinți/persoana în grija căreia se află copilul, ce le diminuează și mai mult capacitatea de a răspunde nevoilor copiilor lor.

La nivelul respondentilor din comunitatile sursa, constatam ca saracia este principala cauza care contribuie la separarea copilului de familie. Nivelul de saracie al familiei in care traieste minorul este completat de o serie de factori care afecteaza relatia parinte-copil si care conduce la includerea copilului in sistemul de protectie sociala.

O alta cauza importanta o reprezinta lipsa parintilor, temporara prin plecarea parintilor la munca in strainanate sau in alte localitati sau definitiva prin decesul parintilor. In ambele situatii copiii ramasi in intretinerea unor rude sau vecini sunt deseori neglijati si ajung in sistemul de asistenta si protectie a copilului, bineinteles daca la nivel comunitar sunt servicii/lucratori care pot depista aceste cazuri de copii abandonati.

Diferitele forme de abuz (abuz emotional, abuz fizic si abuz sexual) la care sunt supusi copii si tineri din comunitatile rurale coroborat cu diferitele forme de exploatare (munca la camp ca zilier, sluga la ciobani, cersatorie sau exploatare sexuala, inclusiv trafic de copii pentru adoptii) reprezinta o alta cauza importanta care conduce la separarea copilului de familie. Datele prezentate in cercetare conduce la necesitatea de a dezvolta servicii specializate de evaluare și consiliere psihologică, precum și a serviciilor specializate pentru victimele violenței și a traficului, ținând cont că zilnic copiii din comunitatile sursa se confrunta cu diferite forme de abuz care le afecteaza procesul de dezvoltare. Cazurile în care copiii sunt victime ale diferitelor forme de abuz, trafic și în special abuzuri sexuale ar trebui definite ca prioritate pentru toate instituțiile locale cu atribuții în domeniul. Este necesară prioritizarea introducerii de proceduri interinstituționale care să permită intervenții rapide și coerente care să asigure protecția copilului față de abuzator. Este necesar ca hotărârea judecătorească să țină cont de recomandările specialiștilor în protecția copilului ca parte a procedurii interinstituționale privind protecția copilului pentru a evita reîntoarcerea victimei în mediul abuziv/ la abuzator. Investigarea cazurilor de abuz trebuie să țină cont de opinia copilului și să instaureze măsuri care să asigure protecția copilului.

O alta cauza care determina separarea copilului de familie o reprezinta dizabilitatea sau problemele de sanatate mintala cu care se confrunta membrii familiei (mama, tata, frati, bunici, unchi/matusi) sau alte persoane cu care locuiesc in gospodarie. Dizabilitățile părinților sau problemele de sănătate mintală ale acestora, mai ales ale mamei, sunt considerate a accentua probabilitatea ca un copil să fie neglijat sau abuzat.

Cercetarea scoate in evidenta faptul ca diversele forme de neglijare a copiilor pot duce la adoptarea de catre copii si tineri a unor comportamente antisociale care le pot afecta procesul de dezvoltare personala si emotionala si care pot conduce la separarea copilului de familie. Expertii in asistenta sociala mentioneaza faptul ca in activitatea zilnica intelnesc frecvent copii si tineri care prezinta o serie de indicatori care conduc la concluzia ca sunt neglijati de familie. De exemplu, au o igiena corporala deficitara, sunt foarte slabi/malnutriti, prezinta simptomele unor imbolnaviri specifice comportamentului neglijent al familiei (hepatite, enterocolite, boli de piele, paduchi, scabie, s.a), nu frecventeaza scoala si adopta vagabondajul ca forma de recreere, nu au o locuinta stabila (stau pe strada sau pe la diferiti prieteni/rude) si nu au imbracaminte adecvata sezonului (in special in sezonul rece se poate observa lipsa hainelor groase).

Un alt factor important identificat il reprezinta varsta mamei. Lucratorii sociali care au participat la acest sondaj au mentionat ca se confrunta cu o situatie ingrijoratoare in randul adolescentelor din comunitatile vulnerabile care isi incep viata sexuala devreme (10-12 ani) si care raman insarcinate fara stirea parintilor (adeseori acestea

fac parte din categoria de copii neglijati). Dupa ce dau nastere copiilor, sunt sanse foarte mari ca acestea sa isi parasesca copiii in maternitate din mai multe motive, respectiv : motive culturale/traditionale (etichetarea de catre familie sau comunitate), motive ce tin de situatia financiara precara a familie, motive ce tin de suportul emotional oferit de parinti/familia extinsa sau de catre tatal copilului abandonat. Cu siguranta ca in astfel de comunitati este nevoie de implementarea unor programe de educatie pentru sanatate, prevenirea sarcinilor nedorite si de implementarea unor programe de suport adresat adolescentelor si tinerelor neglijate de familie pentru a preveni riscul sarcinilor nedorite in randul mamelor minore.

Avand in vedere aceste cauze, din discutiile cu respondenti, constatam ca in unanimitate acestia sunt constienti de aceste cauze, stiu ca exista riscul sa decada din drepturile parintesti insa acuza sistemul de protectie sociala ca nu ii ajuta sau, daca ii ajuta, ajutorul este prea mic in comparatie cu nevoile reale. Din discutiile purtate cu respondetii din comunitatile sursa constatam ca acestia fac toate eforturile sa isi mentina copii in familie insa sunt si situatii cand parintii, din cauza saraciei cu care se confrunta sunt ei cei care apeleaza la serviciile sociale si solicita institutionalizarea copiilor, cu gandul ca atunci cand vor avea posibilitate financiara va solicita reintegrarea propriilor copii in familie.

Insa sunt si situatii cand parintii copiilor nu constientizeaza ca sunt in risc sa decada din drepturile parintesti pentru formele de abuz cu care isi trateaza proprii copii. Relatia dintre acestia si proprii copii se bazeaza pe experientele lor din copilarie, neconstientizand riscurile la care sunt expusi in cazul in care nu respecta legislatia in materie de protectie a copilului. De exemplu, casatoria fetelor la varsta frageda (8-10 ani), in unele comunitati cu romi traditionali, acesta este o practica normala incadrata in sistemul cultural traditional al comunitatii. Un alt exemplu este legat de exploatarea copiilor prin trimiterea lor la munca de la varste fragede (7-9 ani), bineinteles munca ilegala prestata de obicei de catre tineri in putere sau adulti (exemplu : munca la ferme de animale, la stana de oi, la prasit pe camp, la adunat de lemne, etc). Sau abuzurile fizice si emotionale la care sunt supusi multi copii pe principiul ca bataia este rupta din rai, ca forma de educatie si disciplinare a copiilor. Chiar daca legislatia sanctioneaza astfel de comportamente, din pacate, la nivelul comunitatilor mici, rurale, si chiar in comunitatile urbane, vecinii abuzatorilor nu raporteaza autoritatilor cazurile de violenta sau abuz al copiilor din simplul motiv ca, in mentalul colectiv romanesc, este considerat un comportament normal ca, din cand in cand, sa iti pedepsesti copilul pentru obraznicia lui.

Actorii locali implicati in procesul de protectie a copilului recunosc toate aceste cauze care conduc la separarea copilului de familie insa isi manifesta frustrarea pentru ca nu au suficiente resurse (umane, financiare, legislative) care sa le permita sa vina in sprijinul acestor copii in risc. In plus, lipsa de comunicare dintre specialistii din asistenta sociala si alti specialisti din domenii conexe (educatie, sanatate) este una dintre cauzele cele mai frecvente mentionate de specialistii cu care am discutat si care afecteaza capacitatea autoritatilor de a aborda integrat problematica protectiei copilului. In plus, daca analizam rapoartele autoritatilor judetene si nationale in materie de asistenta sociala si protectia copilului constatam un mare deficit de personal specializat in asistenta sociala care sa lucreze in comunitatile supuse riscului de excluziune sociala din judetul Neamt. Asadar, chiar daca aceste cauze sunt cunoscute de catre autoritatile locale si argumentate in planurile locale de actiune in domeniul incluziunii sociale sau in planurile de dezvoltare locala, in lipsa personalului de specialitate si a serviciilor specializate in asistenta sociala si protectia copilului (publice sau private), acestea sunt in imposibilitatea de a actiona si de a veni in sprijinul copiilor si tinerilor vulnerabili.

Intrebarea 3- Care sunt autoritatile responsabile de luarea deciziei cu privire la intrarea în sistemul de protecție a copilului? Care sunt serviciile disponibile la nivel judetean si comunitar pentru a elimina cauzele separarii copilului de familie ?

Conform legislatie in domeniul protectiei copilului⁴⁷ responsabilitatea primară în îngrijirea copilului aparține în totalitate părinților săi. Insa, in functie de situatiile de vulnerabilitate cu care se confrunta parintii, legislatia in vigoare responsabilizeaza autoritatea locala, respectiv consiliul local, să acționeze pentru a crea cel mai bun mediu posibil în care părinții să-și exercite rolul lor vital. De asemenea, tot legislatia in vigoare mentioneaza importanta ca autoritatea locala prin Consiliul local trebuie să fie gata să ofere consiliere și asistență suplimentară familiilor, atunci când acestea au nevoie.

Legea 272/2004 atribuie Consiliului Local responsabilitatea primară în domeniul prevenirii. Aceasta înseamnă că activitatea Consiliilor locale trebuie să se focalizeze pe lucrul individual cu familiile și comunitatea, în vederea identificării soluțiilor la problemele familiilor pentru a evita separarea copiilor de părinții lor. Insa pentru a exercita acesta functie, Consiliile Locale trebuie sa dispuna de infrastructura necesara, de resurse umane pregatite si calificate in domeniul asistentei sociale si protectiei copilului si sa dispuna de resurse financiare care sa permita desfasurarea activitatilor in conformitate cu nevoile membrilor comunitatii. In judetul Neamt doar 20% dintre Consiliile Locale au capacitate de a desfasura aceste servicii, insa la un nivel limitat.

Avand in vedere capacitatea limitata a Consiliilor Locale de a oferi servicii, legislatia in domeniul mentioneaza necesitatea ca acestea sa lucreze in stransa colaborare cu DGASPC, care, conform legislatiei in vigoare, are responsabilități în domeniul protectiei copilului, în special în cazurile de abuz, neglijare sau exploatare sau atunci când copiii au nevoie de protecție în afara familiei. Aceste responsabilități sunt complementare și le completează pe cele ale Consiliilor Locale. Din acest motiv este esențial ca DGASPC și Consiliile Locale să aibă o strânsă colaborare.

Asistenții sociali de la nivel local joacă un rol vital în asigurarea îndeplinirii de către consiliile locale a responsabilităților lor față de copii și familiile acestora. Consiliile Locale au responsabilitatea de a sprijini activitatea asistenților lor sociali. Articolul 34 din Legea nr. 272/2004 stabilește responsabilitatea serviciului public de asistență socială de a lua toate măsurile necesare pentru a identifica din timp situațiile de risc, care ar putea conduce la separarea copilului de părinții săi, precum și pentru prevenirea comportamentelor abuzive ale părinților și a violenței în familie. Mai departe articolul 34 pune în evidență faptul ca orice separare a unui copil de părinții săi (precum și orice restrângere în exercitarea drepturilor părintești) trebuie să fie precedată de acordarea sistematică a serviciilor și prestațiilor prevăzute de lege, cu un accent deosebit pus pe informarea corespunzătoare a părinților, consilierea acestora, terapie sau mediere, acordate în baza unui plan de servicii. Un plan de servicii este o descriere a serviciilor care ar trebui să fie oferite pentru a răspunde nevoilor identificate ale copilului și familiei lui, precizând ce tip de servicii/prestații se va oferi, cine va oferi serviciile și intervalul de timp aplicabil. În același timp planificarea serviciilor este un proces activ care implică o serie de faze: a. Evaluarea nevoilor copilului și familiei ; b. Analiza și negocierea cu serviciile/resursele locale disponibile pentru susținerea copilului și a familiei ; c. Elaborarea, implementarea și monitorizarea planului de servicii.

Insa, daca analizam structura resursei umane de la nivel local constatam un mare deficit de personal calificat in domeniul asistentei sociale si protectiei copilului (426 asistenti sociali imnregistrati CNASR si 143 tehnicieni asistenta sociala) care pune in imposibilitate autoritatea locala de a acredita servicii de asistenta sociala conform legislatiei in vigoare. Practic, in lipsa unui specialist la nivel local de a se implica in domeniul prevenirii si protectiei drepturilor copilului, sarcina de a interveni si de a oferi servicii specializate copiilor aflati in risc este a DGASPC. Insa DGASPC Neamt nu are infrastructura necesara de a identifica toate cazurile de copii si tineri aflati in risc fara sprijinul autoritatii locale, a comunitatii locale si a altori actori de la nivel comunitar. Din

⁴⁷ Legea nr. 272/2004, privind protectia si promovarea drepturilor copilului, republicata

acest motiv, copilul aflat în risc de separare se învârtă într-un cerc vicios cu servicii sociale care lipsesc cu desăvârșire chiar dacă din punct de vedere legal, autoritățile locale și județene au posibilitatea să dezvolte serviciile de protecție a copilului și să ofere servicii complementare.

Județul Neamț are o rețea subdezvoltată de resursă umană care acționează la nivel comunitar comparativ cu alte județe (57 de asistenți medicali comunitari, 7 medieri sanitari, 5 medieri școlari, ș.a) și din această cauză riscul separării copiilor vulnerabili de familie este foarte ridicat. În plus, lipsa educației membrilor comunităților locale în domeniul protecției drepturilor copilului și lipsa informării cu privire la legislația care sancționează toate formele de abuz îndreptate împotriva copiilor, sunt factori care îngreunează activitatea serviciilor de asistență socială. Mentalitatea membrilor comunităților locale de a nu sancționa, prin anunțarea organelor competente (primărie, poliție, asistență socială, ș.a), comportamentele abuzive ale părinților sau aparținătorilor legali este un factor care menține copilul în risc de separare și perpetuează comportamentul indiferent al membrilor comunităților locale.

Ordinul nr. 80 din 25 iunie 2004 emis de Ministerul Muncii și Protecției Sociale stabilește normele metodologice privind întocmirea planului de servicii, instituțiile responsabile pentru întocmirea acestuia și calificarea necesară pentru a acționa ca responsabil de caz. SPAS desemnează un responsabil de caz, cu precădere persoana cu atribuții de asistență socială care a început instrumentarea cazului. Persoana desemnată ca responsabil de caz trebuie să îndeplinească condițiile de studii prevăzute de standardele minime obligatorii privind managementul de caz în domeniul protecției copilului. Dacă personalul SPAS de la nivelul municipiilor și orașelor sau persoanele cu atribuții de asistență socială din aparatul propriu al consiliilor locale comunale nu îndeplinesc condițiile de studii, atunci DGASPC din județul respectiv va desemna responsabili de caz din cadrul altor furnizori de servicii acreditați conform legii. Practic, legislația reglementează relația de colaborare dintre APL și DGASPC în condițiile în care autoritatea locală este la curent cu situația din teren și identifică posibile cazuri care au nevoie de intervenție. Înșă, la nivelul județului Neamț, problema principală este dată de faptul că, la nivel local, în special în mediul rural, multe autorități locale (preponderent cele din zona albă menționate de Banca Mondială în studiul său) nu au capacitatea de a identifica copii și tinerii aflați în nevoie pentru că această activitate necesită personal care să lucreze cu membrii comunității, care să cunoască bine comunitatea și care să fie ancoreți în problemele cotidiene cu care se confruntă membrii comunităților locale. Practic, în aceste situații trebuie să se dezvolte un serviciu de outreach comunitar alcătuit din personal de teren (lucratori comunitari) care să identifice situațiile și care să asigure comunicarea cu organismele județene responsabile de asigurarea protecției copilului.

Totodată, eforturile consiliilor locale și a DGASPC Neamț de a sprijini și asista copiii și familiile acestora sunt consolidate de activitatea organizațiilor neguvernamentale comunitare. La nivelul județului Neamț sunt licențiate un număr de 18 servicii gestionate de către structuri private (ong-uri) în domeniul protecției copilului care oferă servicii unui număr maxim de 475 de copii/tineri dintre care în mediul rural își desfășoară activitatea un număr de 3 furnizori (2 servicii în localitatea Botesti de tip centre de zi pentru copii separați sau în risc de separare de familie și un serviciu în localitatea Tamaseni de tip centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială) care au capacitatea de a oferi servicii unui număr maxim de 72 persoane (12 copii din sistemul de protecție specială). Marea majoritate sunt organizații care acționează doar pe plan local și a căror capacitate de furnizare de servicii este destul de limitată. Deci, în concluzie, chiar dacă legislația în domeniul social permite ONG-urilor să se acrediteze ca furnizori de servicii sociale și să înființeze centre de zi pentru copii și tineri, în lipsa resurselor umane specializate și a resurselor financiare insuficiente, capacitatea acestora este foarte limitată și acolo unde există aceste servicii gestionate de ONG-uri se adresează unui număr foarte mic de beneficiari în comparație cu nevoile de suport.

Referitor la serviciile disponibile la nivel județean și comunitar, la nivelul județului Neamț, conform bazei de date a Ministerului Muncii și Protecției Sociale , sunt acreditați un număr 101 de furnizori de servicii sociale

conform legii si licentiate un numar de 129 servicii sociale dintre care 77 de servicii sociale gestionate de catre structuri specializate din cadrul/subordinea autorităților administrației Publice locale și autoritățile executive din unitățile administrativ-teritoriale organizate la nivel de comună, oraș, municipiu (doar 26 sunt in mediul rural) si 18 servicii gestionate de catre structuri private (3 in mediul rural), in general structuri subfinantate. Daca analizam capacitatea acestora de a oferi servicii vom constata faptul ca, marea majoritate sunt servicii adresate beneficiarilor din mediul urban si ca numarul total (maxim) de beneficiari la nivel judetean care pot primi servicii prin intermediul structurilor acreditate este de 1635 de persoane. Daca analizam strict pe problematica copilului aflat in risc de separare de familie constatam ca la nivel judetean capacitatea maxima a furnizorilor acreditati (publici sau privati) este foarte mica in comparatie cu numarul copiilor si tinerilor identificati la nivel judetean. In plus, analizand distributia geografica a acestor servicii dupa locatie, constatam ca in aceste servicii nu au capacitatea de a acoperi nevoile si altor comunitati vulnerabile din localitatile limitrofe. Asadar, clar este nevoie de infiintarea unui serviciu adresat copiilor si tinerilor in risc de separare de familie care sa aiba capacitatea de a oferi servicii atat in cadrul centrului cat si prin intermediul unei caravane mobile, de tip outreach comunitar.

Intrebarea 4- Cum comunica institutiile judetene si locale in procesul de luare a unei decizii care sa vina in sprijinul copilului ?

Din dicutiile purtate cu lucratorii in domeniul social si cu reprezentatii sectorului privat de servicii sociale care isi desfasoara activitatea in Judetul Neamt am constatat ca procesul de comunicare intre institutii este viciat din mai multe cauze, respectiv : 1- lipsa capacitatii DGASPC Neamt de a oferi servicii de asistenta tehnica si coordonare metodologica atat autoritatilor locale cat si furnizorilor privati de servicii sociale ; 2- lipsa evenimentelor de promoare a actiunilor de asistenta sociala cu focus pe prevenirea separarii copilului de familie si necesitatea sustinerii de programe care sa vizeze reintegrarea copilului in familie ; 3- Lipsa resurse financiare care sa permita organizarea se sesiuni de formare profesionala continua (cursuri de perfectionare a lucratorilor sociali) cu focus pe nevoia ca lucratorul social sa lucreze intr-o echipa multidisciplinara (vezi programul Ministerului Sanatatii in domeniul asistentei medicale comunitare) ; 4 – lipsa de resursa umana angajata la nivelul APL care sa cunoasca legislatia in domeniul asistentei sociale si protectiei copilului ; 5- Autosuficienta lucratorilor sociali de la nivel local care refuza procesul de instruire/perfectionare si care trateaza problema beneficiarilor doar din perspectiva asigurarii unui venit minim garantat, fara sa tina cont de riscurile la care sunt supusi copii si tinerii dependenti ; 6 – lipsa cunoasterii legislatiei in materie de asistenta sociala si protectia copilului de catre lucratorii sociali de la nivel comunitar.

In aceste conditii, cu sigranta ca procesul de comunicare este foarte complicat, in unele cazuri chiar inexistent, si clar este nevoie ca autoritatea judeteana sa investeasca in programe de preventie implementate la nivel local dar care sa vizeze si autoritatea locala ca beneficiar a unor programe de instruire, educare, informare si comunicare, realizarea de ghiduri metodologice de aplicare a legislatiei in beneficiul copilului. Consiliile locale și serviciile DGASPC trebuie să încerce în permanență să coopereze în asigurarea sprijinului și protecției copiilor și familiilor acestora.

Există cazuri în care nu este necesară întocmirea planului de servicii, fiind suficientă intervenția asistentului social de la nivel local, dar cel mai adesea este necesară întocmirea planului de servicii, care necesită implicarea altor organisme locale și resurse comunitare. În această situație, este important ca relațiile între organizațiile locale și comunitate să fie menținute și dezvoltate. Aceasta este responsabilitatea consiliului local. Legea nr. 272/2004 stabilește o modalitate de a realiza acest lucru prin constituirea de structuri comunitare consultative (Art. 103) care să cuprindă reprezentanți ai oamenilor de afaceri locali, preoți, profesori, doctori, consilieri locali

și ofițeri de poliție, precum și alți reprezentanți ai comunității care pot fi implicați. Rolul structurii comunitare este atât de a rezolva cazuri concrete cât și de a satisface nevoile generale ale comunității respective.

Dezvoltarea unei structuri comunitare consultative poate avea numeroase beneficii:

- a) Prin oferirea de sfaturi și sprijin pentru cazuri individuale;
- b) Prin facilitarea "deschiderii ușilor" către alte servicii și resurse;
- c) Prin rolul lor de ambasadori, creând un canal de comunicare cu comunitatea.

Dezvoltarea resurselor comunitare pentru ca mai multe familii să poată primi sprijinul de care au nevoie din partea comunității locale trebuie să fie obiectivul pe termen lung pentru ameliorarea situației copiilor al structurilor comunitare consultative. Există mult mai multe șanse de a realiza acest lucru dacă el este perceput ca un obiectiv comun al comunității, cu implicarea mai multor actori comunitari. Insa pentru realizarea acestui lucru trebuie ca cineva cu rol decizional de la nivel local sa constientizeze nevoia de a infiinta un astfel de grup si de a face demersurile necesare ca oamenii din comunitate sa doreasca si sa participe intr-un astfel de demers. Prin infiintarea unui astfel de grup consultativ, se poate rezolva inclusiv si problema legata de indiferenta oamenilor de a raporta cazurile de abuz indreptate catre copii si tineri dependenti.

Intrebarea 5 -Exista infrastructura disponibila pentru copiii expuși riscului de separare de familie? Specialistii cu atributii in domeniu, au capacitatea de a oferi servicii copiilor supusi riscului de separare de familie ?

Daca analizam raportul de activitate al DGASPC Neamt, aferent anului 2023, si daca luam in calcul lista Ministerului Muncii si Protectiei Sociale cu furnizorii acreditati de servicii sociale (publici si privati) precum si lista cu serviciile acreditate de asistenta sociala in domeniul protectiei copilului, constatam ca la nivelul judetului Neamt, reseaua reseaua umana cu atributii in asistenta sociala este alcatuita dintr-un numar de 671 persoane (474 persoane cu activitate in mediul urban si 197 persoane in mediul rural), dupa cum urmeaza : asistenti sociali cu studii de specialitate 426 persoane, tehnicieni in asistenta sociala (studii medii) 143 persoane, asistenti medicali comunitari 57 persoane, mediatori sanitari 7 persoane si alti 38 lucratori delegati de autoritatile locale sa desfasoare activitati si in domeniul asistentei sociale (mediatori scolau, referenti, inspectori, etc).

Luand in considerare faptul ca județul Neamt are in componenta un total de 81 de localități, dintre care 2 municipii (Piatra Neamț și Roman), 3 orașe (Târgu Neamț, Bicaz și Roznov), 78 de comune și 347 sate si tinand cont de faptul ca marea majoritate a lucratorilor cu atributii in asistenta sociala lucreaza in mediul urban, constatam un deficit urias de personal care sa acopere nevoile de asistenta sociala in mediul rural, cu focus pe comunitatile rurale din zonele albe (14 comune care numara un total de 11229 copii si tineri cu varsta cuprinsa intre 0-17 ani) care nu dispun de nici un fel de specialist care sa ofere serviciul in domeniu.

In plus, trebuie sa mentionam ca personalul din asistenta medicala comunitara (asistent medical comunitar si mediator sanitar) , care activeaza la nivel comunitar conform HG 324/2019 – normele metodologice de aplicare a legii asistentei medicale comunitare, nu are atributii directe in domeniul protectiei copilului. In fisele de post ale celor doua pozitii regasite in HG 324/2019 nu se regasesc activitati specifice protectiei copilului. Insa, din discutiile purtate cu reprezentatul Ministerului Sanatatii, responsabil de coordonarea programului de asistenta medicala comunitara, constatam ca, in localitatile in care exista un deficit de personal care sa lucreze in domeniul asistentei sociale, autoritatea locala a adaugat in fisa postului asistentului medical comunitar si

mediatorului sanitar atributii in domeniul asistentei sociale, fapt ce contravine legislatiei in vigoare in materie de asistenta sociala si asistenta medicala comunitara.

In concluzie, daca analizam numarul total al copiilor din judetul Neamt cu varsta cuprinsa intre 0-19 ani, respectiv 101042 dintre care un numar de 11229 copii si tineri care locuiesc in comunitati locale care nu dispun de nici un fel de specialist care sa ofere serviciul in domeniu protectiei copilului, si un numar de cca 26.000 de copii si tineri romi expusi riscului de excluziune sociala, raportat la numarul total al specialistilor angrenati in activitati de asistenta sociala, constatam un deficit foarte mare care sa acopere nevoile de asistenta sociala cu focus pe prevenirea separării copilului de familie sau, după caz, a reintegrării copilului in familie.

Totodata, infrastructura disponibila pentru copiii expusi riscului de separare de familie, este alcatuita si din servicii licentiate gestionate de autoritati locale/judetene sau organisme private. La nivelul judetului Neamt, conform bazei de date a Ministerului Muncii si Protectiei Sociale , sunt acreditate un numar 101 de furnizori de servicii sociale conform legii si licentiate un numar de 129 servicii sociale dintre care 77 de servicii sociale gestionate de catre structuri specializate din cadrul/subordinea autorităților administrației Publice locale și autoritățile executive din unitățile administrativ-teritoriale organizate la nivel de comună, oraș, municipiu (doar 26 sunt in mediul rural) si 18 servicii gestionate de catre structuri private (3 in mediul rural), in general structuri subfinantate. Dana analizam capacitatea acestora de a oferi servicii vom constata faptul ca, marea majoritate sunt servicii adresate beneficiarilor din mediul urban si ca numarul total (maxim) de beneficiari la nivel judetean care pot primi servicii prin intermediul structurilor acreditate este de 1635 de persoane, in contextul in care lipseste cu desavarsite un serviciul de outreach comunitar (identificarea copiilor in risc la nivel de comunitate locala) si numarul copiilor si tinerilor aflati in nevoie este semnificativ mai mare.

4.3. Concluzii finale si recomandari

Din punct de vedere al legislatiei in domeniul protectiei si apararii drepturilor copilului, Romania este aliniata la abordarile internationale si dispune de cadrul national necesar desfasurarii activitatilor, atata de catre autoritatile publice cat si de catre organismele private cu activitate in domeniul asistentei sociale. Cu toate acestea, dezvoltarea și diversificarea serviciilor de prevenire a separării copilului de familie necesită încă atenție și eforturi susținute, mai ales la nivelul comunităților rurale.

Prevenirea separării prin identificarea și combaterea riscurilor de separare prematură a copiilor de familia lor biologică este prevăzută în legislație. Conform HG nr. 691/2015, pentru a fundamenta activitățile de prevenire a separării copilului de familie la nivelul unității teritorial-administrative, SPAS-urile trebuie să identifice copiii aflați în situații de risc care impun acordarea de servicii și beneficii. Situațiile de risc în care se pot afla copiii trebuie identificate de SPAS-uri cel puțin cu privire la: situația economică a familiei; situația socială a familiei; starea de sănătate a membrilor familiei; nivelul de educație al membrilor familiei; condițiile de locuit ale familiei (inclusiv factori de mediu); existența unor comportamente la risc identificate în cadrul familiei. Riscul de separare ce trebuie prevenit se referă la situațiile în care familiile sunt expuse simultan la o multitudine de factori care pot contribui la separarea copilului de familie.

Chiar daca rapoartele de specialitate mentioneaza faptul ca in ultimii 15 ani, România a făcut progrese semnificative în ceea ce privește scăderea numărului de copii plasați în instituții prin dezvoltarea unor servicii alternative de tip familial si dezvoltarea de servicii care sa contribuie la reducerea riscurilor de parasire a copilului, in conditiile actuale in care in Romania, copii si tinerii dependenti , in special din mediul rural, traiesc in familii expuse riscului de excluziune sociala si saracie, nevoia de dezvoltare de servicii comunitare pentru

copii și familii în vederea prevenirii separării și în vederea susținerii reintegrării în familie a copiilor proveniți din sistemul de protecție specială, trebuie să fie o prioritate importantă pentru autoritățile competente.

Rapoartele de specialitate menționează la nivel național, cele mai frecvente cauze ale separării sunt legate de neglijare, abuz sau exploatare a copiilor sau cauze sociale, în special sărăcie și condiții de locuire precare, familii dezorganizate sau mame/părinți minori, împreună cu consumul excesiv de alcool sau alte substanțe și comportamentul promiscuu sau infracțional al adulților din familie. Prin urmare, în România, este esențială reducerea numărului de copii care intră în sistemul de protecție a copilului, iar în acest scop, serviciile de prevenire care oferă sprijin pentru consolidarea familiei trebuie să joace un rol cheie.

Cel puțin la nivelul reglementărilor în vigoare în România, activitățile/programele de prevenire a separării și sprijinire a familiei ar trebui să aibă în vedere întregul complex de factori care pot cauza separarea copilului de familie. Prevenirea se referă la toate activitățile/acțiunile ce trebuie întreprinse înainte ca separarea să aibă loc, adică trebuie desfășurate când copilul trăiește alături de familia sa, în comunitate. Prin urmare, rolul principal de prevenire revine instituțiilor din comunitate. SPAS-ul este principalul responsabil pentru identificarea, evaluarea, elaborarea unui plan de servicii de prevenire și monitorizarea implementării acestui plan, pentru fiecare copil/familie cu copii aflat într-o situație de risc. Însă implementarea efectivă a planului de servicii de prevenire nu poate fi realizată doar de către SPAS. Cel mai adesea, celelalte instituții locale – de la serviciile sociale existente la școală, medic, structura comunitară consultativă, preot și până la ONG-uri sau grupuri informale de suport – trebuie să se implice activ pentru ca implementarea planului de servicii să fie eficientă, iar separarea copilului de familie să fie prevenită.

La nivelul județului Neamț, conform rapoartelor realizate de DGASPC Neamț, putem constata o serie de eforturi realizate de către instituțiile de specialitate și profesioniștii din domeniul asistenței sociale în domeniul prevenirii separării copilului de familie și în vederea susținerii reintegrării în familie a copiilor proveniți din sistemul de protecție specială. Însa, ținând cont de faptul că există o serie de factori care afectează activitatea de identificare a copiilor și tinerilor aflați în risc de parasire și luând în considerare numărul copiilor și tinerilor din mediul rural expuși riscului de excluziune socială, cu siguranță că este nevoie de dezvoltarea de servicii comunitare care să contribuie la intensificarea eforturilor autorităților locale și județene în procesul de prevenire a separării copilului de familie și intrajutorare a familiilor aflate în dificultate.

Documentele de specialitate și statisticile oficiale scot în evidență faptul că, în județul Neamț, copii și tinerii dependenți sunt în risc crescut de sărăcie, comparativ cu media națională. Comparativ cu media națională (27,0) pentru copii 0-19 ani, înregistrată în 2022, la nivelul județului Neamț pentru aceeași perioadă este înregistrată valoarea de 29,6, valoare ce scoate în evidență necesitatea de a interveni și de a implementa o serie de măsuri care să vină în sprijinul copiilor și tinerilor din județul Neamț necesare combaterii riscului de excluziune socială, promovării incluziunii sociale și creșterii calității vieții.

Dacă analizăm în comparație cu datele statistice oficiale înregistrate la nivelul județului Neamț, constatăm că un procent de 10,87% (5099 copii din total de 46866) dintre copii cu vârstele cuprinse 0-9 ani și 11,28% (6130 copii din total de 54329) dintre copii și tinerii cu vârstele cuprinse între 10-19 ani, sunt în risc major de separare de familie datorită lipsei totale a serviciilor comunitare esențiale pentru prevenirea separării copilului de familie. Datele prezentate în studiu scoate în evidență faptul că nivelul de trai în rândul respondenților din comunitățile sursă este la limita subzistenței, locuitorii romi și peste jumătate dintre respondenții neromi fac eforturi pentru a-și asigura necesarul de trai de zi cu zi.

Sărăcia, veniturile insuficiente ale familiei si conditiile de locuit precare sunt unii dintre cei mai importanti factorii menționati atat de specialistii in domeniu (asistent social) cat si de catre membrii familiei pentru a explica separarea copilului de familie.

Datorita situatiei financiare precare cu care se confrunta multe familii expuse riscului de excluziune sociala din judetul Neamt (in special in mediul rural), parintii sunt de multe ori nevoiti sa isi negligeze copii, sa ii abandoneze temporar (lasati in grija apropiatilor) sau sa ii exploateze, de multe ori copii fiind victimele diferitelor forme de abuz (emotional, fizic), inclusiv trafic si abuzuri sexuale.

Clar ca este nevoie ca aceste situatii sa fie identificate imediat si comportamentele parintilor sau abuzatorilor sa fie sanctionate in conformitate cu legislatia in vigoare. Totodata, este necesară dezvoltarea serviciilor de evaluare și consiliere psihologică, precum și a serviciilor specializate pentru victimele violenței si a traficului, ținând cont că zilnic copiii din comunitatile sursa se confrunta cu diferite forme de abuz care le afecteaza procesul de dezvoltare. Cazurile în care copiii sunt victime ale diferitelor forme de abuz, trafic si in special abuzuri sexuale ar trebui definite ca prioritate pentru toate institutiile locale cu atributii in domeniul. Este necesară prioritizarea introducerii de proceduri interinstituționale care să permită intervenții rapide și coerente care să asigure protecția copilului față de abuzator. Este necesar ca hotărârea judecătorească să țină cont de recomandările specialiștilor în protecția copilului ca parte a procedurii interinstituționale privind protecția copilului pentru a evita reîntoarcerea victimei în mediul abuziv/ la abuzator. Investigarea cazurilor de abuz trebuie să țină cont de opinia copilului și să instaureze măsuri care să asigure protecția copilului.

Este vitală intervenția și asigurarea serviciilor furnizate părinților/familiei și copilului, în comunitate, înainte de separarea pe motiv de neglijare/ abuz. În acest sens, identificarea precoce și intervenția timpurie, înainte ca situațiile de risc să se acutizeze și să fie constatate, sunt cheie pentru a preveni separarea copilului de familie.

După cum este prevăzut în legea 272/2004 este clar că responsabilitatea primară în îngrijirea copilului aparține părinților săi, dar toți părinții au uneori nevoie de sprijin și ajutor. Recunoscând acest lucru, Consiliul local, împreună cu alte instituții locale și cu profesioniști cum ar fi medicii, profesorii, preoții și polițiștii, trebuie să acționeze pentru a crea cel mai bun mediu posibil în care părinții să-și exercite rolul lor vital. De asemenea, Consiliul local trebuie să fie gata să ofere consiliere și asistență suplimentară familiilor, atunci când acestea au nevoie. Insa in conditiile in care la nivelul judetului Neamt, multe dintre autoritatile locale, in lipsa de personal de specialitate, nu au capacitatea de a acredita servicii de asistenta sociala, consiliul local este pus in imposibilitatea de a oferi servicii de specialitate membrilor comunitatii, singura solutie, in cazul in care identifica o situatie de abuz impotriva copilului, fiind aceea de a delega responsabilitatea catre alte organisme competente (DGASPC, Politie, etc).

Analizand numarul total al copiilor din judetul Neamt cu varsta cuprinsa intre 0-19 ani, respectiv 101042 dintre care un numar de 11229 copii si tineri care locuiesc in comunitati locale care nu dispun de nici un fel de specialist care sa ofere serviciul in domeniu protectiei copilului, si un numar de cca 26.000 de copii si tineri romi expusi riscului de excluziune sociala, raportat la numarul total al specialistilor angrenati in activitati de asistenta sociala⁴⁸, constatam un deficit foarte mare care sa acopere nevoile de asistenta sociala cu focus pe prevenirea separării copilului de familie sau, după caz, a reintegrării copilului in familie.

Un aspect important analizat in cadrul acestui proiect de cercetare il reprezinta riscul de abandon al copiilor in comunitatile cu romi din judetul Neamt. Numarul oficial al copiilor si tinerilor romi contorizat de INS in baza de date realizata la ultimul recensamat oficial (2021) nu reflecta realitatea din teren, expertii romi de la nivel judetean mentionand un numar mult mai mare de etnici romi, implicit numar de copii romi, respectiv cca 26% din totalul copiilor vulnerabili, supusi riscului excluziunii sociale si abandonului familial. Din analiza documentelor realizate de Biroul Judetean pentru Romi, constatam ca, in decembrie 2023, la nivelul judetului Neamt, cca 26.000 de copii si tineri romi (0-19 ani) erau numarati ca fiind in risc major de excluziune sociala si

⁴⁸ 671 specialisti (474 in mediul urban si 197 in mediul rural)

risc de abandon al familie, peste 60% dintre acestia avand domiciliul in mediul rural, in localitati marginalizate cu acces limitat la infrastructura si resursele sistemului de protectie sociala.

Situatiile prezentate mai sus pot constitui un argument solid in procesul de fundamentare a unor programe sau proiecte care vizeaza infiintarea de servicii comunitare pentru copii și familii (rome si nerome) în vederea prevenirii separării și în vederea susținerii reintegrării în familie a copiilor proveniți din sistemul de protectie specială.

Avand in vedere rezultate obtinute in prezentul program de cercetare si luand in considerare strategia națională pentru protecția și promovarea drepturilor copilului 2023-2027 “Copii protejați, România sigură” care își propune să asigure cu implicarea copiilor, realizarea efectivă a drepturilor lor, inclusiv a celor mai vulnerabili, în toate domeniile vieții, prin asigurarea deplină a accesului la servicii publice de calitate, reducerea disparităților dintre copiii la risc de sărăcie și/sau excluziune socială și ceilalți copii din judetul Neamt trebuie sa fie un deziderat al tuturor actorilor sociali (publici si privati) implicati in programe de prevenire si protectie a drepturilor copilului.

Acest deziderat il regasim si in prioritatile Programului Incluziune si Demnitate Sociala 2021 – 2027 care prin Prioritatea 5 vizează implementarea de măsuri la nivel național care contribuie la reducerea depriverii materiale care afectează copiii (inclusiv prin sprijinirea familiilor monoparentale), la reducerea riscului de separare a copilului de familie precum și la dezvoltarea de servicii specializate pentru copii.

4.4. Recomandari

Avand in vedere intrebarile de cercetare si concluziile rezultate in urma implementarii programului de cercetare, in vederea reducerii disparităților dintre copiii la risc de sărăcie și/sau excluziune socială și ceilalți copii din judetul Neamt si pentru a contribui la prevenirea separării copiilor de familie și în vederea susținerii reintegrării în familie a copiilor proveniți din sistemul de protectie specială, se recomanda implementarea urmatoarelor actiuni :

- Infiintarea unui serviciu social la nivel judetean care, cu sustinerea DGASPC Neamt si prin intermediul unor echipe multidisciplinare mobile, sa ofere servicii specializate la nivel comunitar tuturor membrilor comunitatilor vulnerabile de la nivel judetean, in special in mediul rural, cu focus pe localitatile care nu dispun de servicii esențiale pentru prevenirea separării copilului de familie, nu au nici centre de zi și nici un specialist de tipul: asistent social, tehnician de asistență socială, AMC, mediator sanitar, mediator școlar sau consilier școlar. (harta zonelor albe)
- Avand in vedere cele doua categorii de grup tinta (copii și familii în vederea prevenirii separării și copii proveniți din sistemul de protectie specială în vederea susținerii reintegrării în familie), serviciul social ce va fi infiintat trebuie sa fie gestionat de un furnizor privat de servicii sociale, acreditat, in parteneriat cu DGASPC Neamt, sustinuti de catre autoritatile locale in baza unor protocoale de colaborare. In acest fel, furnizorul de servicii sociale privat va fi responsabil alaturi de autoritatile locale de procesul de identificare si oferire de suport copii aflați în risc de separare de familie iar DGASPC va fi responsabil de identificarea si oferirea de servicii specializare copii din sistemul de protecție specială.
- In implementarea actiunilor, serviciul social ce va fi infiintat, va avea in vedere ca măsurile de sprijin destinate copiilor din grupul țintă sa fie implementate prin aplicarea metodei managementului de caz și sa fie acordate în baza Planului de servicii sau, după caz a Planului individualizat de protectie, elaborat în condițiile legii. Pentru asigurarea succesului intervenției, măsurile de sprijin vor viza atât copilul cât și familia acestuia.

- Pentru a participa la dezvoltarea bazei de date naționale cu copii care beneficiază de sprijin, furnizorul responsabil de gestionarea serviciului social nou înființat va avea în vedere ca toți copiii aflați în risc de separare de familie identificați la nivelul județului Neamț să fie înregistrați în Observatorul național al copilului.
- Măsurile de sprijin oferite de serviciul social nou înființat copiilor/tinerilor identificați și sprijiniți trebuie să conțin următoarele elemente: a fost înscris în sistemul de educație formală sau non-formală sau, după caz, într-o formă de pregătire profesională, pe care le-a frecventat constant; a dobândit o calificare; a înregistrat progres în ceea ce privește rezultatele învățării; și-a îmbunătățit capacitatea de a realiza o activitate motrică, cognitivă sau de a adopta un comportament dezirabil, potrivit vârstei; și-a îmbunătățit abilitățile de învățare; și-a îmbunătățit abilitățile de adaptare la o viață independentă, potrivit vârstei; este menținut în familie; are părinți sau, după caz, reprezentanți legali care și-au îmbunătățit capacitatea de a satisface nevoile zilnice de trai ale familiei (hrană, îmbrăcăminte, igienă personală, condițiile de locuit); are părinți sau, după caz, reprezentanți legali care și-au diminuat dependența față de ajutorul acordat de stat sau de comunitate; alte situații, în care se evidențiază o evoluție favorabilă a copilului și familiei acestuia față de momentul intrării în operațiune.
- Măsurile sprijinite de noul serviciu de asistență înființat trebuie să vizeze obligatoriu următoarele acțiuni:
 - Susținerea reintegrării copiilor din sistemul de protecție specială în familie, prin:
 - a) Consiliere și suport psihologic pentru copii și familie;
 - b) Suport pentru activitățile cotidiene și, după caz, pentru incluziune școlară sau socio-profesională;
 - c) Acompanierea familiei care are copil/copii în sistemul de protecție specială în vederea susținerii reintegrării acestuia/acestora, inclusiv măsuri de sprijin material în vederea eliminării factorilor economici care ar putea să afecteze reintegrarea în familie.
 - Reducerea numărului intrărilor în sistemul de protecție socială pentru copiii care provin din familii care trăiesc în sărăcie și nu pot să răspundă nevoilor copiilor lor, prin următoarele acțiuni:
 - a) Identificare, evaluare și intervenție pentru copiii aflați la risc de separare;
 - b) Acompanierea familiei aflate într-o situație de vulnerabilitate, în vederea creșterii și îngrijirii propriilor copii, inclusiv măsuri de sprijin material în vederea eliminării factorilor economici care ar putea să afecteze menținerea în familie;
 - c) Consiliere și suport psihologic pentru copii și familiile acestora;
 - d) Suport pentru activitățile cotidiene și, după caz, pentru incluziune școlară sau socio-profesională.
- Având în vedere situația vulnerabilă a copiilor proveniți din familii de etnie romă, serviciul social nou înființat trebuie să se adreseze cu precădere acestui segment de grup țintă (copii și tineri romi dependenți) precum și familiilor lor. În plus, pentru a avea un avantaj în relația de comunicare cu părinții copiilor romi aflați în risc de separare, se recomandă angajarea în echipa multidisciplinară mobilă experți romi, cunoscători ai tradițiilor și culturii romilor din localitățile de intervenție, inclusiv cunoscători ai limbii Române. Având în vedere necesitatea înregistrării acestora în Observatorul național al copilului, trebuie avută în vedere legislația în domeniul protecției copilului, nediscriminării și protejării datelor cu caracter personal. Asumarea apartenenței etnice de către beneficiari poate să constituie o problemă atunci când este vorba de raportarea indicatorilor.
- În livrarea serviciilor noi înființate trebuie să se țină cont de următoarele principii și teme orizontale : și temelor orizontale, respectiv : Egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați și integrarea

perspectivei de gen ; Nediscriminarea și prevenirea oricărei forme de discriminare ; Accesibilitatea pentru persoanele cu dizabilități ; Dezvoltarea durabilă.

- Principalele categorii de beneficiari ai noului serviciu social trebuie să îndeplinească următoarele condiții :

Copii care trăiesc în sărăcie la risc de separare de familie:

- nu au împlinit vârsta de 18 ani la data intrării în operațiune;
- provin dintr-o familie care se confruntă cu una sau mai multe din următoarele:
 - a) situația economică și condițiile de locuit precare existente în mediul său familial și/sau în comunitate, respectiv situație de risc de sărăcie monetară sau sărăcie extremă;
 - b) starea de sănătate precară a unuia sau a mai multor membri ai familiei, inclusiv dizabilitatea acestora;
 - c) mediul abuziv, violent existent în familie și comportamentele la risc care pot afecta negativ relațiile dintre adulți, copii și dintre adulți și copii;
- se află în anumite situații de vulnerabilitate, cum ar fi comportamentul delincvent, părăsirea repetată a domiciliului, consumul de alcool și de droguri, tentativă de suicid și abandonul școlar, chiar dacă familia care se ocupă de creșterea și îngrijirea lui;
- au domiciliul/reședința în regiunea de dezvoltare vizată de proiect.

Copii din sistemul de protecție specială:

- nu au împlinit vârsta de 18 ani la data intrării în operațiune;
- au instituită o măsură de protecție specială în conformitate cu prevederile Legii 272/2004 , republicată, cu modificările și completările ulterioare
- au domiciliu/reședința în regiunea de dezvoltare vizată de proiect
- Având în vedere faptul că noul serviciu înființat trebuie să țină cont de faptul că beneficiarii provin din familii expuse riscului de excluziune socială și se confruntă cu un grad ridicat de sărăcie și ținând cont de dezideratul strategiilor naționale ce au ca obiectiv general combaterea sărăciei în rândul copiilor, în procesul de livrare a serviciilor, personalul trebuie să țină cont de necesitatea ca planul de servicii cât și planul individualizat de protecție trebuie să stabilească serviciile concrete și individualizate de sprijin la nivel de copil pentru cel puțin 12 luni.
- Activitatea de identificare, evaluare a copiilor aflați în situație de risc de separare de familie și a copiilor pentru care a fost instituită o măsură de protecție specială și care pot fi reintegrați în familie, inclusiv elaborarea Planului de servicii sau, după caz, a Planului individualizat de protecție, furnizarea serviciilor de sprijin destinate copiilor în vederea prevenirii riscului de separare de familie, furnizarea serviciilor de sprijin destinate copiilor din sistemul de protecție specială în vederea reintegrării în familie și implementarea de măsuri de acompaniere a familiei în vederea creșterii și îngrijirii propriilor copii sau după caz a celor reintegrați în familie trebuie să fie activități de bază în cadrul noului serviciu înființat.
- Întregul pachet de sprijin oferit de noul serviciu social înființat se va baza pe implementarea de servicii sociale cu respectarea prevederilor legale privind acreditarea și licențierea serviciilor sociale. În acest sens toate măsurile de sprijin vor fi implementate exclusiv pe baza de servicii sociale licențiate în conformitate cu normele metodologice ale Ministerului Muncii și Protecției Sociale respectiv:
 - 8891CZ-C-II – Centre de zi pentru copii aflați în situație de risc de separare de părinți
 - 8891CZ-C-III Centre de zi de recuperare pentru copii cu dizabilități;
 - 8899CZ-F-I Centre de zi pentru consiliere și sprijin pentru părinți și copii

Combaterea sărăciei și excluziunii sociale, în special combaterea saraciei în rândul copiilor, necesită o abordare sustenabilă oferită prin intermediul unor servicii specializate și bazate pe o colaborare inter-instituțională, integrată. Pentru a contribui la reducerea disparităților dintre copii la risc de sărăcie și/sau excluziune socială și ceilalți copii și pentru a contribui la prevenirea separării copilului de familie, este esențială creșterea capacității factorilor responsabili de evaluare precisă a necesităților la toate nivelurile și coordonarea serviciilor sociale, a serviciilor de ocupare a forței de muncă și a serviciilor de sănătate, pentru a aborda integrat problematica familiilor aflate în risc de excluziune socială. Astfel, această abordare a sărăciei și excluziunii sociale se bazează pe conceptul de furnizare de servicii integrate și pe asigurarea faptului că diferitele programe și intervenții sunt armonizate și aliniate de către serviciile locale, atât la nivel de individ, cât și la nivelul comunității.

Material realizat de asociația Sastipen-Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate, necesar în procesul de fundamentare a unei cereri de finanțare în cadrul apelului de proiecte "Servicii comunitare pentru copii și familii în vederea prevenirii separării și în vederea susținerii reintegrării în familie a copiilor proveniți din sistemul de protecție specială", program "Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021 – 2027", prioritate: P05. Reducerea disparităților dintre copii la risc de sărăcie și/sau excluziune socială și ceilalți copii, obiectiv specific: ESO4.11. Lărgirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și la prețuri accesibile, inclusiv servicii care promovează accesul la locuințe și îngrijire orientată către persoane, inclusiv asistență medicală Modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială, acordând o atenție deosebită copiilor și grupurilor defavorizate Îmbunătățirea accesibilității, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități, precum și a eficacității și rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung (FSE+).

-IULIE 2024-

Bibliografie

Consiliul Județean Neamț, «*Strategia de dezvoltare a județului Neamț 2022-2030* »

Federația Organizațiilor Neguvernamentale pentru Servicii Sociale, «*Studiu privind capacitatea ONG-urilor din România în furnizarea serviciilor sociale versus disponibilitatea de contractare a autorităților locale și județene* », 2016

Banca Mondială, studiu « *Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabile* », iulie 2022

Sastipen, *Studiu « Asistenta medicală comunitară pentru populația vulnerabilă din mediul rural »*, mai 2021

INS-Direcția Națională de Statistică Neamț, *Anuarul statistic al județului Neamț-2023*

INS-Dimensiuni ale incluziunii sociale în România, 2022

DGASPC Neamț, *Raport de activitate*, 2023

Banca Mondială, ANPDC, Unicef, *Studiu Copii din sistemul de protecție a copilului*, 2014

Ministerul Muncii și Protecției Sociale, *Studiu instrument de monitorizare și evaluare a stadiului asigurării tranziției de la îngrijirea în instituții la îngrijirea în comunitate*, 2020.

Surse internet :

https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/dimensiuni_ale_incluziunii_sociale_in_romania_2022.pdf,

https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/dimensiuni_ale_incluziunii_sociale_in_romania_2022.pdf,

<https://populatia.ro/populatie-judetul-neamt/>

<https://populatia.ro/populatie-comuna-ruginoasa-judetul-neamt/>

<https://dgaspcneamt.ro/wp-content/uploads/2024/02/Raport-final-DGASPC-2023.pdf>

[https://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/2014-domenii/familie/politici-familiale-incluziune-%C8%99i-](https://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/2014-domenii/familie/politici-familiale-incluziune-%C8%99i-asisten%C8%9B%C4%83-social%C4%83/acreditare-furnizori-%C8%99i-servicii-sociale/4848-2017-04-18-acreditare-3)

[asisten%C8%9B%C4%83-social%C4%83/acreditare-furnizori-%C8%99i-servicii-sociale/4848-2017-04-18-acreditare-3](https://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/2014-domenii/familie/politici-familiale-incluziune-%C8%99i-asisten%C8%9B%C4%83-social%C4%83/acreditare-furnizori-%C8%99i-servicii-sociale/4848-2017-04-18-acreditare-3)

https://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/11062024_Servicii_Sociale_licentiate_1.pdf

<https://www.recensamanromania.ro/rezultate-rpl-2021/rezultate-definitive/>

<https://copii.gov.ro/1/date-statistice-copii-si-adoptii/>

Legislație națională și europeană

Reglementări europene:

- Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize;
- Regulamentul (UE) 2021/1057 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de instituire a Fondului social european Plus (FSE+) și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1296/2013;

- Comunicare a Comisiei C(2021) 1054 final din 12 februarie 2021. Orientări tehnice privind aplicarea principiului de „a nu prejudicial în mod semnificativ” în temeiul Regulamentului privind Mecanismul de redresare și reziliență;
- Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (2016/C 202/02);
- Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități adoptată la 13 decembrie 2006 de către Adunarea Generală a ONU;
- Regulamentul (UE) 852/2020 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 iunie 2020 privind instituirea unui cadru care să faciliteze investițiile durabile și de modificare a Regulamentului (UE) 2019/2088;
- Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor);
- Comunicarea Comisiei Orientări tehnice privind aplicarea principiului de „a nu prejudicia în mod semnificativ” în temeiul Regulamentului privind Mecanismul de redresare și reziliență (2021/C 58/01).
- Recomandarea (UE) 2021/1004 a Consiliului din 14 iunie 2021 de instituire a unei Garanții europene pentru copii

Reglementări naționale:

- Legea asistenței sociale nr. 292/2011, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- Legea nr. 156/2023 privind organizarea activității de prevenire a separării copilului de familie, cu modificările ulterioare
- Legea nr. 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale, cu modificările și completările ulterioare;
- Hotărârea Guvernului nr. 118/2014 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale, cu modificările și completările ulterioare;
- Hotărârea Guvernului nr. 867/2015 pentru aprobarea Nomenclatorului serviciilor sociale, precum și a regulamentelor-cadru de organizare și funcționare a serviciilor sociale, cu modificările și completările ulterioare;
- Hotărârea Guvernului nr. 797/2017 pentru aprobarea regulamentelor-cadru de organizare și funcționare ale serviciilor publice de asistență socială și a structurii orientative de personal;
- Ordinul secretarului de stat al Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului nr. 286/2006 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea Planului de servicii și a Normelor metodologice privind întocmirea Planului individualizat de protecție;
- Hotărârea Guvernului nr. 691 din 19 august 2015 pentru aprobarea Procedurii de monitorizare a modului de creștere și îngrijire a copilului cu părinți plecați la muncă în străinătate și a serviciilor de care aceștia pot beneficia, precum și pentru aprobarea Metodologiei de lucru privind colaborarea dintre direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului și serviciile publice de asistență socială și a modelului standard al documentelor elaborate de către acestea;
- Ordonanța de urgență nr. 133 din 17 decembrie 2021 privind gestionarea financiară a fondurilor europene pentru perioada de programare 2021-2027 alocate României din Fondul european de

- dezvoltare regională, Fondul de coeziune, Fondul social european Plus, Fondul pentru o tranziție justă, cu modificările și completările ulterioare;
- Ordonanța de urgență nr. 23 din 12 aprilie 2023 privind instituirea unor măsuri de simplificare și digitalizare pentru gestionarea fondurilor europene aferente Politicii de coeziune 2021-2027;
 - Ordonanța de Urgență nr. 66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora, cu modificările și completările ulterioare;
 - Hotărârea Guvernului nr. 875/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora, cu modificările și completările ulterioare;
 - Hotărârea Guvernului nr. 440/2022 pentru aprobarea Strategiei naționale privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2022—2027;
 - Hotărârea Guvernului nr. 829/2022 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 133/2021 privind gestionarea financiară a fondurilor europene pentru perioada de programare 2021-2027 alocate României din Fondul european de dezvoltare regională, Fondul de coeziune, Fondul social european Plus, Fondul pentru o tranziție justă, cu modificările și completările ulterioare;
 - Hotărârea Guvernului nr. 873/2022 pentru stabilirea cadrului legal privind eligibilitatea cheltuielilor efectuate de beneficiari în cadrul operațiunilor finanțate în perioada de programare 2021-2027 prin Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune și Fondul pentru o tranziție justă;
 - Hotărârea Guvernului nr. 490/2022 pentru aprobarea Strategiei naționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități "O Românie echitabilă" 2022 - 2027;
 - Hotărârea Guvernului nr. 1.547 din 19 decembrie 2022 pentru aprobarea Strategiei naționale privind promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și prevenirea și combaterea violenței domestice pentru perioada 2022-2027;
 - Hotărârea Guvernului nr. 969/2023 privind aprobarea Strategiei naționale pentru protecția și promovarea drepturilor copilului "Copii protejați, România sigură" 2023-2027
 - Programul Incluziune și Demnitate Socială, aprobat prin Decizia de punere în aplicare a comisiei nr. C(2022) 9635 final din 14.12.2022 de aprobare a programului "Incluziune și Demnitate Socială" pentru sprijin din partea Fondului european de dezvoltare regională și Fondului social european Plus în cadrul obiectivului „Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică” din România / CCI 2021RO05FFPR001).
 - Ordinul ministrului muncii și justiției sociale nr. 27/2019 privind aprobarea standardelor minime de calitate pentru serviciile sociale de zi destinate copiilor

Anexe – Instrumente culegere date

Proiectul de cercetare este realizat de asociația Sastipen-Centrul Romilor pentru Politici de Sănătate, iar rezultatele vor fi folosite în procesul de fundamentare a unei cereri de finanțare în cadrul apelului de proiecte "Servicii comunitare pentru copii și familii în vederea prevenirii separării și în vederea susținerii reintegrării în familie a copiilor proveniți din sistemul de protecție specială", program "Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021 – 2027", prioritate: P05.

Chestionar respondenți comunități sursa

Buna ziua, mă numesc..... și realizez o cercetare cu privire la situația copiilor și tinerilor din comunitatea dvs. pentru a identifica care sunt cauzele care determină separarea copiilor de familie. Dacă sunteți de acord să ne răspundeți la întrebări, sperăm să nu vă răpim mai mult de 20 de minute. Răspunsurile pe care le vom obține nu le vom comunica nimănui în această formă. Ne interesează doar numărarea persoanelor care au o părere sau alta. Vă facem precizarea că toate datele furnizate de acest studiu sunt strict confidențiale. Dacă sunteți de acord să ne răspundeți la întrebări, sperăm să nu vă răpim mai mult de 20 de minute. Vă mulțumesc!

SELECȚIA RESPONDENTULUI

1. JUDEȚ: _____ 2. LOCALITATE/COMUNĂ: _____ 3. SAT: _____

4. NUME COMUNITATE: _____ 5. ADRESA _____

6. GENUL RESPONDENTULUI 1. Bărbat 2. Femeie 7. Vârsta. Ce vârstă aveți? (în ani împliniți) | ____ | ani

8. CARE ESTE APARTENENȚA ETNICĂ? 1. Roman 2. Maghiar 3. Rom (dacă da sari la 9) 4. Altceva 5. NS/NR.

9. NEAM (ÎNCERCUIȚI CIFRA CORESPUNZĂTOARE)

1. ROM (NEDIFERENȚIAT PE RAMURI)	11. URȘARI	21. PIEPTANARI
2. COCALARI	12. LAIESI	22. FULGARI
3. DE VATRA, VATRASI	13. CARAMIDARI	23. COSTOVAR
4. LAUTARI	14. GABORI	24. TISMANARI
5. FLORARI BOLDEENI TEISANI	15. CALDARARI	26. RACARI
6. BIDINARI	16. TURCI, TATARI	27. GEAMBASI
7. CIURARI	17. CIUBOTARI	28. CEANARI
8. SPOITORI	18. NOMAZI	29. EVITA SA DECLARE CA SUNT ROMI (ASIMILATI)
9. ARGINTARI	19. ZLATARI	30. EVITA SA DECLARE CA SUNT ROMI (MAGHIARIAZATI)
10. RUDARI, LINGURARI	20. DE MATASE	

10. Care este ultima școală absolvită de dvs.? ÎNCERCUIȚI CIFRA CORESPUNZĂTOARE

1. Fără școală	6. Liceu
2. Școală primară (4 clase)	7. Școală post-liceală (inclusiv colegiu) sau de maiștri
3. Gimnaziu (8 clase)	8. Studii superioare / facultate
4. 10 clase	9. NS/NR
5. Școală profesională ori de meserii	

11. În prezent dvs. sunteți: ÎNCERCUIȚI CIFRA CORESPUNZĂTOARE

1. angajat	4. șomer
2. casnic	5. agricultor
3. student, elev	6. în căutarea unui loc de muncă

12. Care sunt principalele surse de venit pe care le aveți în prezent (alegere multiplă)? ÎNCERCUIȚI CIFRA/CIFRELE CORESPUNZĂTOARE

1. Ajutor de șomaj	5. Bani trimiși de la rude din străinătate
2. Venit minim garantat	6. Venituri din vânzarea produselor agricole
3. Alocații copii	7. Venituri din activități neagricole
4. Munca cu ziua	8. Alte surse. Care?.....
	9. Nu știu, nu răspund (răspuns spontan!)

13. Cum ați caracteriza veniturile gospodăriei dvs.? ÎNCERCUIȚI CIFRA CORESPUNZĂTOARE

1. Nu ajung nici pentru strictul necesar	4. Permite să aveți tot ce vă trebuie, fără să vă restrângeți de la ceva
2. Ajung numai pentru strictul necesar	
3. Banii sunt suficienți pentru ceea ce ne trebuie și putem face economii	5. Nu știu, nu pot răspunde

14. Cum își rezolvă în general problemele oamenii din localitatea dvs.?

1. Cu ajutorul autorităților locale	4. Cu ajutorul liderului local
2. Cu ajutorul rudelor și prietenilor	5. Cu ajutorul lucrătorilor romi (ONG, Mediatori, experți romi, s.a.)
3. Singuri	6. Nu știu, nu pot răspunde

EDUCATIE SI DREPTURILE COPILULUI

15. Aveti copii de vârstă școlară neînscrși în sistemul de învățământ? 1. DA (TRECI LA 16) 2. NU (TRECI LA 17) 3. NS/NR

16. Care este motivul pentru care copiii nu sunt înscriși la școală?

.....

17. Aveți copii care au abandonat școala? 1. DA (TRECI LA 18) 2. NU (TRECI LA 19) 3. NS/NR

18. Care este motivul pentru care copiii au abandonat școala?

.....

19. Dvs. sau cineva din familie aveti copii care beneficiaza de masuri de protectie a copilului? 1. DA 2. NU (TRECI LA 20) 3. NS/NR

20. Care este motivul pentru care ati apelat la serviciile de protectie a copilului ?

.....

21. Ce parere aveti despre educație, în general?

1. Școala nu îți dă de mâncare	4. Nu am încredere în sistemul de educație
2. Școala este o pierdere de timp.	5. Școala e bună, cât de cât.
3. Școala este bună doar cât să înveți să scrii și să citești	6. Educația este cea mai mare avere.

22. Cum sunt tratați copiii la școală/gradiniță?

1. La fel ca și ceilalți copii/nu se fac diferențe la școală.
2. Diferit/copiii noștri sunt discriminați la școală.
3. Segregare școala/copii noștri învață în clase numai cu romi.
4. Profesorii se comportă diferit cu copiii romi însa nu afișează în public
5. Nu știu/Nu răspund.

23. La școala copii beneficiaza de consiliere școlară? 1. DA 2. NU (TRECI LA 24) 3. NS/NR

24. Care sunt motivele pentru care copii nu beneficiaza de servicii de consiliere școlară?

.....

25. Credeți că este important pentru copilul dvs sa beneficieze în cadrul școlii de servicii de consiliere? 1. DA 2. NU (TRECI LA 26) 3. NS/NR

26. Puteti sa ne spuneti cum inflenteaza școala dezvoltarea personala a copilului si cum promoveaza drepturile copilului?

.....

27. Considerați că este important pentru copilul dvs sa isi cunoasca drepturile? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

OCUPARE SI SITUATIA VENITURILOR

28. Care este în prezent ocupația dvs de bază?

29. La nivelul localității sunt angajatori care au nevoie de forță de muncă? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

30. Care sunt meseriile solicitate la nivel local de către angajatori?

31. Aveți pregătirea necesară să ocupați un loc de muncă la un astfel de angajator? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

32. Doriți să efectuați un curs de formare profesională în aceste domenii? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

33. Aveți studiile necesare să participați la un curs de formare profesională în aceste domenii? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

34. Doriți să participați la o formă de învățământ formal de completare a studiilor? 1. DA 2. NU (Treci la 35) 3. NS/NR

35. Care sunt motivele care va impiedica sa participati la o forma de educatie de completare a studiilor?

36. In comunitatea dvs se practica meseriilor traditionale ale romilor? 1. DA (treci la 37) 2. NU 3. NS/NR

37. Care sunt acestea?

38. Dvs.practicati o astfel de meserie? 1. DA (treceti la 39) 2. NU 3. NS/NR

39. Care este forma prin care valorificati acesta meserie?

1. Prin intermediul unei firme la care sunt actionar
2. Prin intermediul unei asociatii mestesugaresti
3. Vand produsele fara forme legale
4. Am PFA sau Intreprindere individuala si merg la targuri
5. NS/NR

40. Sunteti implicat in activitati agricole? 1. DA (treci la 41) 2. NU 3. NS/NR

41. Ce tip de activitati agricole desfasurati?

1. Cultivarea legumelor si fructelor
2. Cultivarea si prelucrarea legumelor si fructelor
3. Cultivarea porumbului, graului etc.
4. Agricultura de subzistenta
5. NS/NR

42. Terenul pe care il cultivati este:

1. Proprietate personala
2. Mostenire in familie
3. Teren luat in arenda
4. Teren in jurul casei
5. Teren cultivat fara forme legale
6. NS/NR.

43. Sunteti actionar sau asociat unic al unei societati comerciale? 1. DA (treci la 44) 2. NU (treci la 45) 3. NS/NR

44. Care este profilul acestei societati comerciale?

45. V-ati gandit vreodata sa deschideti o afacere? 1. DA (treci la 46) 2. NU (treci la 47) 3. NS/NR

46. Care sunt barierele care va impiedica sa va deschideti o afacere?

47. Credeti ca o afacere poate sa devina o solutie la rezolvarea problemelor dvs? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

48. In localitatea dvs au fost organizate cursuri de formare in domeniul antreprenoriatului? 1. DA (treci la 49) 2. NU 3. NS/NR

49. Dvs., ati participat la un astfel de curs de instruire? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

SANATATE

50. Cum este starea dvs. de sănătate în prezent?

Foarte bună	Bună	Nici bună, nici proastă	Proastă	Foarte proastă	NS/NR
1	2	3	4	5	6
Mult mai bună	Mai bună	Aproximativ la fel	Mai proastă	Mult mai proastă	NS/NR
1	2	3	4	5	6

51. Cum credeți că va fi starea dvs. de sănătate peste un an?

52. Sunteti inscris pe lista unui medic de familie? 1. DA 2. NU (TRECI LA 53) 3. NS/NR

53. Care sunt motivele pentru care nu sunteți înscris pe listele medicilor de familie?

1. Nu am avut nevoie până acum
2. Nu avem medic în comunitate
3. Nu am asigurare medicală
4. Nu știu procedura de înscriere
5. Am neglijat/am uitat/nu m-a interesat.
6. Altele.....

54. De ce boli ați fost diagnosticat de către medic? RĂSPUNS MULTIPLU! NU CITIȚI RĂSPUNSURILE.

1. NU SUFĂR DE NICI O BOALĂ	9. BOLI SAU TULBURĂRI ALE RINICHILOR SAU TRACTULUI URINAR (INSUFICIENȚĂ RENALĂ CRONICĂ, LITIAZĂ RENALĂ, LITIAZĂ VEZICALĂ ETC.)
2. BOLI ȘI TULBURĂRI ALE SISTEMULUI <u>CARDIOVASCULAR</u> (HIPERTENSIUNE ARTERIALĂ, ANGINĂ PECTORALĂ, CARDIOPATIE ISCHEMICĂ, VARICE, INFARCT, PERICARDITĂ, etc.)	10. BOLI ȘI TULBURĂRI ALE SISTEMULUI REPRODUCĂTOR (HIPERTROFIA PROSTATEI, FIBROM UTERIN ETC.)
3. BOLI ȘI TULBURĂRI ALE SISTEMULUI RESPIRATOR/BOALĂ LA PLĂMÂNI (ASTM BRONȘIC, BRONȘITĂ CRONICĂ, BPOC, TUBERCULOZĂ)	11. BOLI ȘI TULBURĂRI ALE SISTEMULUI OSOS ȘI ARTICULAR, ARTROZĂ, OSTEOPOROZĂ
4. BOLI ȘI TULBURĂRI ALE <u>TUBULUI DIGESTIV</u> (ULCER GASTRIC/DUODENAL, GASTRITĂ, BOLI ALE INTESTINULUI GROS ETC.)	12. BOLI REUMATICE ȘI AUTOIMUNE, LUPUS
5. BOLI ȘI TULBURĂRI <u>HEPATICE</u> , PANCREATICE SAU BILIARE (CIROZA, HEPATITĂ CRONICĂ, PANCREATITĂ CRONICĂ, DISKINEZIE BILIARĂ ETC.)	13. BOALA A SISTEMULUI NERVOS, PAREZE, PARALIZII
6. BOLI ȘI TULBURĂRI <u>ENDOCRINE</u> , DE NUTRIȚIE ȘI METABOLISM (DIABET, BOLI ALE TIROIDEI ETC.)	14. BOLI ȘI TULBURĂRI MINTALE / BOLI PSIHICE
7. BOALĂ DE <u>OCHI</u> (CATARACTĂ, GLAUCOM ETC.)	15. AMPUTARE SAU LIPSA TOTALĂ SAU PARȚIALĂ UNUI MEMBRU SAU ORGAN
8. <u>CANCER</u> (ORICE LOCALIZARE, LEUCEMIE)	16. ALTELE. Care? _____
	88. NS/NR

55. Când aveți o problemă de sănătate mai puțin gravă cum procedați de obicei...? RĂSPUNS UNIC! CITIȚI RĂSPUNSURILE!

1. Încercați să vă tratați singur folosind metode tradiționale (ceaiuri, plante etc)
2. Încercați să vă tratați singur folosind medicamente pe care le cumpărați de la farmacie
3. Mergeți la medic și urmați tratamentul prescris
4. NS/NR

56. Medicul de familie la care sunteți înscris acum a fost ales de dvs.? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. DA, a fost opțiunea mea
2. NU, am fost trecut sau înscris la medicul de familie fără acordul meu
3. NS/NR

57. Cât de multă încredere aveți în medicul dvs. de familie? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE RĂSPUNSURILE!

1. Foarte multă
2. Multă
3. Puțină
4. Foarte puțină/deloc
5. NS/NR

58. Care este MOTIVUL PRINCIPAL pentru care ați apelat la medicul de familie în ultimele 12 luni? RĂSPUNS UNIC! NU CITIȚI RĂSPUNSURILE!

1. CONSULTAȚIE / NU MĂ SIMȚEAM BINE
2. CONTROL PREVENTIV DIN PROPRIE INIȚIATIVĂ
3. CONTROL PREVENTIV LA SOLICITAREA medicului de familie
4. ÎN URMA PRIMIRII INVITAȚIEI DE PARTICIPARE LA PROGRAMUL DE EVALUARE A STĂRII DE SĂNĂTATE
5. OBTINEREA UNEI TRIMITERI PENTRU MEDIC SPECIALIST
6. ELIBERAREA UNEI REȚETE PENTRU O BOALĂ CRONICĂ
7. CONTROL PERIODIC PENTRU BOALĂ CRONICĂ
8. ANALIZE MEDICALE SÂNGE/ECOGRAFIE
9. ELIBERAREA UNUI AVIZ EPIDEMIOLOGIC, ADEVERINȚĂ, CERTIFICAT MEDICAL
10. ALTELE _____
11. NS/NR

59. În ultimele 12 luni dvs. ați mers la o farmacie pentru a cumpăra medicamente sau alte produse? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

60. Cât de ușor vă este să procurați... CITIȚI VARIANTELE DE RĂSPUNS !		Foarte ușor	Ușor	Greu	Foarte greu	NU ESTE CAZUL	NS/NR
1	Medicamente în general	1	2	3	4	5	6
2	Medicamente compensate	1	2	3	4	5	6

61. De obicei când cumpărați de la farmacie medicamente pe baza unei rețete de la medic... RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE RĂSPUNSURILE!

1. Solicitați farmacistei exact produsul pe care îl doriți
2. Vă consultați cu farmacistul despre opțiuni
3. Luați direct ce vă oferă farmacistul
4. NS/NR

62. Situatia vaccinarilor.....

In randul adultilor (Dvs. ati fost vaccinat?)			In randul copiilor (Copii Dvs. sunt vaccinati?)		
DA	NU	NS/NR	DA	NU	NS/NR
1	2	3	1	2	3

SITUATIA ACTELOR DE IDENTITATE/STARE CIVILA

63. Dvs., aveti acte de identitate?

Certificate de nastere			Carte de identitate		
DA	NU	NS/NR	DA	NU	NS/NR
1	2	3	1	2	3

64. Situatia starii civile

1. Necasatorit (a)	4. Vaduv
2. Casatorit (a) cu forme legale (treci la 65)	5. Divortat
3. Casatorit (a) fara forme legale/concubinaj	6. NS/NR.

65. Aveti certificat de casatorie? 1. DA 2. NU (Detaliati motivul.....) 3. NS/NR

66. Copii dvs, au acte de identitate?

Certificate de nastere			Carte de identitate		
DA	NU (treci la 67)	NS/NR	DA	NU (treci la 67)	NS/NR
1	2	3	1	2	3

67. Care este motivul pentru care nu au acte de identitate?

.....

SITUATIA LOCUirii

68. Tipul locuintei

1. Proprietate personala(treci la 69)	4. Locuinta sociala
2. Locuinta inchiriata	5. Locuinta ocupata abuziv fara forme legale
3. Locuinta mostenita de la parinti (treci la 69)	6. NS/NR.

69. Detine acte de proprietate asupra locuintei? 1. DA 2. NU (treci la 70) 3. NS/NR

70. Care este motivul pentru care nu detine acte de proprietate?

.....

71. Numarul de camera al locuintei?camere

72. Suprafata totala a locuintei?m².

73. Utilitati

Apa			Electricitate			Gaz		
DA	NU	NS/NR	DA	NU	NS/NR	DA	NU	NS/NR
1	2	3	1	2	3	1	2	3

74. Starea locuintei 1. Buna 2. Acceptabila 3. Rea 4. Foarte rea 5. NS/NR

76. Locuinta dvs este supusa riscului prabusirii datorita calamitatilor naturale (inundatii, alunecari de teren, cutremur, .s.a)?

1. DA (treci la 77) 2. NU 3. NS/NR

77. Ce ati facut in acest sens?

78. Bunuri de folosinta indelungata

Frigider	TV	Masina spalat	Telefon mobil	Calculator	Autoturism	Aragaz
----------	----	---------------	---------------	------------	------------	--------

DA	NU	NR	DA	NU	NR	DA	NU	NR	DA	NU	NR	DA	NU	NR	DA	NU	NR	DA	NU	NR
1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3

79. Locuinta dvs se afla in: 1. Comunitatea cu romi 2. In acelasi loc cu majoritari 3. NS/NR.

80. La ce distanta se afla casa dvs fata de:

1. Primarie.....km	4. Farmacie.....km
2. Scoala.....km	5. Statia de autobuz.....km
3. Dispensar.....Km	6. Primul magazin alimentar.....km.

CULTE/CULTURA/TRADITII

81. Care este religia dvs?

82. Cate culte religioase sunt la dvs in comunitate? Detalati.....

83. Care este relatia dvs cu celelalte culte religioase?

1. Foarte buna.	4. Nu vreau sa intreractionez cu ei.
2. Nu am nimic contra lor si ii tolerez.	5. Nu ii tolerez deloc.
3. Nu ii inteleg dar este dreptul lor.	6. NS/NR.

84. Sunt conflicte intercomunitare datorita diferentelor religioase? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

85. Sunteti pastrator al traditiei si portului roman? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

86. Sunteti vorbitor de limba romana? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

87. Copii dvs vorbesc limba romana ca prima limba invatata? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

88. In familia dvs sau in comunitate de practica casatoriile timpurii? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

89. Ce parere aveti despre casatoriile timpurii? (se insista pe un raspuns detaliat. Excluz raspunsul de tipul Parere Buna sau Parere Rea)

90. In familia dvs sau in comunitatea dvs. aveti mame adolescente? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

91. Care sunt cauzele care contribuie la fenomenul mamei adolescente?

92. Din stiinta dvs, sunt situatii de abandon al copiilor la nastere? Puneti sa ne spuneti si care sunt cauzele de abandon ?

RESURSE LOCALE

93. Unde isi petrec timpul tinerii din comunitate?.....

94. Exista in comunitate spatii de joaca pentru copii? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

95. Exista in comunitate camine culturale sau alte spatii de petrecere a timpului liber ? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

96. In comunitatea dvs exista magazine alimentare? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

97. In localitatea dvs exista centre de zi pentru copii la care au acces si copiii romi? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

98. In localitatea dvs exista cantine sociale care ofera hrana persoanelor sarace? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

99. In localitatea dvs exista centre de ingrijire a copiilor si batranilor aflati in situatie de risc? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

100. In localitatea dvs exista centre care ofera servicii tinerilor ? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

101. In localitatea dvs exista spatii amenajate pentru organizarea de evenimente culturale ? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

102. In localitatea dvs tineri au acces la servicii de internet? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

103. In localitatea dvs activeaza organizatii neguvernamentale? 1. DA (treci la 102) 2.NU 3. NS/NR

104. Ne puteti da exemple de astfel de organizatii?

DINAMICA SOCIALA COMUNITARA

105. Luând in considerare toate aspectele vietii in comună, cât de multumit (a) sunteti de viața pe care o duceti?

1.Foarte multumit 2. Multumit 3. Nemultumit 4. Total nemultumit 5. NS/NR

106. Care este principala problemă cu care se confruntă adultii din localitatea dvs.?

107. Care sunt problemele care afecteaza copii si tinerii din localitatea dvs?

108. În general, sunteți întrebati atunci când se iau decizii importante pentru comună? 1. DA 2.NU 3. NS/NR

109. Credeți că autoritățile locale ar trebui să vă întrebe înainte să ia o decizie privind dezvoltarea comunei? 1. DA 2.NU 3. NS/NR

110. Cât de mulțumit sunteți de următoarele aspecte din comunitate?

Aspect	1.Foarte mulțumit	2.Mulțumit	3.Nemulțumit	4.Total nemulțumit	5. NS/NR
Accesul la apă potabilă					
Alimentarea cu energie electrică					
Accesul la serviciile medicale					
Starea drumurilor					
Curățenia localității					
Ridicarea gunoierului menajer					
Siguranță și ordinea publică					
Școala din localitate					
Locurile de muncă existente în localitate					
Transportul					
Posibilitatea de petrecere a timpului liber pentru copii si tineri dependenti.					
Interesul autorităților locale pentru problemele cetățenilor					
Protejarea drepturilor copiilor si tinerilor dependenti					
Protejarea persoanelor defavorizate (romi, persoane cu dizabilități)					
Protecția împotriva inundațiilor, viscolului etc.					

111. Cum va relationati cu populatia majoritara din localitate? 1. Foarte bine 2. Bine 3. Satisfacator 4. Rau 5 Foarte rau 6.NS/NR

112. In comunitatea dvs sunt situatii de abuz al copiilor si tinerilor? 1. DA (treci la 113) 2.NU 3. NS/NR

113. Ne puteti descrie care sunt formele cele mai dese de abuz intalnite/practicate?

114. In general cand aveti o problema care necesita interventia autoritatii locale, cum va adresati?

1. Verbal, direct la primar
2. In scris, cu numar de inregistrare de la primarie.
3. Prin intermediul liderului local.
4. NS/NR

RESURSE UMANE CARE ACTIVEAZA IN BENEFICIUL COMUNITATII CU ROMI

115. In comunitatea dvs. activeaza un mediator sanitar rom? 1. DA (treci la 116) 2.NU 3. NS/NR

116. Cum apreciati activitatea acestuia in beneficiul romilor? 1. Foarte buna 2. Buna 3. Satisfacatoare 4. Rea 5 Foarte rea 6.NS/NR

117. In comunitatea dvs activeaza un mediator scolar rom? 1. DA (treci la 118) 2.NU 3. NS/NR

118. Cum apreciati activitatea acestuia in beneficiul romilor? 1. Foarte buna 2. Buna 3. Satisfacatoare 4. Rea 5 Foarte rea 6.NS/NR

119. In comunitatea dvs activeaza un asisten social? 1. DA (treci la 120) 2. NU 3. NS/NR
120. Cum apreciati activitatea acestuia in beneficiul romilor? 1. Foarte buna 2. Buna 3. Satisfacatoare 4. Rea 5 Foarte rea 6. NS/NR
121. In comunitatea dvs activeaza consilier local rom ales in Consiliul Local ? 1. DA (treci la 122) 2. NU 3. NS/NR
122. Cum apreciati activitatea acestuia in beneficiul romilor? 1. Foarte buna 2. Buna 3. Satisfacatoare 4. Rea 5 Foarte rea 6. NS/NR
123. Ati participat vreodata la sedintele de lucru ale Consiliului local? 1. DA 2. NU 3. NS/NR
124. Ati dori sa fiti informati cu privire la rezultatele sedintelor de lucru ale Consiliului Local? 1. DA 2. NU 3. NS/NR
125. Doriti sa participati in calitate de cetatean la sedintele de lucru ale Consiliului local? 1. DA 2. NU 3. NS/NR
126. La nivelul autoritatii locale exista un Grup de lucru pe problemele romilor? 1. DA 2. NU 3. NS/NR
127. Doriti sa faceti parte din acet grup de lucru care lucreaza voluntar in beneficiul comunitatii? 1. DA 2. NU 3. NS/NR

ASISTENTA SOCIALA

128. Dvs. sau familia beneficiaza de ajutorul minim garantat? 1. DA 2. NU 3. NS/NR
129. Beneficiati de alocatie de stat pentru copii? 1. DA 2. NU (de ce?.....) 3. NS/NR
130. Beneficiari sau ati beneficiar de ajutor de caldura oferit de autoritatea locala? 1. DA 2. NU 3. NS/NR
131. La nivel de scoala sau primarie, se acorda burse elevilor pentru merite scolare? 1. DA 2. NU 3. NS/NR
132. La nivelul autoritatii locale, se practica acordarea de ajutoare de urgenta familiilor aflate in nevoie? 1. DA 2. NU 3. NS/NR
133. La nivel comunitar se practica violenta domestica (bataie sotie, copil, sot, etc)? 1. DA 2. NU 3. NS/NR
134. Cum intervine autoritatea locala in procesul de prevenire sau rezolvare a cazurilor de violenta domestica?
135. La nivel local exista programe de after school pentru copii? 1. DA 2. NU 3. NS/NR
136. Credeti ca este nevoie de astfel de programe in beneficiul copiilor? 1. DA 2. NU 3. NS/NR
137. La nivel local exista cantine sociale care ofera mancare persoanelor defavorizate? 1. DA 2. NU 3. NS/NR
138. In comunitatea dvs se practica migratia in strainatate? 1. DA 2. NU 3. NS/NR
139. Cine are grija de copii ai caror parinti sunt plecati in strainatate?
140. Ce ar trebui sa faca autoritatea locala in cazul copiilor ai caror parinti sunt plecati in strainatate?
141. In comunitatea dvs sunt persoane cu handicap? 1. DA 2. NU 3. NS/NR
142. Aceste persoane beneficiaza de ajutor din partea autoritatii locale? 1. DA 2. NU 3. NS/NR
143. Care ar fi solutia pentru rezolvarea problemelor cu care se confrunta tinerii romi din comunitatea dvs?

Va multumim pentru timpul acordat!

Nume operator

Durata interviuluimin.

Data si ora realizarii interviului.....

Proiectul de cercetare este realizat de asociatia Sastipen-Centrul Romilor pentru Politici de Sanatate, iar rezultatele vor fi folosite in procesul de fundamentare a unei cereri de finantare in cadrul apelului de proiecte "Servicii comunitare pentru copii și familii în vederea prevenirii separării și în vederea susținerii reintegrării în familie a copiilor proveniți din sistemul de protecție specială", program "Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021 – 2027", prioritate: P05.

CHESTIONAR CULEGERE DATE ADRESAT AUTORITATILOR LOCALE

NUME LOCALITATE	
JUDET	
NUMELE REPREZENTATULUI LEGAL	
NUMELE PERSOANEI CARE A COMPLETAT CHESTIONARUL	
DATE DE CONTACT	

1. DATE GENERALE

NUMAR TOTAL POPULATIE CONFORM RECENSAMANT 2021	DINTRE CARE: ROMANI	DINTRE CARE: ROMI	DINTRE CARE: ALTE MINORITATI (VA RUGAM MENTIONATI MINORITATEA)
ESTIMARE POPULATIE LA NIVELUL ANULUI 2024	DINTRE CARE: ROMANI	DINTRE CARE: ROMI	DINTRE CARE: ALTE MINORITATI (VA RUGAM MENTIONATI MINORITATEA)
NUMAR COPII SI TINERI BENEFICIARI DE MASURI DE PROTECTIE SOCIALA	DINTRE CARE: ROMANI	DINTRE CARE: ROMI	DINTRE CARE: ALTE MINORITATI (VA RUGAM MENTIONATI MINORITATEA)
ESTIMARE NUMAR TINERI TOTAL LOCALITATE IN RISC DE SEPARARE	DINTRE CARE: ROMANI	DINTRE CARE: ROMI	DINTRE CARE: ALTE MINORITATI (VA RUGAM MENTIONATI MINORITATEA)
ESTIMARE NUMAR COPII TOTAL LOCALITATE IN RISC DE SEPARARE	DINTRE CARE: ROMANI	DINTRE CARE: ROMI	DINTRE CARE: ALTE MINORITATI (VA RUGAM MENTIONATI MINORITATEA)
ESTIMATE NUMAR DE FAMILII CU COPII IN RISC DE SEPARARE	DINTRE CARE: ROMANI	DINTRE CARE: ROMI	DINTRE CARE: ALTE MINORITATI (VA RUGAM MENTIONATI MINORITATEA)
NUMAR TOTAL ESTIMAT COPII SI TINERI 0-19 ANI	DINTRE CARE: ROMANI	DINTRE CARE: ROMI	DINTRE CARE: ALTE MINORITATI (VA RUGAM MENTIONATI MINORITATEA)

2. SITUATIA VENITURILOR POPULATIEI LA NIVELUL LOCALITATII

Mentionati care sunt principalele surse de venit ale populatiei			
Mentionati care sunt beneficiile sociale acordate populatiei	Numar beneficiari VMG Numar beneficiari alocatii de sustinere si indemnizatii familiale Numar beneficiari de ajutoare pentru incalzire Numar dosare acordare ajutor persoanelor cu nevoi speciale/inclusiv persoane cu dizabilitati Numar dosare protectia copilului		
Numarul persoanelor care lucreaza cu forme legale	Numarul persoanelor aflate in cautarea unui loc de munca	Numarul somerilor de lunga durata	Numarul somerilor de lunga durata

3. NIVELUL DE INSTRUIRE/EDUCATIE AL POPULATIEI

Mentionati care este nivelul de instruire al populatiei generale- estimati procentual	FARA EDUCATIE INVATAMANT PRIMAR INVATAMANT GIMNAZIAL INVATAMANT OBLIGATORIU (10 CLASE) SCOALA PROFESIONALA INVATAMANT LICEAL INVATAMANT UNIVERSITAR INVATAMANT POST UNIVERSITAR		
Mentionati care este nivelul de instruire al populatiei de etnie roma- estimati procentual	FARA EDUCATIE INVATAMANT PRIMAR INVATAMANT GIMNAZIAL INVATAMANT OBLIGATORIU (10 CLASE) SCOALA PROFESIONALA INVATAMANT LICEAL INVATAMANT UNIVERSITAR INVATAMANT POST UNIVERSITAR		
Mentionati care este nivelul de instruire al populatiei de alta etnie (mentionati etnia)- estimati procentual	FARA EDUCATIE INVATAMANT PRIMAR INVATAMANT GIMNAZIAL INVATAMANT OBLIGATORIU (10 CLASE) SCOALA PROFESIONALA INVATAMANT LICEAL INVATAMANT UNIVERSITAR INVATAMANT POST UNIVERSITAR		
Numarul unitatilor de invatamant de la nivel local	Gradinite Scoli primare	Scoli gimnaziale Licee	
Numarul copiilor inscrisi in sistemul de invatamnt prescolar – total populatie	Numarul copiilor inscrisi in sistemul de invatamnt primar – total populatie	Numarul copiilor inscrisi in sistemul de invatamnt gimnazial – total populatie	Numarul copiilor inscrisi in sistemul de invatamnt liceal- total populatie
Dintre care copii romi inscrisi in sistemul de invatamnt prescolar	Dintre care copii romi inscrisi in sistemul de invatamnt primar	Dintre care copii romi inscrisi in sistemul de invatamnt gimnazial	Dintre care copii romi inscrisi in sistemul de invatamnt liceal

Dintre care copii alta minoritate (mentionati minoritatea) inscrisi in sistemul de invatamnt prescolar	Dintre care copii alta minoritate (mentionati minoritatea) inscrisi in sistemul de invatamnt primar	Dintre care copii alta minoritate (mentionati minoritatea) inscrisi in sistemul de invatamnt gimnazial	Dintre care copii alta minoritate (mentionati minoritatea) inscrisi in sistemul de invatamnt liceal
La nivel local se desfasoara programe de suport adresat copiilor? (gradinite estivale, programe afterschol, programe de burse, centre de zi, programe adresate copiilor si tinerilor, s.a)	DA NU	Daca DA, detaliati:	
Numarul copiilor/tinerilor care au abandonat scoala in anul scolar 2022-2023	Dintre care numarul copiilor romi care au abandonat scoala in anul scolar 2023-2024	Dintre care numarul copiilor alta etnie (mentionati) care au abandonat scoala in anul scolar 2023-2024	

4. STAREA DE SANATATE A POPULATIEI

Numarul unitatilor medicale de la nivel local		Cabinete medicale Unitati spitalicesti Alte unitati.....	
Numar medici de familie de la nivel local	Numar unitati farmaceutice de la nivel local	Numar asistente medicale/asistente medicale comunitare	Numar mediatori sanitari romi
Numarul persoanelor asigurate – total populatie	Din care numarul persoanelor etnie roma asigurate	Din care numarul persoanelor alta etnie asigurate	
Care sunt factori de risc pentru sanatatea copiilor si tinerilor ?			
Educatia pentru prevenirea imbolnavirilor este o prioritate pentru populatia generala? DA NU Educatia pentru prevenirea imbolnavirilor este o prioritate pentru autoritatea locala? DA NU		La nivel local, personalul medical implementeaza activitati de educatie pentru sanatate? DA NU Daca da, oferiti exemple:	
Rata vaccinarii in randul copiilor – populatie generala – va rugam estimati procentual	Rata vaccinarii in randul copiilor romi – va rugam estimati procentual	Rata vaccinarii in randul copiilor alta etnie (mentionati etnia) – va rugam estimati procentual	
Estimati numarul mamelor minore din localitate?	Mentionati care sunt tipurile de support pe care autoritatea locala le poate oferi mamelor minore ?		

5. DOMENIUL LOCUIRII/INFRASTRUCTURA

Item	Populatie generala	Populatie Romi	Populatia alta etnie
Tipul locuintei – estimati procentual	Proprietate personala Inchiriată Proprietate fara forme legale/lipsa acte Locuinta mostenita de la parinti Locuinta sociala Construita fara autorizatie/abuziv.	Proprietate personala Inchiriată Proprietate fara forme legale/lipsa acte Locuinta mostenita de la parinti Locuinta sociala Construita fara autorizatie/abuziv.	Proprietate personala Inchiriată Proprietate fara forme legale/lipsa acte Locuinta mostenita de la parinti Locuinta sociala Construita fara autorizatie/abuziv.
Locuinte racordate la utilitati- estimati procentual	Apa Canalizare Electricitate Gaze	Apa Canalizare Electricitate Gaze	Apa Canalizare Electricitate Gaze
Starea locuintelor – estimati procentual	Foarte Buna Acceptabila Rea Foarte rea	Foarte Buna Acceptabila Rea Foarte rea	Foarte Buna Acceptabila Rea Foarte rea
Exista retea de apa potabila in localitate? DA NU	Exista retea de apa potabila in comunitatea cu romi? DA NU		Exista retea de apa potabila in zona locuita de alta etnie? DA NU
Drumurile si strazile din localitate sunt (estimati procentual): Asfaltate Pietruite Impracticabile		Drumurile si strazile din comunitatea cu romi sunt (estimati procentual): Asfaltate Pietruite Impracticabile	

6. CAUZELE SEPARARII COPIILOR DE FAMILIE

La nivelul localității aveți înregistrate cazuri de separare a copiilor de familie?	DA NU NS/NR
Care sunt principalele cauze care determina aceasta situatie?	
Care sunt servicii pe care autoritatea locala le poate oferi pentru a preveni separarea copilului de familie ?	
Autoritatea locala implementeaza servicii de consiliere și sprijin pentru părinții și copii aflați în risc de separare ?	

Proiectul de cercetare este realizat de asociatia Sastipen-Centrul Romilor pentru Politici de Sanatate, iar rezultatele vor fi folosite in procesul de fundamentare a unei cereri de finantare in cadrul apelului de proiecte "Servicii comunitare pentru copii si familii în vederea prevenirii separării și în vederea susținerii reintegrării în familie a copiilor proveniți din sistemul de protectie specială", program "Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021 – 2027", prioritate: P05.

Buna ziua, mă numesc..... și realizez o cercetare cu privire la situația copiilor si tinerilor din judetul dvs. pentru a identifica care sunt cauzele care determina separarea copiilor de familie. Dacă sunteți de acord să ne răspundeți la întrebări, sperăm să nu vă răpim mai mult de 60 de minute. Răspunsurile pe care le vom obține nu le vom comunica nimănui în această formă. Totodata, pentru a asigura protectia si pentru a nu va expune public, va asiguram ca în raportul de cercetare nu vom folosi numele intreg al dvs, ci doar initialele. Ne interesează doar parerea dvs in calitate de expert in domeniu de cercetare. Vă facem precizarea că toate datele furnizate de acest studiu sunt strict confidențiale. Avem acordul dvs ? Vă mulțumesc!

Ghid de interviu – reprezentati autoritati judetene

1. Va rugam sa va prezentati si sa ne spuneti pe scurt cateva aspecte din activitatea dvs. ce are legatura cu domeniul de cercetare (prevenirea separarii copilului de familie si reintegrarea în familie a copiilor proveniți din sistemul de protectie specială).
2. Ne puteti spune estimativ, care este numarul copiilor si tinerilor din judetul dvs (inclusiv romi) expusi riscului de exlcuziune si separare de familie ? Puteti sa ne descrieti cum arata un copil/tanar expus riscului de excluziune sociala ?
3. Care sunt cauzele separării copiilor de familiile lor? În ce măsură sunt constientizate atat de catre beneficiari cat si de catre personalul din sistemul de protectie.
4. Care sunt autoritatile responsabile de luarea deciziei cu privire la intrarea în sistemul de protecție a copilului? Care sunt serviciile disponibile la nivel judetean si comunitar pentru a elimina cauzele separarii copilului de familie ?
5. Cum comunica institutiile judetene si locale in procesul de luare a unei decizii care sa vina in sprijinul copilului ?
6. Exista infrastructura disponibila pentru copiii expuși riscului de separare de familie ? Specialistii cu atributii in domeniu, au capacitatea de a oferi servicii copiilor supusi riscului de separare de familie ?
7. Ce rol are institutia dvs. in procesul de promovare a drepturilor copilului? Avand in vedere situatia copiilor si tinerilor dependent si in risc de excluziune sociala, considerati ca sistemul este pregatit sa ofere servicii acestor beneficiari? Ce lipseste din sistem ca lucrurile sa functioneze mai bine ?
8. Aveti alte comentarii cu privire la acest subiect ? Ne puteti face cateva recomandari care sa contribuie la o mai buna intelegere a subiectului de cercetare ?

Va multumim pentru timpul si suportul acordat!

Proiectul de cercetare este realizat de asociatia Sastipen-Centrul Romilor pentru Politici de Sanatate, iar rezultatele vor fi folosite in procesul de fundamentare a unei cereri de finantare in cadrul apelului de proiecte "Servicii comunitare pentru copii și familii în vederea prevenirii separării și în vederea susținerii reintegrării în familie a copiilor proveniți din sistemul de protecție specială", program "Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021 – 2027", prioritate: P05.

Buna ziua, mă numesc..... și realizez o cercetare cu privire la situația copiilor și tinerilor din județul dvs. pentru a identifica care sunt cauzele care determina separarea copiilor de familie. Dacă sunteți de acord să ne răspundeți la întrebări, sperăm să nu vă răpim mai mult de 60 de minute. Răspunsurile pe care le vom obține nu le vom comunica nimănui în această formă. Totodată, pentru a asigura protecția și pentru a nu va expune public, va asigurăm că în raportul de cercetare nu vom folosi numele întreg al dvs, ci doar inițialele. Ne interesează doar părerea dvs în calitate de lucrător comunitar care interacționați zilnic cu realitate din teren. Vă facem precizarea că toate datele furnizate de acest studiu sunt strict confidențiale. Avem acordul dvs ? Vă mulțumesc!

Ghid de interviu – lucratori comunitari

(inclusiv respondenti din comunitatile sursa)

1. Va rugăm să vă prezentați și să ne spuneți pe scurt câteva aspecte din activitatea dvs. ce are legătura cu domeniul de cercetare (prevenirea separării copilului de familie și reintegrarea în familie a copiilor proveniți din sistemul de protecție specială).
2. Ne puteți spune estimativ, care este numărul copiilor și tinerilor din localitatea dvs. (inclusiv romi) expuși riscului de excludere și separare de familie ? Puteți să ne descrieți cum arată un copil/tănar din comunitatea dvs. expus riscului de excludere socială ?
3. Care sunt cauzele separării copiilor de familiile lor? În ce măsură sunt conștientizate aceste cauze de către beneficiarii dvs ?
4. În munca dvs. ați întâlnit cazuri de abuzuri îndreptate împotriva minorilor ? (se testează abuzul emoțional, fizic, neglijența, exploatarea) Au fost aceste cazuri aduse în atenția autorităților responsabile ?
5. Ce părere are membrii comunității despre bataia aplicată copiilor ? Se practică în comunitatea dvs ca minorii să mergă la muncă ? Sau să fie exploatați de către adulți pentru obținere de venituri (vezi cersătorie, practicarea sexului comercial, etc) ? Sunt membrii comunității responsabili să anunțe autoritățile atunci când sunt martori la scene de abuz sau exploatare ? Sau neglijența ?
6. Se practică în comunitate plecarea în străinătate și lăsarea copiilor în grija altor persoane? Cum apreciați riscurile la care sunt supuși acești minori lăsați în grija altor persoane? Ce ar trebui să facă autoritatea locală în această situație ?
7. Care sunt serviciile disponibile la nivel comunitar pentru a elimina cauzele separării copilului de familie și pentru a oferi ajutor membrilor comunității ?
8. Aveți la nivel local înființare structuri (centre de zi, servicii sociale acreditate și funcționale, s.a) care să sprijine copii aflați în nevoie ?
9. Există infrastructura disponibilă pentru copiii expuși riscului de separare de familie ? Specialiștii cu atribuții în domeniu, au capacitatea de a oferi servicii copiilor supuși riscului de separare de familie ?
10. Ce rol are instituția dvs. în procesul de protecție a copilului? Având în vedere situația copiilor și tinerilor dependenți și în risc de excludere socială, considerați că sistemul este pregătit să ofere servicii acestor beneficiari? Ce lipsește din sistem ca lucrurile să funcționeze mai bine ?
11. Aveți alte comentarii cu privire la acest subiect ? Ne puteți face câteva recomandări care să contribuie la o mai bună înțelegere a subiectului de cercetare ?

Va mulțumim pentru timpul și suportul acordat!